

NICOLAS SÉGUR

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΕΥΔΟΞΙΣ

ΑΓΚΥΡΑΣ

Ε. Π. Β. 15
B/4 86 Λ. B

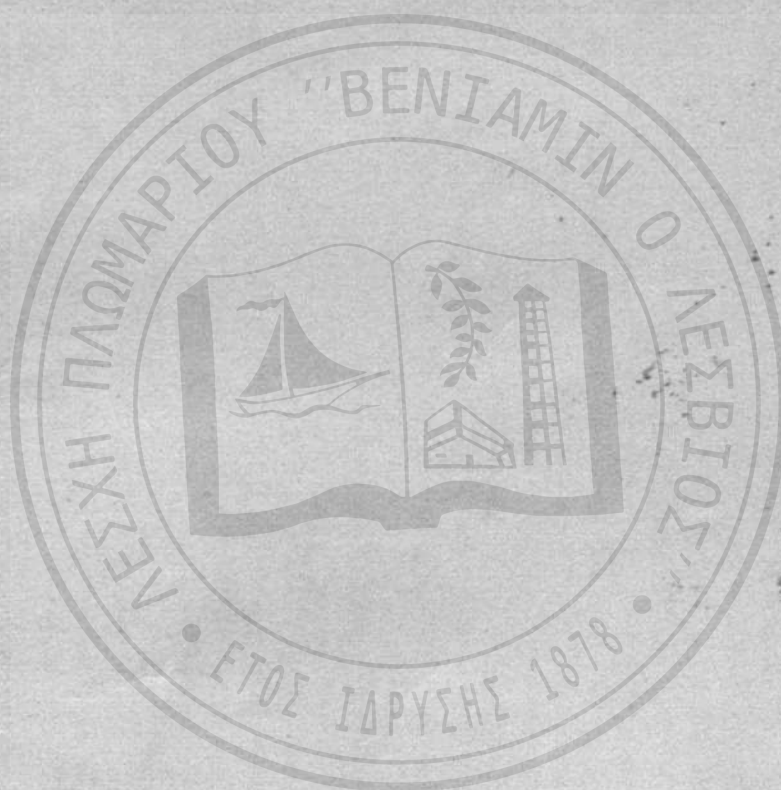

~~151~~

~~Apr. 143~~

~~153~~

538

NICOLAS SÉGUR
(Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΔΟΥ)

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΠΕΤΡΟΥ ΠΙΚΡΟΥ

ΤΥΠΟΙΣ "ΑΓΚΥΡΑΣ"
44—Ὁδὸς Μητροπόλεως—44
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

I

Ο ΞΕΝΟΣ

Ὁ βασιλέας Ἐρρίκος ἔσκυψε, ἄπλωσε τὸ χέρι του κι' ὕστερα κλείνοντάς τὸ ἀπότομα, χούφτιασε μιὰ πράσινη ἀκρίδα, ποῦ διψασμένη ἀπὸ δροσιὰ ριχνοτάνε πάνω στὸ χλωρὸ χορτάρι.

Ὁ βασιλέας ἔμεινε ἀκίνητος, καμαρώνοντας τὸ ἐλαστικὸ καὶ χαριτωμένο ἔντομο, ποῦ τὸ κορμὶ του ἔχει τὸ σχῆμα τῆς λύρας καὶ τοῦ τόξου..

Ἡ αὐγὴ ἦταν ὡμορφη καὶ μοσχοβολοῦσαν τὰ περιβόλια. Ἐνοιωθε κανεὶς τὸν ἑαυτό του ταραγμένο ἀπ' τὶς ἀνοιξιὰτικες ἐκεῖνες ὡμορφιές κι' ἀνάπνεε δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί λογῆς ἡδονικῇ ἄχνα, ποῦ ἔκαμε πιὸ νωχελικὸ τὸ σῶμα καὶ πιὸ γλυκὸ τὸν πόθο τῆς ζωῆς.

Ὁ Ἐρρίκος γύρισε πρὸς τὸν θαλαμηπόλο ποῦ τὸν ἀκολουθοῦσε ἀπὸ κάποια ἀπόστασι.

— Εἴμαστε δυὸ κόσμοι ὁλότελα διαφορετικοί, αὐτὴ ἡ ἀκρίδα κι' ἐγώ, ὁ ἓνας δὲν μπορεῖ νὰ νοιώσῃ τὸν ἄλλον. Τὴν ἔχει ξετρελλάνει ὁ φόβος, τὰ ἔχει χάσει ἀπ' τὴ θλίψη

της γιατί βρίσκεται κλεισμένη μέσα στη χούφτα μου. Δεν μπορεί νὰ φανταστῇ πόσο εἶμαι φίλος της καὶ τί θαυμασμό μου ἔμπνέει.

— Ζητᾷ ἀπ' ἐναντίας νὰ ξεφύγῃ μακριὰ ἀπ' τὴ Μεγαλειότητά Σας!

— Τὸ κάτω κάτω, ἔχει καὶ δίκην, ξαναεῖπε ὁ Ἑρρίκος. Παρὰ τὴν καλὴ μου θέλῃσι, εἶμαι ὁλότελα ἀνίκανος νὰ τῆς κάμω τὸ παραμικρὸ καλὸ, μπορῶ ὅμως νὰ τῆς κάμω τὸ μεγαλύτερο κακόν. Σὲ μιὰ τέτοια περίστασι, τὸ νὰ θέλω νὰ ἀναμιχθῶ στὴ ζωὴ της, δὲν μπορεί παρὰ νὰ τὴν φοβίζῃ.

Κι' ὁ βασιλέας ἀνοιξε τὴ χούφτα του ἐλευθερώνοντας τὸ ἔντομο.

Αὐτὸ πηδῶντας διέγραψε μίαν καμπύλη στὸν ἀέρα καὶ χάθηκε ἀνάμεσα στὶς πρασινάδες.

— Τί γλυκὸ ἀεράκι! εἶπε πάλι ὁ βασιλέας, καὶ κοντοστάθηκε μπρὸς σ' ἓνα περιβόλι γεμῖτο ἀνεμώνες ποῦ μόλις ἔσκαζαν ἀπ' τὰ μπουμπούκια τους. Κάθε στιγμή ποῦ περνᾷ φαίνεται νὰ εἶναι ἡ καλύτερη στιγμή τῆς ζωῆς.

Εἶναι ἡ ἀλήθεια πῶς ἡ φύσι φαίνεται πάντοτε νὰ εἶχε φθάσῃ στὴν τελειότητά της. Μιὰ ἀνείπωτη χαρὰ χινότανε ἀπὸ τὸ κάθε τι.

— Πρέπει νὰ ἀποτραβηχτοῦμε ἀπὸ αὐτὰ τὰ γλέντια, Πρόβε, ξαναεῖπε ὁ βασιλέας. Εἶναι ὥρα νὰ γυρίσουμε. Ἄν τὰ καθήκοντά μου δὲν μ' ἀπασχολήσουν, ἔχω ὅρεξι νὰ πάω νὰ περπατήσω μὲ τὸ κέφι μου, πέρα στὴ ρεματιά.

— Σήμερα συνέρχεται τὸ δικαστήριό σας, εἶπε ὁ θαλαμηπόλος.

— Ἄς ἐλπίσουμε πῶς κανεὶς δὲν θὰ παρουσιαστῇ. Ὁ λαὸς τοῦ νησιοῦ καλοπερνᾷ καὶ δὲν ἔχει ὅρεξι γιὰ καυγάδες. Ἐδῶ καὶ τρεῖς βδομάδες τώρα δὲν ἔχουμε καμμιά δίκη, καὶ θὰ δῆτε πῶς ἔτσι θὰ πάῃ καὶ σήμερα.

Φθάνοντας στὸ παλάτι, τὴ στιγμή ἀκριβῶς ποῦ πήγαινε

νά ἀνέβη τὰ τρία σκαλιὰ τῆς ἐξώπορτας, καίωμένα ἀπὸ
ροδόχρωμο μάρμαρο, ὁ θαλαμηπόλος ρώτησε, κατὰ τὴν
καθημερινὴ συνήθεια, τὸν βασιλέα·

— Μεγαλειότατε, τί πρέπει νὰ γίνη τὸ κορίτσι ποῦ κοι-
μήθηκε στὸ κρεβάτι σας χθὲς τὸ βράδυ ;

— Τὴν λένε Γιωργούλα, εἶπε ὁ βασιλέας. Εἶναι δροσερὴ
καὶ γεμάτη ὑγεία. Μὰ καθὼς κατάλαβα, δὲν εἶναι κορίτσι
λάγνο καὶ γι' αὐτὸ νὰ πῆτε νὰ τὴν στείλουν στὸ Παλάτι
τῆς Σποράς.

Ὁ θαλαμηπόλος ὑποκλίθηκε.

— Θὰ μὲ ζητήσετε στὰ ἰδιαίτερα τῆς βασίλισσας, εἶπε
ὁ Ἑρρίκος διώχνοντάς τὸν μὲ μιὰ χειρονομία καὶ μπαίνον-
τας μέσα στὰ διαμερίσματά του.

Ἐνας ὑπηρέτης ἔφερε μέσα σὲ μιὰν ἀργυρὴ πλατέλλα
τὸ πρόγευμα.

— Μήπως ὁ στρατηγὸς Ξένιος κατέβηκε ; ρώτησε ὁ βα-
σιλέας Ἑρρίκος.

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε, ἀποκρίθηκε ὁ ὑπηρέτης κά-
μνοντας μιὰν ὑπόκλισι. Τὸν εἶδα νὰ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν
κρεββατοκάμαρὰ τῆς Μεγαλειότατης βασίλισσας.

Ὁ Ἑρρίκος ἔφαγε μ' ὄρεξι, μὰ δίχως λαίμαργία κ' ὕστε-
ρα, κατὰ τὴν πρωϊνὴ του συνήθεια, πῆγε νὰ βοῇ τὴ γυναῖκά
του.

Στὴ σκάλα ἀντάμωσε τὴ Γιωργούλα, ποῦ ἔφευγε. Ὁ
θαλαμηπόλος τὴ συνώδευε.

— Γειά σου, μικρούλα, εἶπε ὁ μονάρχης τσιμπώντας της
τὸ μάγουλο καὶ χαμογελῶντας. Μὴ θλίβεσαι δὲ γιὰτί πᾶς
στὸ Παλάτι τῆς Σποράς. Ἐκεῖ ζῇ κανεὶς πολὺ πιὸ ἥσυχα.

Ἡ Γιωργούλα ὑποκλίθηκε, προσπαθώντας ἔτσι νὰ κρύ-
ψῃ τὴν καταφανῆ της δυσαρέσκεια.

Ὅταν ἔφθασε μπρὸς στὸ δωμάτιο τῆς συντροφισσᾶς του,
ὁ βασιλέας Ἑρρίκος χτύπησε καὶ μπῆκε.

Ἡ βασίλισσα ἔκαμε τὴν τουαλέττα τῆς ἐκείνη τῇ στιγμῇ καὶ φαινότανε εὐχαριστημένη, κυττάζοντας στὸν καθρέφτη ποῦ ἀντανακλοῦσε τὴν ὑπέροχη εἰκόνα τῆς.

Ἡ Ἄννα τῆς Παμφυλίας ἦταν πεντάμορφη κ' ἡ ὡμορφιά τῆς ἦταν ἡρεμὴ καὶ σοβαρά.

Τὸ σῶμα τῆς, μπου μόλις μπορούσε νὰ πῇ κανεὶς πῶς ἦταν παχουλό, λύγιζε μὲ χάρι κι' εὐστροφία μέσα σὲ μιὰ βυσινιά ἐσθῆτα ἀνοιχτὴ στὸ ἐπάνω μέρος κι' ἀφίνοντας ἀπ' τὴ μία νὰ φαίνωνται οἱ πλαστικοὶ ὦμοι κι' ἀπ' τὴν ἄλλη οἱ καμπυλωτὲς καὶ λεπτὲς γραμμὲς ποῦ ἄρχιζαν ἀπ' ἐκεῖ γιὰ νὰ σχηματίσουν λίγο πρὶν πέρα τὰ στήθια.

Ἦταν ξανθομαλῶσα καὶ τὰ βαθεῖά τῆς μάτια κατρέφτιζαν ἡρεμὲς καὶ δροσερὲς ζωγραφιές.

— Περάσατε καλὰ τὴ νύχτα, ἀγαπημένη Ἄννα; εἶπε ὁ βασιλέας κυττάζοντας τρυφερὰ τὴ γυναῖκά του.

— Ἐξοχα ἀποκρίθηκε ἡ βασίλισσα. Χθὲς τὸ βράδυ, ἀφοῦ φύγατε κ' ὕστερα ἐξακολούθησα τὴν κουβέντα μὲ τὸ στρατηγό. Εἶναι ἔξυπνος καὶ ξέρει χίρια δυὸ πράγματα γιὰ τὴ γεωργία. Ξαπλωθήκαμε στὸ κρεβάτι ἀρκετὰ ἀργά.

— Ἀς εἶναι πάνε καλὰ τὰ πράγματα, εἶπε ὁ βασιλέας καὶ κάθισε. Ἡ μέρα εἶναι ὡμορφη, αἱ κάμποι, ὡς ἐκεῖ ποῦ πέρνει τὸ μάτι, εἶναι καταπράσινοι, κι' ἀπ' τ' ἀκρογιάλια τοῦ νησιοῦ ἴσαμε δὴν ἀρθάνουνε τὰ μῦρα τῶν ἀνθισμένων ἀμυγδαλιῶν.

— Σκοπεύω νὰ πάω περίπατο κατὰ τὴ μεριά τοῦ Πάρκου τῶν Ἑρωτευμένων, εἶπε ἡ βασίλισσα.

— Ὅσο γιὰ μένα, ἂν μοῦ τὸ ἐπιτρέψουν τὰ πράγματα, θὰ πάω κατὰ τὴ ρεματιά. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴν ἔχει ψάρια πολὺ κόκκινα μὲ κοιλιὲς σὰν φιλιδισένιες. Ὅταν τὰ βγάξῃ κανεὶς ἀπ' τὸ νερό, θαρρεῖ πῶς καμαρώνει δυσεῖς τοῦ ἡλίου.

— Μπορεῖ λοιπὸν ν' ἀνταμωθοῦμε στὸ δρόμο.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ κάποιος χτύπησε σιγὰ τὴν πόρτα.

— Μπρός ! εἶπε ὁ βασιλέας.

Ἦταν ὁ θαλαμηπόλος.

— Εἶναι ἔντεκα περασμένες, μεγαλειότατε. Σᾶς περιμένουν στὸ δικαστήριον.

— Ἔχουμε λοιπὸν δίκες σήμερα ; ρώτησε ὁ βασιλέας κάπως ξαφνισμένος.

— Μιὰ μονάχα. Πρόκειται γιὰ κόποια διαφορὰ ποῦ ἔχει ἓνας νησιώτης μὲ ἓναν ξένον.

— Ἐναν ξένο ! Πῶς μπόρεσε νὰ ἔρθῃ ἴσαμε δῶ ; Παράξενο πράγμα. Πᾶμε, πᾶμε γρήγορα νὰ δοῦμε !

Ὁ βασιλέας πέρασε στὸ δωμάτιό του γιὰ νὰ ἀλλάξῃ τὰ ρούχα του καὶ νὰ φορέσῃ ἐπίσημο ἔνδυμα κ' ὕστερα πῆρε τὸ ραβδί του ποῦ εἶχε κοκκαλένια λαβή, σύμβολο τῆς ἐξουσίας του. Πῆγε ὕστερα στὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου. Οἱ τοῖχοι τῆς αἰθούσης ἦταν στρωμένοι μὲ σκοῦρο βελούδο. Στὸ βάθος ὑπῆρχαν καὶ ἐπιγραφές ἀπλᾶ κεντημένες, χωρὶς καμμιὰ τάξι ἀραδιασμένες, μὰ ἔχι καὶ δίχως ἀρμονία.

« Ἡ Δικαιοσύνη εἶναι μία φοβερὴ ἀνάγκη »

« Τὸ δικάζειν εἶναι μία ἐκδήλωσις ὑπεροχῆς τῆς πλειονότητος ἐπὶ τῶν αὐτόμων. »

« Θὰ εἴμεθα δίκαιοι ἐφ' ὅσον θὰ εἴμεθα καὶ οἱ δυνατότεροι. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς εὐδιαθεσίας μας θὰ προσπαθήσωμεν, ὥς ἐκ περισσοῦ, νὰ εἴμεθα καὶ ἐπιεικεῖς. »

Ὁ βασιλέας κάθισε στὴν καθιερωμένη του θέσι.

— Ἀς ἔλθουν οἱ ἀντίδικοι ! εἶπε.

Μπῆκαν δυὸ ἄντρες καὶ μιὰ γυναῖκα. Ἡ γυναῖκα, ποῦ πάνω κάτω ἦταν εἰκοσιπέντε χρονῶν, εἶχε μιὰ γλυκεῖα ὤμορφιά, ζωηρὰ μάτια καὶ ὀφρὶ μόλις χλωμή. Ἡ μυτίτσα τῆς ἦταν κανονικὴ, σὰν κόσμημα, καὶ τὰ ρουθούνια τῆς ὁλοένα βρισκόντανε σὲ κίνησι.

Μὲ πολλὴ κοκετιὰ φοροῦσε τὸ φόρεμα τοῦ νησιοῦ ἓνα διαφανῆ χιτῶνα ζωσμένο λίγο πρὸ πάνω ἀπὸ τοὺς γλου-

τούς μὲ μιὰ φαρδιά ζώνη ἀπὸ κίτρινο μετάξι καὶ μὲ ἓνα μεγάλο φιόγγο στὴ μέση.

Ὁ ἓνας ἀπ' τοὺς δυὸ ἄντρες ἦταν, ὡς φαίνεται, ὁ ἄντρας τῆς καὶ τὴ βαστοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι. Ἦταν ντυμένος μ' ἓνα φαρδὺ βελούδινο μονοκόμματο μανδύα, καὶ εἶχε ἐπάνω του κάποια ἀξιοπρέπεια. Ἦταν ἄνθρωπος μεσόκοπος κ' ἡ ὁμορφὴ γυαλιστερή του γενειάδα τοῦ ἔδινε κάποιο ὕψος καλwsσύνης.

Ὁ ἀντίδικος ἦταν κομψὰ ντυμένος, σὰν Εὐρωπαῖος, μὲ γαλάζια ροῦχα. Ἦταν μόλις εἴκοσι χρονῶν καὶ τὸ κανονικὸ τοῦ πρόσωπο ἔδειχνε τὸ συνδυασμὸ ἐκεῖνο ἐνεργητικότητος καὶ γλῦκας, ποῦ εἶναι ξεχωριστὸ γνῶρισμα τῆς λατινικῆς φυλῆς.

— Μεγαλειότατε, ὀνομάζομαι Γιούστος Μπρανδὲν καὶ κατοικῶ στὴν ἄκρῃ τοῦ νησιοῦ, κοντὰ στὸν Παραδεισιακὸ κόλπο, εἶπε ὁ νησιώτης κάμνοντάς μιὰν ὑπόκλησι στὸν βασιλέα. Προχθὲς, ὁ ξένος αὐτός, ποῦ δὲν τοῦ λείπει ἡ εὐγένεια καὶ ποῦ τὸν ἐκτιμᾷ γιὰ τὸ θάρρος του, κατέβηκε μὲ τὸ ἀεροπλάνο τὸν καμμιὰ ἑκατοστὴν μέτρα μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μας.

— Πῶς μπορεῖτε νὰ φθάσετε ὡς τὸ νησί μας, κύριε; εἶπε ὁ βασιλέας, διακόπτοντας τὴν κατάθεσι τοῦ ἐνάγοντος καὶ ρωτῶντας μὲ ἐνδιαφέρον τὸν ξένον. Ἡ Παμφιλία εἶνε ἀποξενωμένη στὰ νότια τοῦ Εἰρηνικοῦ. Τὸ καράβια δὲν ἀράζουν ἐδῶ, γιατί εἴμαστε ἔξω ἀπὸ κάθε ἐμπορικὴ γραμμὴ κι' ἔχομε συγκοινωνία μόνο μὲ τὶς Μαρκίζες.

Κι' αὐτὴ ἀκόμῃ ἡ συγκοινωνία εἶναι σπάνια καὶ περιορισμένη. Πέντε χρόνια τώρα ποῦ δὲν εἶδα ἓναν ξένο στὸ νησί μας. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεστε μὲ τὸ ἀεροπλάνο σας;

— Ἀπ' τὸ Παρίσι, μεγαλειότατε.

— Εἰστε παριζιάνος; ρώτησε ὁ βασιλέας.

Καὶ τὸ πρόσωπό του ἔλαμψε ἀπὸ εὐχαρίστησι.

— Όχι ἀκριβῶς. Εἶμαι ἀπὸ τῆ Βουργόνῃ, μὰ κατοικῶ πάντα στὸ Παρίσι.

— Καὶ ἀναλάβατε ἓνα τόσο μακρινὸ ταξεῖδι ;

— Ὅδηγῶ ἓνα ἀεροπλάνο ἐπίτηδες καμωμένο γιὰ μακρινὰ ταξεῖδια. Ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Παταγονία, ἤλπιζα νὰ φθάσω ἕως τὴν Αὐστραλία χωρὶς νὰ σταματήσω πουθενά.... Μὰ μοῦ ἔλειψε ἡ βενζίνα....

— Εἶμαι εὐτυχής, κύριε, γιατί συνομιλῶ μὲ ἓνα γάλλο καὶ μαθαίνω νέα τῆς παληᾶς μου πατρίδας.

— Πῶς, μεγαλειότατε, εἰσθε γαλλικῆς καταγωγῆς ;

— Ναί, εἶμαι γάλλος, καὶ περιφανεύομαι γι' αὐτό. Ἡ οἰκογένειά μου εἶναι ἀπὸ τὸ Πονατοῦ... Μὰ ἀπομακρύνουμαι ἀπὸ τὴν ὑπόθεσι ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει. Πῶς συμβαίνει νὰ εἰστε κατηγορούμενος στὸ δικαστήριό μου ; Τί διαφορὲς ἔχετε μὲ τὸν λαμπρὸν αὐτὸν Γιοῦστον Βρανδέν, ποῦ κατοικεῖ στὸ πρῶ ὁμορφο μέρος τοῦ νησιοῦ μας ; Ἀσφαλῶς δὲν θὰ σᾶς ἔχει ἀρνηθῇ τῇ φιλοξενίᾳ.

— Ἀπ' ἐναντίας μὲ φίλεψε μὲ τὸν πρῶ γενναιότερο τρόπο, καὶ μὲ τρόπο μάλιστα ποῦ δὲν περίμενα. Εἶμαι ἀκόμη σαστισμένος γιὰ ὅ,τι μοῦ συμβαίνει στὸ θαυμάσιό σας βασίλειο.

— Θὰ εἶναι ἴσως πρῶ σωστὸ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ὁ Μπρανδέν τὴν αἰτία ποῦ σᾶς φέρει ἐδῶ μπροστά μου, εἶπε ὁ βασιλέας.

— Τὸ ἀεροπλάνο, εἶπε ὁ νησιώτης, ἄραξε στὴ γῆ κατὰ τὸ σούρουπο. Ἦδη ἔκαμε λίγο κρύο. Ἐγὼ ἔτρεξα νὰ ἐτοιμάσω ἓνα καλὸ γεῦμα καὶ προσκάλεσα τὸν ξένο νὰ ζεσταθῇ στὸ τζάκι μου.

— Ὑπῆρξατε πολὺ περιποιητικὸς, διέκωψεν ὁ γάλλος.

— Ὑστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνο, ἐξακολούθησε ὁ Βρανδέν, μοῦ εἶπε τὸ ὄνομά του, μοῦ διηγήθηκε τὸ ταξεῖδί του καὶ ἀρκετὴ ὥρα μιλήσαμε γιὰ τὴν παρτίδα του. Ὑστερα, ἀπὸ

εὐγένεια, τὸν ρώτησα ἂν εὔρισκε τὴν γυναῖκα μου, τὴν Μυγδαλίστα, ὡμορφη, καὶ ἐπειδὴ μοῦ εἶπε τὸ ναί, τὸν ὠδήγησα στὸ δωμάτιό του κ' ὕστερα ἔστειλα τὴ Μυγδαλίστα νὰ τὸν βρῇ. Ἡ γυναῖκα μου πῆγε μάλιστα νὰ τοῦ κρατήσῃ συντροφιά καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ ἀπόγευμα.

Μὰ ποιά ἦταν ἡ ἐκπληξί μου, ὦ, βασιλέα μου! ὅταν ρωτῶντας την, γιὰ νὰ βεβαιωθῶ ἂν ὑποτάχτηκε σ' ὅλες τῆς θελήσεις τοῦ ξένου μας, ἔμαθα πράματα ποῦ μὲ πρόσβαλαν ὁλότελα. Ἀφίνω στὴν ἴδια τὴ φροντίδα νὰ σᾶς τὰ διηγηθῇ κι' ἐγὼ ζητῶ ἀπὸ σᾶς δικαιοσύνη.

— Μιλήστε, κόρη μου, εἶπε ὁ βασιλέας ἐνθαρρύνοντας μὲ μιὰ χειρονομία τὴν ὡμορφη Μυγδαλίστα καὶ γνέφοντάς της νὰ πλησιάσῃ.

— Τὸν κατηγορῶ, μεγαλειότατε, γιατί ἐπίμονα μοῦ μίλησε γιὰ ἔρωτα, ἀποκρίθηκε ἡ μυγδαλίστα κοκκινίζοντας ἀπὸ ντροπή.

— Σᾶς μίλησε γιὰ ἔρωτα; Τί λέτε; ἀδύνατο προᾶμα! εἶπε ὁ βασιλέας, ποῦ τοῦ ἔκαμαν κακὴ ἐντύπωση τὰ λόγια αὐτὰ κι' ἔρριξε μιὰ ματιὰ γεμάτη δυσμένεια στὸ γάλλο.

— Ναί, μεγαλειότατε, σᾶς λέγω τὴν καθαρὴ ἀλήθεια. Ἀντί, σὰν τίμιος ἄνθρωπος, νὰ μοιραστῇ μαζί μου τὴν ἡδονὴ ποῦ τοῦ ἔδινα, αὐτὸς δὲν ἔπαψε νὰ μὲ ρωτᾷ ἂν τὸν ἀγαποῦσα μὲ ἔρωτα, ἂν μπορούσα νὰ τοῦ ἀφιερῶσω τίς σκέψεις μου, κι' ἂν θὰ φύλαγα παντοτεινὰ τὴν ἀνάμνησί του.

— Ἀλήθεια! ρώτησε ὁ βασιλέας κυττάζοντας θλιβερὰ τὸν ξένον.

— Εἶναι ὁλότελα ἀλήθεια, ὡμολόγησε ὁ κατηγορούμενος. Μὰ τί κακὸ βρίσκετε σ' αὐτό; Μπαίνοντας στὸ σπίτι τοῦ φιλευτοῦ μου, εἶχα προσέξῃ τὴν ὡμορφιά τῆς κυρίας καὶ συγκινήθηκα. Μὰ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τοὺς νόμους τῆς φιλοξενίας θαρροῦσα πῶς δὲν ἔπρεπε καὶ νὰ ρίξω ἐπάνω της τὰ βλέμματά μου. Μεγάλῃ ἦταν ἡ ἐκπληξί μου ὅταν μὲ τὴν

ᾄδεια τοῦ ἀντρός της ἦρθε στὸ δωμάτιό μου, γδύθηκε καὶ προσεφέρθηκε σ' ἐμένα. Μιλοῦσε μιὰ γαλλικὴ παρεφθαρμένη καὶ πρωτότυπη, τὴν ἴδια γαλλικὴ ποῦ μ' ἐκπλήξι ἄκουσα νὰ μιλιέται παντοῦ σ' αὐτὸ τὸ νησί. Δοκίμασα μεγάλες γλύκες μαζί της καὶ δὲν σκεπτόμουνα νὰ τὸ ρίξω στὸν ὕπνο. Θαρροῦσα πῶς ἦμουν παιχνίδι κάποιου ὀνείρου, ὅσο τὴν ἐνοιωθα νὰ σπαρταρᾷ μέσα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ ν' ἀνταποκρίνεται στὰ χάδια μου. Τότες θέλησα νὰ μάθω ἂν μ' ἀγαποῦσε ὅσο τὴν ἀγαποῦσα κ' ἐγώ, ἂν ἤθελε νὰ μακρύνουμε ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο τὶς μικρὲς ὥρες ποῦ θὰ μέναμε μαζί καὶ ἂν δὲν εἶχα τὴν τύχη νὰ μείνω στὴ μνήμη της ὅσο θὰ ἔμενε αὐτὴ στὴ δική μου. Νόμιζα πῶς, ἐπιθυμῶντας κάτι παραπάνω ἀπὸ τὸ σῶμα της, θέλοντας νὰ φθάσω πιὸ βαθειὰ μέσα στὸ εἶναι της, δὲν ἔκαμα ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτιμῆσω ἔτσι καλλίτερα τὸ δῶρο ποῦ μοῦ ἔκαμε.

Μὰ ὅπως κι' ἂν εἶχαν τὰ πράματα, δὲν μπορούσα ποτές νὰ σκεφθῶ πῶς ἔτσι τὴν προσέβαλλα καὶ δὲν καταλάβαινα τὴν ταραχὴ της καὶ τὴν ὀργή της. Ἀκόμη ὀλιγώτερο κατώρθωσα νὰ καταλάβω τὴν αἰτία τοῦ θυμοῦ τοῦ ἀντρός της. Ἐπέμενε νὰ τὸν ἀκολουθήσω ἕως ἐδῶ.

Ὁ Γιοῦστος Βραδέν, θέλησε νὰ μιλήσῃ.

Μὰ ὁ βασιλέας τὸν σταμάτησε μ' ἓνα γνέψιμο.

— Δὲν ὠφελεῖ σέ τίποτε, εἶπε, κάθε τι ποῦ θὰ θέλατε νὰ προσθέσετε. Τὸ δίκιο εἶναι μὲς τὸ μέρος σας, κι' ὁ ξένος δὲν ἔχει ἐλαφρυντικὸ γι' αὐτὸν ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν τῶν νόμων τοῦ νησιοῦ μας. Ἀποδείχτηκε ἀλαζών, θέλοντας νὰ ἐντυπώσῃ τὴν εἰκόνα του στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ τῆς γλυκειᾶς αὐτῆς γυναίκας, ποῦ δὲν τοῦ πρόσφερε ἄλλο ἀπὸ τὸ σῶμα της. Ξένος στίς συνήθειές μας, δὲν φανταζότανε ποτές τὶς σοβαρὲς ποινὲς ποῦ διατρέχει κανεὶς ὅταν προφέρῃ μονάχα στὰ ἐλαφρὰ τὸ φοβερὸ ὄνομα τοῦ Ἑρωτος.

— Μὰ τὴν ἀλήθεια, τ' ἀγνοοῦσα ὅλα αὐτά, εἶπε εὐγενικὰ

ὁ ξένος. Ἄν ὥς τόσο ἔχω προσβάλῃ τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν, ποῦ τοῦ χρεωστῶ τόση εὐγνωμοσύνη, εἶμαι ἕτοιμος νὰ τὸν ἀποζημιώσω.

— Ἐγὼ θέλω μονάχα δικαιοσύνη, εἶπε ὁ Βρανδέν.

— Πῶς ὀνομάζεστε; ρώτησε ὁ βασιλέας τὸν ξένο.

— Πέτρος Φορτιέ, μεγαλειότατε.

— Ἄς εἶναι, κύριε Φορτιέ, δὲν θὰ ἀρνηθῇτε ἐλπίζω νὰ πῆτε στὸ φιλευτὴ σας πῶς λυπᾶσθε πολὺ γιὰ τὸ ἀδίκημα ποῦ προσπαθήσατε νὰ τοῦ κάμετε θέλοντας νὰ βάλετε τὴ γυναῖκα του σὲ ἔρωτα.

— Μὰ δὲν τὸ καταλαβαίνω αὐτὸ τὸ ἀδίκημα.

— Ζητήσατε πρώτα συγγνώμη καὶ ἀργότερα θὰ τὸ καταλάβετε.

Κι' ἀφοῦ ὁ Φορτιέ ζήτησε συγγνώμη:

— Ἐδῶ ποῦ τὰ λέμε, δὲν μπορῶ νὰ τὸν τιμωρήσω, εἶπε ὁ βασιλέας ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Βρανδέν. Ὁ ξένος εἶναι ὑπὸ τὴν προστασία μου καὶ εἶμαι ὑπεύθυνος, σὰν νὰ ποῦμε, γιὰ τὴν ἀσφάλειά του. Κι' ὕστερα ἀκόμη μιὰ φορὰ ἀμάρτησε ἀπὸ ἄγνοια. Μὰ γιὰ νὰ ἀποζημιώσω τὸ ἀδίκημα, σὰς δίνω τὸ παράσημο τοῦ τάγματός της Ἀργυρᾶς Περιστερᾶς.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Βρανδέν ἄστραψε ἀπὸ χαρὰ.

— Πηγαίνετε ἐν εἰρήνῃ μὲ τὴν γυναῖκα σας, πρόσθεσε ὁ βασιλέας. Θὰ δώσω διατάγας νὰ φυλάξουν τὸ ἀεροπλάνο τοῦ κυρίου Φορτιέ, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ἑξῆς θὰ κατοικήσῃ στὸ παλάτι μου.

Καὶ πατῶντας πάνω σ' ἓνα ἡλεκτρικὸ κουμπί, ὁ βασιλέας εἶπε:

— Ἐλπίζω, κύριε Φορτιέ, πῶς δὲν θὰ θελήσετε νὰ μᾶς ἀφήσετε τόσο γρήγορα.

— Δὲν θὰ μπορούσα, μεγαλειότατε νὰ κάμω ἓνα τέτοιο πράμα καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ἤθελα, ἀποκρίθηκε ὁ νέος χαμογε-

λῶντας. Πρέπει, πρώτα ἀπ' ὅλα, νὰ ζητήσω βενζίνα.

— Θὰ βρῆτε εὐκόλα. Μὰ μὴ βιάζεστε. Τίποτε δὲν θὰ μοῦ ἔκαμνε μεγαλητέρα εὐχαρίστησι ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς παράσχω μίαν πολύκαιρη φιλοξενία.

— Εἶμαι καταγοητευμένος ἀπὸ τὴν τιμὴ ποῦ μοῦ κάμετε καὶ μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι θὰ μείνω μερικὲς μέρες στὴν Παμφιλία.

Τόσο ἡ καλὴ διάθεσις ὅσο καὶ ἡ περιέργεια μὲ παρακινοῦν νὰ τὸ κάμω. Πρέπει ὅμως νὰ σᾶς ὁμολογήσω, ἀφοῦ εἶστε τόσο ἐπιεικὲς γιὰ μένα, ὅτι πέφτω ἀπὸ μιὰν ἔκπληξι σὲ ἄλλη. Κάθε στιγμή φοβοῦμαι μήπως ἄθελα παραδιάσω τοὺς νόμους καὶ τὶς συνήθειές σας, ποῦ δὲν μπόρεσα ἀκόμη νὰ καταλάβω.

— Θὰ ἱκανοποιήσω τὴν ἐπιθυμία σας, ἂν μείνετε μαζί μου τρεῖς ἢ τέσσερις μέρες. Θὰ μοῦ μιλήσετε σεῖς γιὰ τὴν πατρίδα σας κι' ἐγὼ θὰ σᾶς ἐξηγήσω τὴν καταγωγὴ καὶ τὶς συνήθειες τοῦ βασιλείου μου.

Γυρνῶντας πρὸς τὸν ὑπηρέτη ποῦ περίμενε στὴν πόρτα:

— Εἰπῆτε στὴ βασίλισσα πῶς θὰ ἔχω τὴν εὐχαρίστησι νὰ τῆς παρουσιάσω ἓνα νέο γάλλο καινούργιοφερμένο στὸ νησί μας.

Κ' ὕστερα βγάζοντας τὸ ρολοῖ του:

— Γευματίζουμε στὴ μίαν, βεῖτε στὸν Φορτιέ. Ὁ πριγκήπας καὶ ἡ πριγκήπισσες θὰ ἔχουν ἐπιστρέψη. Ἀγαπᾶτε τὸ ψάρεμα;

— Τρελλά, μεγαλειότατε, ἀποκρίθηκε ὁ νέος, χωρὶς νὰ λέη ὅμως καὶ πολὺ τὴν ἀλήθεια.

— Τότε θὰ μὲ συνοδέψετε τὸ ἀπόγευμα στὴ ρεματιά καὶ θὰ σᾶς ἐξηγήσω μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὸ τί πρέπει νὰ ξέρεη κανεὶς γιὰ τὴν Παμφιλία.

Κι' ὁ βασιλέας, ποῦ ἀπ' τὸ παράθυρο εἶχε ἰδεῖ μιὰν ἀμα-

ζόνα ποῦ κατέβαινε ἀπὸ τ' ἄλογο, φώναξε·

— Μονίκα, Μονίκα.

Γυρνώντας πρὸς τὸν ξένο:

— Εἶναι ἡ μικρὴ μου κόρη. Πηγαίνετε νὰ κάμετε μαζί
της κανένα γύρω στὸ περιβόλι ὥς τὴν ὥρα τοῦ γεύματος.

Καὶ χαμογελῶντας·

— Πρὸ παντὸς μὴ τῆς μιλάτε, σᾶς παρακαλῶ, γιὰ ἔρωτα.
Εἶδατε ἤδη πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ χειρότερο πράγμα ποῦ μπο-
ρεῖ νὰ κάμῃ κανεὶς στὴν Παμφιλία.

Ι Ι

Η ΠΑΜΦΙΛΙΑ

Ὁ βασιλέας κάθισε πάνω στὸ παχὺ χαλί, ποῦ ὁ θαλαμηπόλος εἶχε στρώσει στὶς ὄχθες τῆς γελαστῆς ρεματιᾶς.

Ἐτοίμασε τ' ἀγκίστρια, ἔρριξε μὲ τέχνη τὴν πετονιά κι' ἄρχισε τὴν ἱστορία του.

— Τὸ βασίλειο τῆς Παμφιλίας, ποῦ τόσο σᾶς ξάφνισε, ἔχει ἰδρυνθῇ ἐδῶ καὶ ὀγδόντα πᾶνω κάτω χρόνια.

Ὁ παπούλης μου, ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας, εἶναι ὁ ἰδρυτὴς του καὶ ὁ πρῶτος βασιλέας.

Ἦταν τριάντα ἐννέα χρονῶν ὅταν ἄφησε τὸ Παρίσι στὰ 1831 καὶ ἦρθε νὰ ἐγκατασταθῇ σ' αὐτὸ τὸ νησί. Ἐκατὸν ἐξήντα τρεῖς ἄνθρωποι τὸν συνώδευαν. Εἶχαν προσχωρήσει στὶς ιδέες του καὶ ἦταν ἔτοιμοι νὰ συμμερισθοῦν τὴν τύχη του.

Ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας ὑπόφερε φοιχτὰ ἀπὸ χρονία νευρασθένεια καὶ εἶχε μιὰ περιουσία ὀκτακοσίων ἑκατομμυρίων ποῦ ὁ πατέρας του ὁ μηχανικὸς Μπονβαλλὸν μάζεψε γρήγορα ἐφευρίσκοντας ἓνα μίγμα ἀπὸ καουτσούκ καὶ ἀπὸ πέτρα ποῦ ἔκαμε νὰ βαστοῦν πάρα πολὺ οἱ λαστιχένιες ρόδες τῶν αὐτοκινήτων.

— Πράγματι ἡ μάρκα Μπονβαλλὸν ἔχει ἀκόμη μεγάλη πέρασι στὴ Γαλλία.

— Τόσο τὸ καλλίτερο, εἶπε εὐγενικὰ ὁ βασιλέας. Μὰ γιὰ

νὰ καταλάβῃ κανεῖς καλλιτέρα τὶς περιστάσεις ποῦ ἔσπρω-
ξαν τὸν Ἑρρίκο Μπονβαλλὸν ν' ἀφήσῃ τὸ Παρίσι καὶ νὰ
ἐρθῇ νὰ ἰδρύσῃ τὸ ταπεινὸ αὐτὸ βασίλειο, πρέπει πρῶτα νὰ
πῶ πῶς εἶχε πνεῦμα φιλοσοφικὸ καὶ πῶς ἡ ἀρρωστιάρα του
ἰδιοσυγκρασία τὸν ἔκαμε ὄνειροπόλο. Τὸ αἵματηρὸ μακελιό,
ποῦ κατέστρεψε σχεδὸν τὴν Εὐρώπῃ κατὰ τὸ πρῶτο τέταρ-
το τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, τοῦ προξένησε ἓνα μῖσος γιὰ τοὺς
πολιτισμένους. Εἶχε δημοσιεύσῃ ὅταν ἦταν νέος ἓνα δοκίμιο
γιὰ τὶς «Βαθεῖες αἰτίες τοῦ κοινωνικοῦ ἐκφυλισμοῦ» καὶ ἓνα
ἄλλο γιὰ τὸ «Τέλος τῶν φυλῶν». Οἱ κυριώτερες ἰδέες του
ἦταν, πῶς ὁ Εὐρωπαϊκὸς κόσμος χανότανε καὶ κατεστρέφετο
ἀπὸ τὴν πολλή σκέψι καὶ τὸν πολὺ πολιτισμό, πῶς τὸ σῶμα
μας γινότανε ὀλοένα πιο ἀνίκανο γιὰ νὰ ὑποφέρῃ τὶς μετα-
βολές τοῦ νεωτεριστικοῦ μυαλοῦ καὶ πῶς οἱ τρεῖς λατινικὲς
θεομηνίες, ἡ τέχνη, τὰ γράμματα καὶ ὁ ἔρως θὰ κατέστρε-
φαν ὁλότελα τὸ ἀνθρώπινο βλαστάρι.

«Ἄν εἶχα, γράφει στ' ἀπομνημονεύματά του, ἀρκετὴ
μυικὴ δύναμι καὶ γερὴ κράσι, θὰ ἐξακολουθοῦσα ἴσως νὰ
ζῶ τὴ ζωὴ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, κυνηγῶντας κι' ἐγὼ τὴ
δόξα, καταβροχθίζοντας τὰς ἀποστάσεις, ἀπολαμβάνοντας
τὶς ἡδονές, συζητῶντας ἄγωνα γιὰ ἀφηρημένα πράγματα
καὶ θὰ μάζευα τὰ ἀμέτρητα μὰ ἐλαφρὰ δῶρα ποῦ ἡ κάθε
μέρα δίνει στοὺς Παρισίνοὺς. Μὰ ἦμουν ἀδύνατος, ὁ ἔρως
ἦταν γιὰ μένα μιὰ κατάπτωση κι' ἄρχισα νὰ νοιώθω ἐκεῖνο
ποῦ νοιώθει κανεῖς ὅταν ἔχῃ παραχορτάσει, χωρὶς ὅμως νὰ
ἔχῃ ἱκανοποιηθῇ. Νὰ γιατί ἀπεφάσισα ν' ἀφιερῶ στους
ἀπογόνους μου καὶ νὰ γλυτώσω ἔτσι τοὺς ἀπογόνους τῆς
γενεᾶς μου καὶ τοὺς ἀπογόνους τῶν φίλων ποῦ πῆραν τὴν
ἀπόφασιν νὰ μὲ ἀκολουθήσουν.»

Ἄπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνῃ ὁ παπούλης μου ἄρχισε νὰ σκέ-
πτεται τὸ πῶς νὰ κατορθώσῃ νὰ ἀποφύγῃ τὴ νεωτεριστικὴ
ἀποσύνθεσι καὶ νὰ ξαναδώσῃ ζωὴ στὴ φυλή. Καθὼς εἶχε

κληρονομήσει ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὅχι μόνο μιὰ μεγάλη περιουσία, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρογονικὴ ἐφευρετικότητα, ἵδρυνε μιὰν ἐταιρίαν μετοχικὴν. ἔκαμε διαλέξεις, προσηλύτισε φίλους του, μετεχειρίσθη τὴν πέννα καὶ τὸν λόγο τῶν μαθητῶν του κα' ὕστερα διάλεξε τὸ νησί του καὶ τ' ἀγόρασε. Κατὰ τὸ μάρτη μῆνα τοῦ 1931 μία ἀποικία ἀπὸ ἑκατὸν ἑξήντα τρία πρόσωπα ἀρσενικοῦ γένους ποῦ ἀνῆκαν σὲ πολλὰ ἔθνη καὶ ὅπου τὸ λατινικὸ στοιχεῖο ἐπλεόναζε, κατέφθασε στὸ νησί τῆς Παμφιλίας. Οἱ ἀποικοὶ εἶχαν μαζί τους μερικὲς γυναῖκες, οἱ περισσότερες τοῦ ἐλαφροῦ κόσμου, γιατί οἱ νόμιμες γυναῖκες, ἐκτὸς ἀπὸ τίς φτωχὲς, ἀρνήθηκαν νὰ συνοδεύσουν τοὺς ἄνδρες των.

Πέπει νὰ σᾶς πῶ πῶς τὸ μικρὸ αὐτὸ νησί, ποῦ μιὰ φορὰ ἦταν εἰδωλολατρικόν, εἶχε ἀποκλεισθῇ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ ὕστερα ἀσπάσθηκε τὸν χριστιανισμό, ποῦ εἶχαν διδάξῃ οἱ ἰησουῖτες. Στὶς θεωρίες αὐτές, δὲν κατωρθώσαν ν' ἀντισταθοῦν οἱ κάτοικοι τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου.

Τῇ στιγμῇ ποῦ ὁ Ἑρρίκος Μπονβαλλὸν ἔκαμε τὴν ἀγορὰ αὐτή, τὸ νησί ἦταν πολιτισμένο, ἐκχριστιανισμένο, ἀλλὰ ἔρημον.

Ὁ παπούλης μου παραδέχτηκε στὴν ἀποικία του μερικὲς δυνατὲς καὶ ὡμορφες γυναῖκες ἀπὸ τὰ γειτονικά νησιά, γιὰ νὰ δυναμώσῃ ἔτσι τὰ ἀδυνατισμένα αἵματα καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς Παμφιλίας, ποῦ στὶς ἀρχὲς ἦταν καμμιά τριακοσαριὰ πρόσωπα καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ γένη, αὐξήθηκε τόσο γρήγορα καὶ μὲ τρόπο ἄγνωστο σ' ἄλλες χῶρες. Σήμερα τὸ βασίλειό μου ἀριθμεῖ περὶ τίς τρεῖς χιλιάδες πρόσωπα.

Μὰ πῶς εἶναι δυνατό νὰ μὴ ἔχετε ἀκούσει νὰ μιλοῦν γι' αὐτὴν τὴν ἐκστρατεία τοῦ παπούλη μου, ποῦ ἔκαμε τόσο θόρυβο τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ; Ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας ἔγινε, ἀκουσε νὰ λέν, καὶ ξεχωριστὸ νούμερο σ' ὅλα τὰ μικρὰ θέα-

τρα τοῦ Παρισιοῦ καὶ σ' ὅλες τὶς ἐπιθεωρήσεις. Δημοσιογράφοι ἦρθαν καὶ τοῦ πῆραν συνεντεύξεις καὶ ἔχω τριάντα δύο τραγουδάκια ποῦ ἐγράφησαν πρὸς τιμὴν του.

— Στὸ Παρίσι, καθὼς ξέρετε, τὸ πᾶν περνᾷ καὶ λησμονιέται γρήγορα, ἀποκρίθηκε ὁ Φορτιέ. Πρέπει νὰ σᾶς ὁμολογήσω ὅτι ἀγνοοῦσα ὁλότελα τὴν ἀποικία τῆς Παμφιλίας καὶ μόνο ἀπὸ τὸ χάρτη γινώριζα τὸ νησί αὐτό.

— Δὲν θὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς χώρας μου, ἐξακολούθησε ὁ βασιλέας, σέρονοντας θριαμβευτικὰ ἓνα σπαρταριστὸ καὶ χαριτωμένο ψάρι ποῦ κουνοῦσε ἀπελπιστικὰ τὰ φτερά του. Δὲν ὑπάρχουν ἐπιδημικὲς ἀρρώστειες καὶ πολὺ σπάνια ἔχοιμε δίκες. Καὶ τὸ πῶς πολὺ εἶναι ποῦ δὲν ὑπάρχει Παμφιλιακὴ ἱστορία, οἱ βασιλεῖς ὀνομάζονται ὁ ἓνας ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄλλο Ἐρρῖκος καὶ Φραγκῖσκος χωρὶς κανένα ἄλλο ἰδιαίτερο γινώρισμα, γιατί δὲν ὑπάρχει καὶ ἀνάγκη νὰ τοὺς ξεχωρίσῃ κανεὶς. Εἶναι ὅλοι τοὺς ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Μπὸνβαλλόν, γιατί τὸ νησί ὁλόκληρο πληρώθηκε ἀπὸ τὰ χορήματά μας καὶ εἶναι περὶ τὴν σφύρα μας. Οἱ βασιλεῖς ὅλοι μοιάζουν μεταξὺ τοὺς καὶ συγγέονται μέσα σὲ μιὰ τέλεια εὐτυχία.

Μὰ μιὰ ποῦ δὲν ἔχω νὰ σᾶς διηγηθῶ παμφιλιανὴ ἱστορία καὶ σπουδαῖα γεγονότα, μπορῶ νὰ σᾶς πῶ τοὺς σοφοὺς κανονισμοὺς, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Ἐρρῖκος ὁ Μέγας κατώρθωσε νὰ δυναμώσῃ τὸν λαὸν του καὶ νὰ τὸν στερεώσῃ σὲ γερὲς βάσεις ἐπάνω.

Ἡ ἡρεμία τοῦ μυαλοῦ, ἡ κατάργησις τῶν ἀνησυχιῶν τῆς ψυχῆς, ἡ παραχώρησις εἰς τὸ σῶμα ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρας ἡδονῆς, χωρὶς νὰ καταστρέφεται ἡ ὑγεία, νὰ ὁ τριπλὸς τοῦ νόμος.

Τὸ πρῶτο πρᾶμα ποῦ σκέφτηκε ἦταν ἡ ὑλικὴ καλοπέρασις τῶν ἀποίκων. Τὸ κλίμα καὶ ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους τῆς Παμφιλίας μοιάζουν καταπληκτικὰ μὲ τὰ ἄλλα νησιά τῆς Ἑται-

ρίας. Αυτό φθάνει για να καταλάβετε ότι ζή κανείς υπό την ειδική προστασία του ουρανού μέσα σ' ένα είδος παραδείσου. Το νησί παράγει ό,τι χρειάζεται για να ζήση κανείς χωρίς σπατάλη και οί ινδοκαρυδιές, οί μπανανιές με τὰ γιγάντια φύλλα, οί χουρμαδιές, μᾶς δίνουν ψωμί, φρούτα, πιοτὰ καὶ ροῦχα.

Οί παμφίλιανοί ἔχουν κοπάδια καὶ χωράφια, ἐργάζονται λίγο καὶ τὸ προϊόν τῆς δουλειᾶς των τὸ ξοδεύουν για τὰς διασκεδάσεις των, ἀφοῦ τὸ ἐμπόριο τῶν προϊόντων τοῦ νησιοῦ καὶ τῶν ἐργοστασίων ποῦ βγάζουν τὰ περσικά χαλιά, ἐργοστάσια ποῦ ὁ Ἑρρίκος Μέγας ἔχει χτίση, μᾶς ἀποδίδουν πλουσιοπάροχα ὅλο τὸ ἀνάγκαῖο ποσὸν ποῦ χρειάζομαστε για τὸ στολισμὸ τοῦ βασιλείου.

Σᾶς παρακαλῶ τώρα νὰ πιστέψετε ὅτι ἂν ζοῦμε χωρίς νὰ σκεπτόμεθα καὶ μακρὰ ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ, δὲν ζοῦμε ὡς τόσο σὰν ἄγριοι. Ὁ ἰδρυτής, ποῦ ἀγαποῦσε τὴν καλοπέρασι, παραδέχτηκε νὰ εἰσαγάγῃ στὸ νησί ὅ,τις ἀκίνδυνες ἐφευρέσεις τῆς ἐπιστήμης. Δὲν μεταχειρίζομεθα τὸν ἀτμὸ, καὶ τὸν καταδικάσαμε, γιατί εἶναι κάτι ποῦ βαρύνει τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ οἱ μηχανές εἶναι πάντα βρώμικες. Κάνουμε ὅμως μεγάλη χρῆσι τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Κατεργαζόμεθα ὅλα τὰ μέταλλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χρυσό, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀκρίβεια μᾶς φαίνεται ἀπαράδεκτη. Καὶ ἐὰν οἱ ὠραῖες τέχνες μᾶς φαίνονται ὑποπτες, αὐτὸ δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ ἡσυχάζουμε τὰ βλέμματά μας σὲ μερικὰ ἀνεγνωρισμένα ἀριστουργήματα τοῦ παρελθόντος, ποῦ στολίζουν καὶ ὁμορφαίνουν τὰ μέρη τῶν συγκεντρώσεών μας. Ἐχουμε ἐπίσης διατηρήσιμα για τὰς διασκεδάσεις μας τὸν φωνογράφο καὶ τὴν ἰταλικὴ μουσική, ποῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν μελωδική. Περιττὸ νὰ σᾶς πῶ πῶς τὸ ἀλκοόλ, ὁ καφὲς καὶ τὰ ἀναισθητικά, χωρίς νὰ τὰ καταργήσουμε — ἀπ' ἐναντίας, ἐμεῖς τὰ παρέχουμε στοὺς πολίτας κατὰ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς διασκεδά-

σεις — εἶναι ἀπηγορευμένα γιὰ ἰδιωτικὴ χρῆσι.

Μὰ χωρὶς πιά νὰ ἀργοπορήσω σὲ τέτοιες λεπτομέρειες, ποῦ σεῖς ὁ ἴδιος θὰ ἰδῇτε κατὰ τοὺς περιπάτους, φθάνω στὶς ριζικὲς μεταρρυθμίσεις, κατὰ πολὺ σπουδαιότερες, ποῦ ὁ παπούλης μου ἐστερέωσε γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ ἥθη καὶ τὶς συνήθειες.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, γιὰ νὰ ἔχουμε τὸ μυαλό μας ἥσυχο, ἔχουμε μία θρησκεία. Ἡ οὐσιώδης λατρεία δὲν διαφέρει κατὰ πολὺ ἀπὸ τὶς ἄλλες τῶν δυτικῶν χωρῶν. Ὁ βασιλέας Ἑρρίκος μεταρρύνθηκε, σὰν νὰ ποῦμε, σχετικῶς, δυὸ μόνο σημεῖα. Κατάργησε κατὰ πρῶτον τὸν κληρὸ· ὁ βασιλέας εἶναι ὁ μόνος ἱερέας. Ὑστερὰ μαλάκωσε καὶ μετέβαλε τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς θρησκείας γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς σχέσεις μεταξὺ τῶν φύλων. Κατ' ἀρχὴν πιστεύομεν σὲ μίαν ἄλλη ζωὴ, ὁ νόμος ὁμῶς μᾶς ἀναγκάζει εἰς τὸ νὰ μὴ σκεπτόμεθα αὐτό. Κάθε Παιμφιλιανὸς ποῦ στὸ τέλος τοῦ χρόνου ὁρκίζεται πρὸς τὸ δῆμαρχο ὅτι σκέφτηκε ὀλιγώτερο ἀπὸ τρεῖς φορές τὴν ὑπαρξὶ τοῦ Θεοῦ, τὴν καταγωγὴ τῆς γῆς, τὸ σκοπὸ τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, πέρνει ἓνα μεγάλο σταμνὶ κρασί καὶ τὸ μικρὸ παράσημο τῆς χρυσῆς πεταλούδας. Ἐχουμε ἐπίσης ξαναφέρει σὲ χρῆσι τὰ περίφημα συχοροχάρτια. Ὁ βασιλέας, ποῦ τὰ διαθέτει, συχορνᾷ δυὸ φορές τὸ χρόνο τὰ ἁμαρτήματα ὅλων τῶν πολιτῶν ποῦ ἔδειξαν φρόνιμη διαγωγὴ. Ὁ παπούλης μου σκέφθηκε ἐπίσης καὶ τὴ στρατιωτικὴ ὁργάνωσι, κ' ἔτσι ἔχουμε καὶ στρατό. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ὁ στρατὸς δὲν χρησιμεύει σὲ τίποτε, γιὰτί ζοῦμε χωρὶς φόβο ἐπιδρομῆς καὶ πολέμου καὶ βρισκόμαστε σὲ πολὺ καλὲς σχέσεις μὲ τὰ ἄλλα νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Μὰ ἀκριβῶς γιὰτί ἀπὸ ὕλική ἄποψι ὁ στρατὸς δὲν μᾶς ὠφελεῖ σὲ τίποτε, γι' αὐτὸ τὸν περιβάλλουμε μὲ ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο σεβασμό. Ὁ στρατὸς μεγαλῶνει τὴν ἀξιο-

πρέπεια τοῦ κράτους καὶ κάμει τὸν πολίτη νὰ λατρεύῃ τοὺς νόμους.

Ὅσο γιὰ τὴ στρατιωτικὴ θητεία, αὕτὴ διαρκεῖ λίγο καιρὸ· τὴν κάμουν ὅμως ἀρκετὰ ἐπικίνδυνη οἱ ἔροι της. Πραγματικά, στὰ μεγάλα γυμνάσια ποῦ γίνονται στὴν ἀρχὴ κάθε δίσεκτου χρόνου, τὰ ἀντίπαλα συντάγματα τσακώνονται στὰ γερά καὶ καταλήγουν σὲ ἀληθινὲς μάχες, ποῦ μᾶς στοιχίζουν μεγάλες ζημιές. Ἔτσι τὸ θέλησε ὁ Ἐρροϊκὸς ὁ Μέγας, καὶ μήτε ὁ πατέρας μου, μήτε ἐγὼ τολμήσαμε νὰ μεταρρυθμίσουμε τοὺς νόμους του. Αὐτὸς ποῦ εἶχε ἰδῆ ἀπὸ κοντὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1914, πίστεψε πῶς ὑπάρχουν μέσα στὸν ἄνθρωπο κάτι ἐνστικτα ποῦ πρέπει νὰ τὰ σέβεται κανεὶς καὶ νὰ μὴν ἐμποδίζει τὴν κανονικὴν τοὺς ἀνάπτυξι καὶ ἐκδήλωσι.

«Τὸ αἰσθημα τοῦ κινδύνου καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ὑπερασπίζῃ κανεὶς πότε πότε τὸν ἑαυτὸ του, ἐξασκοῦν τὴ δύναμι τοῦ ἀτόμου, ἐμποδίζουν τὴν ἀποχαύνωσι καὶ ἐξυψώνουν τὴν ψυχὴ», γράφει μέσα στὸν Ἑπεξηγηματικὸ Κώδικα.

«Ἄν δὲν ἔχετε πολέμους, ποῦ τοὺς διατάζει ὁ νόμος, θὰ ἔχετε ἐπαναστάσεις, πράμα πολὺ χειρότερο.»

Καὶ πρόσθετε σ' αὐτὰ ὅλα, ὅσες φορὲς κουβέντιαζε, πῶς οἱ παμφίλιανοί, εὐρωπαῖοι τὴν καταγωγὴν, οἱ περισσότεροι ἔχουν μέσα τους μιὰν ὠρισμένη κληρονομικότητα ποῦ πότε-πότε νοιώθει τὴν ἀνάγκη μιᾶς ἀφαιμάξεως. «Μὲ τίς ἐπαναστάσεις καὶ μὲ τὴ σπατάλη τοῦ αἵματος φαίνεται πῶς ἀναγενιέται ἡ Εὐρώπη καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.»

Ὅσο γιὰ τὴ δικαιοσύνη, αὕτὴ εἶναι μαλακιά. Γιὰ νὰ μὴ γίνωνται καταχρήσεις, τοὺς νόμους τοὺς ἐπιβάλλει μόνο ὁ βασιλέας. Ὁ ἔρως, ἡ ἰδέα τῆς τιμῆς, ὁ συναγωνισμὸς μεταξὺ ἀντιπάλων, ἡ μάταια πλεονεξία, ὁ πόθος τοῦ νὰ γίνῃ κανεὶς «μεγάλος», εἶναι, ὅπως θὰ τὰ ἰδῆτε καὶ σεῖς, πράματα ἄγνωστα στὴν Παμφιλία καὶ γι' αὐτὸ τὰ κακουργήματα

εἶναι σπάνια. Κάτι μικροκλειψές φρούτων, κάτι μικροπταίσματα γιὰ τὶς ἀστυνομικὲς διατάξεις, μερικὰ γλέντια ποὺ κάμουν παραπάνω θόρυβο ἀπ' ὅ,τι πρέπει, καὶ κάτι μικρολαθρεμπόρια, αὐτὰ εἶναι ὅλα τὰ κακουργήματα, ποὺ γίνονται στὸ νησί μας. Οἱ ποινὲς εἶναι ἐλαφρὲς, ἀλλὰ φθάνουν στὸν προορισμό τους, τολμῶ μάλιστα νὰ εἰπῶ ὅτι εἶναι παντοδύναμες.

Ἀπαγορεύω γιὰ ὠρισμένο χρονικὸ διάστημα στοὺς ἀρσενικοὺς ἐνόχους νὰ πάρουν μέρος στὶς δημόσιες γιορτὲς μας κι' ἔτσι στεροῦνται αὐτοὶ τὶς ἡδονὲς καὶ τὴ χρῆσι τῶν ναρκωτικῶν. Ὅσο γιὰ τὶς γυναῖκες, τὶς καταδικάζω συνήθως γιὰ κάμποσο χρονικὸ διάστημα νὰ περπατοῦν γυμνὲς στὸ δρόμο. Μ' αὐτὴ τὴν τιμωρία, δέ θέλω νὰ θίξω τὴ σεμνότητά τους, ἀφοῦ τὰ ἐρωτικὰ πράγματα ἐδῶ γίνονται στὰ φόρα καὶ ἡ γυμνότης δὲν εἶναι χροσπὴ. Τὸ μέτρο αὐτὸ θίγει τὴν κοκετιά τῶν γυναικῶν. Κανεὶς δὲν προσέχει στὶς γυμνὲς γυναῖκες στὴν Παμφιλίᾳ, πρῶτα πρῶτα γιατί δὲν παρουσιάζουν πιά τὸ μυστηριώδες θέλητρο ποὺ κινεῖ τὴν περιέργεια καὶ ποὺ εἶναι τὸ σημεῖο τῆς ἀφειτηρίας κάθε σαρκικοῦ πόθου, κ' ὕστερα γιατί ἔτσι θὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ στολίσουν, νὰ αὐξήσουν καὶ νὰ κάμουν πιὸ προκλητικὴ τὴν ὁμορφιά τους μὲ τὰ χρώματα καὶ μὲ τὰ τεχνάσματα τῆς μόδας. Τὴν ἐκλογὴ αὐτὴ τῆς μόδας, παρὰ τοὺς νόμους τοῦ Ἐρρίκου τοῦ Μεγάλου, δὲν μπορέσαμε νὰ τὴν ξεφύγουμε, καὶ ὅπως ὁ Σόλων ἀναγκάστηκε νὰ μετακαλέσῃ τὶς ἐταῖρες ποὺ εἶχε ἐξορίσει, ἔτσι κι' ὁ παπούλης μου βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ ξαναδώσῃ στὶς γυναῖκες τὴν ἐλευθερία τοῦ καλωπισμοῦ.

Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι, ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου τοῦ ὑπάτου δικαστοῦ, ἐπιβάλλω τὸν νόμο, κατὰ τὴν κρίσι μου, χωρὶς νὰ βασίζωμαι στὰ ἀρχικὰ κείμενα. Φοβώμαστε τὴ δικονομία, γιατί ξέρουμε πῶς ἡ δικαιοσύνη βασίζεται ἐπάνω

σὲ μιὰ μονάχα ἀρχή, στὴ δύναμι, πῶς ἡ δικαιοσύνη αὐτὴ δημιουργήθηκε γιὰ νὰ ὑπερασπίζῃ τὴν ὁλομέλεια καὶ εἶναι προσωρισμένη ὁλοένα νὰ παραβιάζεται ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ πῶς εἶναι ἀναγκασμένη νὰ ὁμολογήσῃ τὴ θωλὴ καὶ πρόστυχη καταγωγὴ της, ἂν δὲν θέλῃ νὰ φανῇ ἀνόητη καὶ σκληρὴ.

Μὰ ἡ μεγάλη μεταρρύθμισι τῆς χώρας, ἡ ἄφθαστη δόξα τοῦ Ἐρρίκου τοῦ Μεγάλου, εἶναι ἡ καταδίκη τῆς λογικῆς σκέψεως καὶ ἡ ἀπομόνωσι τῶν ἀνθρώπων ποῦ παρουσιάζουν μίαν ἐπικίνδυνη ἀνάπτυξι τοῦ μυαλοῦ καὶ τῆς φαντασίας.

«Κάθε ἐξαιρετικὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀπομακρύνεται καὶ νὰ μὴ ταράσσῃ μὲ τὶς ἀερολογίες του τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρά του τὴν ἡσυχία τῆς μεσαίας ἀνθρωπότητος.»

Τέτοια ἦταν στὸ ζήτημα αὐτὸ ἡ γνώμη τοῦ παπούλη μου, ποῦ πίστευε ἀκράδαντα πῶς τὸ τέλος ὅλων τῶν μεγάλων λαῶν ἔφθασε ἀπὸ τὴν ἀνισορροπία μεταξὺ τοῦ μυαλοῦ καὶ τοῦ σώματος, ἀπὸ παραστράτημα ἔξω ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ ἀπὸ λογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ὑπερχόπωσι. «Ὁ ρόλος τῆς σκέψεως λέγει, κατὰ γράμμα, στὸ ὠραῖο ἄρθρο τοῦ παμφιλανθῦ συντάγματος — εἶναι νὰ βοηθήσουμε τὸν ἄνθρωπο νὰ κατακτήσῃ μιὰ θέσι μέσα στὴ φύσι καὶ νὰ μεταβάλλῃ γιὰ ὄφελός του τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον. Μόλις ἡ σκέψις ἀρχίζει νὰ παραδέσῃ μέσα στὴν ἀφηρημένη ἀερολογία, χωρὶς κανένα σκοπὸ ἄμεσο καὶ ὕλικό, παραστρατεῖ ἐπικίνδυνα ἀπὸ τὴ διεύθυνσί της. Γιὰ νὰ συγκρατήσῃ κανεὶς τὴν ὑγεία καὶ τὴν ἰσορροπία κάθε ξωτερικῆς λειτουργίας, καὶ περισσότερο ἀκόμη, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου, πρέπει νὰ ἀπαγορεύσουμε ἀπόλυτα κάθε φιλοσοφικὸ παραστράτημα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους μου ἐκείνους ποῦ θὰ εἶναι ἀναγνωρισμένοι ἀνισόρροποι καὶ ποῦ ἐπομένως θὰ ἀπομονω-

θοῦν καὶ θὰ νοσηλευθοῦν, ὥς ἐπιστήμονες καὶ ποιηταί, οἱ ἐπίλοιποι, θέλω νὰ εἰπῶ (ἢ ὁλότης δηλ. τῶν Παμφιλιανῶν), θὰ φροντίζουν νὰ ἀποφεύγουν κάθε ἀνάγνωσι φιλοσοφική, ἐπιστημονική ἢ φιλολογική, καὶ κάθε καλλιτεχνική ἐνασχόλησι.

Ἐπίσης θ' ἀποφεύγουν κάθε συζήτησι, ποῦ ρητῶς ἀπαγορεύεται, ἀφοῦ ὁ βασιλέας εἶναι ἐδῶ κοντὰ πάντα γιὰ νὰ λύῃ κάθε διαφορὰ καὶ κάθε πρόβλημα.

«Ἡ Ἡμέρα τοῦ Κυρίου», ποῦ ξανάρχεται μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα, ἐπιτρέπει τὸ νὰ δοκιμάζουμε μὲ μέτρο καὶ ὅλοι μαζὺ μερικὰ τεχνάσματα τοῦ πολιτισμοῦ. Τὸν ὑπόλοιπο καιρὸ οἱ Παμφιλιανοὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐλαφρόμυαλοι, ἀφηρημένοι ἀπ' τὶς φυσικὰς ὁμορφιὰς, νὰ μὴ δίνουν πεντάρα γιὰ τίποτε καὶ τίποτε νὰ μὴ σκέπτονται, σὰν τὸ χορτάρι ποῦ βλαστάνει, σὰν τὸ πουλὶ ποῦ πετᾷ καὶ σὰν τὴν ὄρνιθα ποῦ ἀκίνητη ζεσταίνει τ' αὐγὰ τῆς.»

Αὕτῃ εἶναι ἡ εὐσιώδης βᾶσις τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος, ποῦ δημιούργησε ὁ παπούλης μου. Κι' ἔτσι ἡ τυπογραφία μᾶς εἶναι σχεδὸν ἄγνωστη· ἐγὼ μόνος διαβάζω τὰ βιβλία καὶ τὶς ἐφημερίδες ποῦ πέρνω ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ γιὰ νὰ παρακολουθῶ τὴν πρόοδον τοῦ κόσμου. Οἱ ὑπήκοοί μου, ἀφοῦ μάθουν στὸ σχολεῖο ὠρισμένα μόνον ἐπιστημονικὰ πράγματα, ποῦ θὰ τοὺς χρησιμεύσουν στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἐπάγγελμά τους, δὲ διαβάζουν περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ἔχουν σχέσι μὲ τὶς θρησκευτικὰς διατάξεις καὶ τὶς συνήθειες.

Παραιτοῦμαι ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς περιγράψω τί εἶδους ἀναγέννησι προξενοῦν εἰς τὴν Παμφιλίαν ἢ ἀνυπαρξία τῶν βιβλίων, ἢ φυσικὴ δροσιὰ καὶ ἢ ἀπόλυτη ἔλλειψις ἐφημερίδων. Ὡρισμένως, αὐτὸ εἶναι θαῦμα. Ἡ διακανόνισι τῆς σκέψεως καὶ ἡ διακανόνισι ἀκόμη, πῶς φρόνιμη καὶ πῶς ριζική, τῶν ἐρωτικῶν ζητημάτων, γιὰ τὰ ὅποια μοῦ μένει ἀκόμη νὰ σᾶς μιλήσω, νὰ οἱ δυὸ γερεὲς βάσεις, ἐπάνω στίς

ὁποῖες στηρίζεται ἡ εὐτυχία τοῦ νησιοῦ. Ἄν ὁ Χρυσὸς Αἰώνας βασιλεύῃ στὴν Παμφιλία, τὸ χρωστᾶμε στὶς δυὸ αὐτὲς αἰτίες.

Ὁ βασιλέας ἔβαλε στὸ καλάθι τὰ λίγα ψάρια ποῦ κατώρθωσε νὰ πιάσῃ μὲ ὑπομονὴ καὶ μὲ δόλο. Ὑστερα πιάνοντας ἀπὸ τὸ μπράτσο τὸ συνοδό του, πῆρε τὸ δρόμο ποῦ τραβοῦσε κατὰ τὸ παλάτι.

— Μοῦ λείπει ὁ καιρὸς γιὰ νὰ σᾶς ἐξηγήσω μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὴν ἄκρα καὶ θαυμασία ὁργάνωσι γιὰ τὸ κάθε τι ποῦ ἔχει σχέσι μὲ τὸ ζήτημα τοῦ ἔρωτος.

Θὰ μείνετε ἐδῶ μερικὲς μέρες, καὶ θὰ ἔχετε τὴν εὐκαιρία νὰ δῆτε ὁ ἴδιος ὅ,τι ἀξιόλογο δημιουργήθηκε ἐδῶ. Ἀρκοῦμαι νὰ σᾶς πῶ, γιὰ τὴν ὥρα, πῶς ὁ Ἑρρῖκος ὁ Μέγας θεωροῦσε ὡς δυὸ ξέχωρα καὶ διάφορα πράματα τὴν ἡδονικὴ εὐχαρίστησι ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τὸ γεννοβόλημα τῶν παιδιῶν ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ ἡδονή, βρούσι ἀστέρευτη τῆς εὐχαριστήσεως, διασκέδασι ποῦ καταπραῖνει τὰ νεῦρα, γοητεία ἀναγκαία, ποῦ μᾶς κάμει νὰ ξεχνοῦμε τὰ κακὰ τῆς ζωῆς, εἶναι ἀπαραβίαστη κληρονομία κάθε παιμφιλιανοῦ ἀνθρώπου. Ὅσο γιὰ τὴν τεκνοποίησι, λειτουργία οὐσιώδους ποῦ ἐνδιαφέρει, ὄχι τόσο τὸν πολίτη, ὅσο τὴν πολιτείαν, πρέπει νὰ πραγματοποιηθῇ σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαραβίαστες καὶ ἐπιστημονικὲς ἀρχές, ἔξω ἀπὸ κάθε φευγαλέαν συμπάθεια ἢ πρόσκαιρον συνθήκη.

»Οἱ Παμφιλιανοὶ θὰ κανονίζουν μόνοι τῶν καὶ μὲ ἀπόλυτη ἐλευθερία κάθε τι ποῦ ἔχει σχέσι μὲ τὴν ἡδονὴ τῶν», γράφει ὁ Ἑρρῖκος ὁ Μέγας μέσα στὸν κώδικά του. Καί, πραγματικά, καμμιὰ ἀπαγόρευσις δὲν ἐμποδίζει τὶς σχέσεις τῶν φύλων στὸ νησί. Ἀντίθετα ὅμως, ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς μέλλοντας πολίτας, ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸν προορισμὸ τῆς φυλῆς καὶ τὸ μέλλον τοῦ νησιοῦ, γι' αὐτὰ δὲν φροντίζουν οἱ ἰδιῶται, ἀλλὰ ἐμεῖς. Οἱ προσπάθειές μας, οἱ σκέψεις μας, οἱ

πιὸ μεγάλες μας θυσίες εἶναι ἐστραμμένες σ' αὐτὸ τὸ πρό-
βλημα. Καὶ τολμῶ νὰ εἰπῶ πῶς καμμιὰ χώρα στὸν κόσμον
δὲν μᾶς ξεπερνᾷ, μήτε καὶ μᾶς φθάνει μάλιστα, σ' αὐτὸ τὸ
ζήτημα.»

— Μοῦ μιλήσατε γιὰ ἡδονὴ καὶ γιὰ τεκνοποίησι. Μὰ
μήπως αὐτὰ δὲν τὰ διευκολύνει ἢ δὲν τὰ ἐμποδίζει ὁ ἔρως;
ρώτησε ὁ Φορτιέ.

— Ὁ ἔρως ; εἶπε ὁ βασιλέας.

— Ναί, ὁ ἔρως—αἴσθημα, ὁ ἔρως—πάθος.....

Ὁ βασιλεὺς σκυθρόπασε.

— Ἡ περίπτωσι τοῦ ἔρωτος προβλέπεται κι' αὐτή. Θὰ
μιλήσουμε καὶ γι' αὐτὴν καὶ θὰ πῶμε πολλὰ πράματα μιὰν
ἄλλη μέρα. Μὰ, ὅπως κι' ἂν ἔχη τὸ πρᾶμα, μπορείτε ἀπ'
αὐτῇ τῇ στιγμῇ νὰ ξέρετε πῶς ὁ ἔρως εἶναι ἐντελῶς δυσκο-
λόβρετος στὴν Παμφιλία. Τὸν ἀποφεύγουμε ὅσο ἡμποροῦμε,
καὶ ἡ εὐκόλη ἡδονὴ καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν ἡτῶν δὲν ἐπιτρέ-
πουν στὸν ἔρωτα νὰ μᾶς κατακυριεύσῃ.

Θὰ δῆτε στίς γωνίες ὅλων τῶν δρομῶν στύλους, ἀπὸ τοὺς
ὁποίους κρέμονται φωτισμένες ἐπιγραφές ποὺ θυμίζουν τὴν
κυριωτέραν συμβουλὴ, μὲ τὴν ὁποία ἀρχίζει καὶ ὁ Ἑθνικὸς
Ὕμνος: «Παμφιλιάνοί, ἀποφεύγετε τὸν ἔρωτα!»

Εἶχαν φθάσει στὴν πόρτα τοῦ παλατιοῦ.

Τὸ σούρουπο ἀπλωνότανε παντοῦ, κι' ὅλα τὰ πράματα
ἄρχισαν νὰ πέρνουν ἓνα μενέξεδι χρώμα.

— Θὰ σᾶς ὁδηγήσουν στὰ διαμερίσματά σας, εἶπε ὁ Ἑρ-
οῖκος. Ἀπόψε, ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνο, καὶ αὔριο τὸ πρωῒ θὰ
ἀσχοληθῶ γιὰ τὰ οἰκονομικὰ τοῦ βασιλείου. Τὴν δουλειὰ
αὐτὴ τὴν κάμω μιὰ φορὰ τὸ χρόνο καὶ μὲ βοηθοὺν τέσσερης
Ἀμερικανοὶ τραπεζίτες, φίνα λαγωνικά, ποὺ εἶναι φυσικό
τοὺς νὰ μυρίζωνται τὸν παρᾶ καὶ νὰ τὸν καρποφοροῦν θαυ-
μάσια. Τί θαυμασία ἡ ἀντίληψι τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν γιὰ
τὰ πρόσκαιρα πράματα !...

Μὲ μεγάλη μου λοιπὸν λύπη δὲν θὰ μπορέσω νὰ σᾶς ξαναῖδῶ, παρὰ αὖριο τὸ ἀπόγευμα μόνο. Θὰ πᾶμε νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Παλάτι τῆς Σποράς. Ὡς τότες εἶστε ἐλεύθερος νὰ περπατήσετε στὸ νησί καὶ νὰ διαθέσετε ὅπως θέλετε τὸν καιρὸ σας.

Καί, καθὼς ὁ Πέτρος Φορτιὲ εὐχαριστοῦσε καὶ ἐξέφραζε τὸν θαυμασμὸ του γιὰ κάθε τι φρόνιμο καὶ παράξενο ποῦ εἶχε ἀκούσει, ὁ βασιλέας τοῦ εἶπε:

— Θὰ ἰδῆτε τὸ νησί καὶ θὰ κρίνετε μόνος σας. Τὸ πιὸ ἄξιο λόγου πρᾶμα εἶναι τὸ χάσμα καὶ ἡ φυσικότης τῆς παμφιλανῆς φυλῆς.

Ὅταν σκέπτεται κανεὶς ὅτι ἀπὸ μερικοὺς Εὐρωπαίους ἀλκοολικοὺς καὶ ἐξασθενημένους, ποῦ εἶναι στὶς παραμονές τῆς γενικῆς παραλυσίας, κατωρθώσαμε νὰ βγάλουμε τόση ὡμορφιά καὶ τόση δύναμι, μένει ξαφνισμένος !

Τῇ στιγμῇ ποῦ ἔμπαιναν στὸ Παλάτι, ὁ βασιλέας εἶπε στὸν ξένο του:

— Ἀκούσατε, ἀγαπητέ μου κύριε Φορτιέ. Δὲν μπορείτε νὰ μείνετε μόνος ὅλο αὐτὸν τὸν καιρὸ ποῦ σᾶς ἀφίνω ἐλεύθερο. Κ' ὕστερὰ δὲν εἶναι συνήθεια τοῦ τόπου μας τὸ νὰ περπατᾷ κανεὶ δίχως συντροφίσα. Ἐδῶ θὰ ἰδῆτε πάντα ζευγαράκια.

Ἡ βασίλισσα εἶναι πολυάσχολη, μὰ ἔχουμε τὶς κόρες μας, τὶς πριγκήπισσες Ἀδελαΐδα καὶ Μονίκα, ποῦ κάμιατε τὴ γνωριμία τους. Ποιὰ διαλέξατε γιὰ φίλη σας ;

— Ὡ! μεγαλειότατε !

— Ἀποκριθῆτε, χωρὶς προσποίηση. Δὲν καταλάβατε πῶς ἡ ἀντίληψι ποῦ ἔχουμε ἑμεῖς γιὰ τὴν ἠθικὴ δὲν μοιάζει μὲ τὴ δική σας ;

— Κ' οἱ δύο πριγκήπισσες, ἀφοῦ μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ πῶ τὴ γνώμη μου σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, εἶναι τὰ πιὸ τέλεια στὴν

ὡμορφιά κορίτσια ποῦ εἶδα στὴ ζωὴ μου ! ἀποκρίθηκε ὁ Φορτιὲ μὲ ἐνθουσιασμό.

— Προτιμᾶτε τὴ μεγάλη, τὴν Ἀδελαΐδα; ξαναεἶπε ἐπιμένοντας μὲ κάποια γλυκύτητα ὁ βασιλέας.

— Τὴ βρίσκω ὑπέροχη. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴ Δεσποινίδα Μονίκα, ἔχει χάρες, ποῦ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴς ἐκφράσῃ.

— Μήπως ἡ Μονίκα σᾶς ἀρέσει περισσότερο ;

— Τὸ ὁμολογῶ !

— Σᾶς παραχωρῶ λοιπὸν τὴ Μονίκα. Εἶστε ὁ πρῶτος ἄντρας ποῦ τὴν πλησιάζει.

— Σᾶς ὀρκίζομαι, μεγαλειότατε, πῶς θὰ σεβαστῶ τὴν προιγκηπέσσα.

— Μὴν τὸ κάμετε, κύριε, μὴν κάμετε ἓνα τέτοιο πράμα ! ξεφώνισε ὁ βασιλέας. Δὲ θὰ ἔκαμε καλὴ ἐντύπωσι μὴτε στὴν οἰκογένειά μου μὴτε στὸν κόσμον. Κ' ὕστερα γιατί νὰ ὑποκριθῆτε, νὰ πῆτε ψέμματα ἢ νὰ πνίξετε ἓνα σας πόθο; Ἀπ' ἐναντίας, ἀφήστε νὰ ξεσπάσουν ὅλες οἱ ὀρέξεις καὶ σεβασθῆτε μόνο τὸν ἑαυτὸ σας, ὅσο εἶστε στὴν Παμφιλία, σᾶς τὸ παρακαλῶ ! Θὰ ἔχετε τὸν καιρὸ νὰ ξαναπεράσετε τὴ μάσκα σας, ὅταν, ὕστερα ἀπὸ μερικὲς μέρες, θὰ ξαναγυρίσετε στὴν Εὐρώπη.

Καί, καθὼς ὁ ὑπηρέτης ἔλεγε πῶς τὸ τραπέζι ἦταν στρωμένο :

— Πᾶμε νὰ φᾶμε, εἶπε εὐθύμα ὁ βασιλέας.

III

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ ΤΗΣ ΣΠΟΡΑΣ

—'Ακούτε τί ὡμορφα μιλά ἡ Κυρά τοῦ Νεροῦ ! εἶπεν ἡ Μονίκα, ἀνασηκώνοντας τὸ σῶμα της γιὰ νὰ ἀκούσῃ τοὺς ἤχους.

Ἦταν ἀκόμη ξαπλωμένη στὸ πλευρὸ τοῦ Πέτρου Φορτιέ, πάνω σὲ ἀχνὲς δαντέλλες, κοντὰ σὲ μιὰ τρεχάμενη βρυσούλα.

Τὸ μεσημέρι ἄπλωνε παντοῦ τὴν ἀποχαίνουσί του, τὸ ἡδονικὸ ἐκεῖνο γύσταγμα, ποῦ λύνει τὰς σωματικὰς ἀλυσσίδες κι' ἀρπάζει τὴν ψυχὴ ἔξω ἀπὸ τὸ παρόν.

Τὰ μεγάλα βατράχια σφύριζαν ἀπὸ ἐπιθυμία, τὰ τζίτζικια λάγγευαν καὶ πέρα μακρὰ οἱ χουρμαδιὲς καὶ οἱ φυσιτικὲς ταραζόντανε μὲ κάποια ἀνέκφραστη νοχέλεια.

Ὁ Πέτρος Φορτιέ, ποῦ ἀπ' τὴν παρὰμονὴν βρισκότανε κοντὰ στὸ ἀνεπιτήδευτο καὶ ὑποταχτικὸ κορίτσι, θαρροῦσε πῶς βρισκότανε μέσα σὲ παράτολμες ἀπιδανότητες κάποιου ὄνειρου.

Ἀπάντησε λοιπὸν στὴν ἐρώτησι τοῦ κοριτσιοῦ.

—Ἐχουν ἄραγε οἱ βρύσες, πραγματικά, μιὰ ψυχὴ ;

— Τὸ κάθε τι ποῦ τραγουδᾷ ἔχει ψυχὴ ;

— Τὸ κάθε τι ποῦ τραγουδᾷ ἔχει ψυχὴ ! εἶπε ἡ πριγκηπέσσα.

— Δὲ φοβᾶσαι νὰ νοιώθῃς πῶς τόσα πράγματα ζοῦν τριγύρω σου ;

— Τὴ μέρα δὲν φοβᾶμαι ποτές. Ἡ φύσι μᾶς ἀγαπᾷ. Τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας φαίνεται νὰ εἶναι κακό. Κ' οἱ ἄντρες ἐπίσης μὲ κάμουν νὰ φοβᾶμαι καμμιὰ φορά. Νά, ἐσύ, χθὲς τὸ βράδυ, μὲ φόβισες, ὅταν μ' ἔσφιγγες, γιὰ πρώτη φορά, μέσα στὰ μπράτσα σου.

Κι' ὥς τόσο, ἀπὸ τότες μοῦ ἀρέσεις περισσότερο.

— Θέλεις νὰ μοῦ τραγουδήσης ἀκόμη τὸ τραγοῦδι ποῦ μοῦ εἶπες σήμερα τὸ πρωῒ ; εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Εὐχαρίστως ! Εἶμαι ἑτοιμη νὰ κάμω ὅ,τι σοῦ εἶναι εὐχάριστο.

— Τραγοῦδα λοιπόν, Μονίκα !

Μὲ γλυκειὰ καὶ χαϊδευτικὴ φωνή, ὅρχισε ἡ μικρούλα τὸ τραγοῦδι.

Κὺο Μέομηγκα, κὺο Μέομηγκα,
Τρέχεις σάν τὸ σκουλήκι.
Τί σιγὰ ποῦ περπατᾷς,
Τί σιγὰ ποῦ περπατᾷς,
Ἄ! λὰ λὰ! Ἄ! λὰ λὰ!...

Τὰ δίχως καμμιὰ σημασία λόγια αὐτὰ φαινόντανε, ὥς τόσο, πῶς ἐξωτερίζεσαν ὅλες τὶς ἀνυπομονησίες τῆς νεότητος, ὅλο τὸν πυρετὸν καὶ τὴν τρυφερότητα τῆς Μονίκας. Ὅταν ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς ἔπερναν κάποιον παράδοξο καὶ πικραμένον ἦχο.

Κυττάζοντας τὸ σῶμα ἐκεῖνο, ποῦ μὲ τέτοια χάρι εἶχε παραδοθῇ στὸ ξεκούρασμα, ὁ Φορτιέ ξανάφερνε στὴ μνήμη του ὅλα τὰ παράξενα περιστατικά, ὅταν ἡ Μονίκα τοῦ εἶχε παραδοθῇ. Ἀποσπερίς, στὸ τραπέζι, ἡ βασίλισσα εἶχε ἐπιβεβαιώσει τὴν ὑπόσχεσι τοῦ βασιλέα ἄντρα της, λέγοντας στὴ νέα πῶς ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ξένο καὶ νὰ κατοικήσῃ μαζὺ του.

Ἐτρωγαν ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἄνανᾶ μὲ φιλδισένια κουταλάκια καὶ μέσα στὴ μνήμη τοῦ Φορτιέ τὸ ἄρωμα τῆς τρυφερῆς αὐτῆς σάρκας τοῦ φρούτου ἔμεινε γιὰ πάντα ἐνωμένο μὲ τὴ γλυκειὰ μὰ ἀτάραχη ματιὰ ποῦ ἡ Μονίκα τοῦ εἶχε ρίξει, μόλις ἄκουσε τὸ πρόσταγμα τῆς μητέρας της.

Τί ὁμορφη ποῦ ἦταν ἡ μικρούλα τὴν ἄρα ἐκείνη. Κάτω ἀπὸ τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς ποῦ φωτίζε τὸ πλούσιο τραπέζι, φευγαλέες πυρὲς κοκκινάδες ζωντάνευαν τὸ φιλδισένιο κορμὶ τῆς Μονίκας. Τὸ βλέμμα της, ποῦ διέσχιζε τὰ μακρὰ χαϊδευτικὰ ματοτσίνορα, τὸ τρυφερὸ καὶ ναζιάρικο στοματάκι της, ὅλα αὐτὰ θάμπωναν καὶ συγκινοῦσαν τὸν Φορτιέ.

Ἀμα ἀπόφαγαν, ἡ Μονίκα πῆγε καὶ τὴν ἤρξε στὸ δωμάτιό του καὶ μὲ τὰ πρῶτα χᾶδια φάνηκε πρῶτα ξαφνισμένη, καὶ ἔπειτα γοητευμένη ἀπὸ τὶς γλύκες ποῦ πρωτοδοκίμαζε.

— Τὸ φιλί σου ἔχει τὸ μῦθο τοῦ λο. λαιδοῦ τῆς κερασιᾶς, εἶχε πῆ στὸν ἄντρα. Τὰ φιλιὰ τῆς ἀδελφῆς μου Ἀδελαΐδας, τὰ μόνα ποῦ ἔχω γνωρίσει ἴσαμε τώρα, δὲν εἶναι τίποτε, ἂν τὰ παραβάλλῃ κανεὶς μὲ τὰ δικά σου.

Ὑστερα ἄρχισε νὰ μουρμουροῖσῃ σὰν παιδί λόγια ἀκατάληπτα.

— Τί κάμεις αὐτοῦ, Μονίκα ; τὴ ρώτησε ὁ Φορτιέ.

— Παρακαλῶ τὸν Θεὸ νὰ σοῦ δίνη χρόνια.

Ἐκεῖνος ἔμενε ξαφνισμένος ἀπὸ τὴν τόσο ἀπλότητα καὶ περισσότερο ἀκόμη ὅταν εἶδε πῶς καὶ ὅταν τὸ κοριτσάκι εἶχε γνωρίσει τὶς σαρκικὰς γλύκες, δὲν ἔπαινε νὰ εἶναι ἀθῶο. Ἐκαμε σύγκρισι μετὰ τῆς Μονίκας καὶ τῶν παρθένων κοριτσιῶν τῆς Εὐρώπης. Εἶναι πολύξερα τὰ κορίτσια αὐτά, πολύπειρα καὶ ἀποστραγγισμένα μέσα στὸ κόρτε. Τὰ πολιορκεῖ ὁλοένα ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἄντρα καὶ αὐτὰ μισοῦπερασπίζονται τὸν ἑαυτὸ τους ἐναντίον τοῦ χαιδοῦ. Φαινομενικὰ ἄθικτα, πραγματικὰ διεφθαρμένα, ὅπως κάτι ὁμορφα φρούτα ποῦ κάποιο σκουλήρι τὰ ἔχει φάει ἀπὸ μέσα.

Ἡ Μονίκα κοιμήθηκε νωρὶς στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Πέτρου κι' ὅλονυχτὶς ἄφινε πάνω στὸ λαμό του τὴν ἀγνὴ της ἄχνα.

Κ' ὕστερα τὸ πρωὶ ἀνατινάχτηκε εὐθυμῇ, εὐτυχισμένη, τοῦ ἔδωσε καὶ πάλι ἀχόρταγα τὰ ἡδονικά της χεῖλη.

Ὅταν σηκώθηκαν, φόρεσε γρήγορα τὸ φουστάνι της καὶ τὸν κάλεσε νὰ περπατήσουν μαζί.

— Θὰ σοῦ κάμω τὶς τιμὲς τοῦ περιβολιοῦ μας, εἶπε.

Σ' ὅλο τὸν περίπατο, αὐτὸς ἔμενε ἑκπληκτὸς βλέποντάς την νὰ εἶναι σὲ μιὰ συνεχῇ συνεννόησι μὲ τὸ κάθε τι ποῦ τοὺς τριγύριζε. Ἦταν κόκκινη, πολύλογη, κατεργάρα, ἔτρεχε καὶ τὸν φώναζε νὰ τὴν πιάσῃ, γλυστροῦσε μέσα ἀπ' τὰ χεῖρια του κ' ὕστερα μὲ νάζι τοῦ ἔδινε τὸ μάγουλό της γιὰ νὰ τὸ φιλήσῃ. Ἐκοθε τριαντάφυλλα καὶ τὸν ἔρραινε, ἄγγιζε ἐλαφρὰ τὶς πεταλοῦδες, χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ τὶς πιάσῃ, καὶ θᾶλεγε κανεὶς πῶς βρισκότανε σὲ μιὰ διαρκῇ κοινωνία μὲ τὴ φύσι.

Ὁ ἐρχομὸς τοῦ βασιλέα διέκοψε τὴν ξεκούρασί τους. Ὁ βασιλέας ρώτησε μ' ἐνδιαφέρον τὸν Φορτιέ πῶς εἶχε περάσει τὸν καιρὸ του.

— Περπάτησα κ' εἶμαι εὐτυχισμένος, εἶπε ἐκεῖνος κοκκινίζοντας.

— Εἴμαστε πολὺ εὐχαριστημένοι ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, εἶπε μὲ ποιὸ ἐλευθερίᾳ ἡ Μονίκα.

Ποτὲς ὁ ἥλιος δὲ μοῦ φάνηκε τόσο λαμπερός, ὅσο σήμερα.

— Τώρα πρέπει νὰ μᾶς ἀφήσῃς, εἶπε ὁ βασιλέας στὴν κόρη του, ποῦ, ὑποταχτικῇ, φίλησε τὸν Πέτρο κι' ἔφυγε.

Ὁ Ἐρρίκος ὠδήγησε τὸν ξένο του ἀπὸ τοὺς σκιεροὺς δρόμους τῆς πόλης.

— Πᾶμε, ἂν τὸ θέλετε, νὰ ἐπισκεφτοῦμε τὸ Παλάτι τῆς Σπορᾶς, τοῦ εἶπε. Ὅσο γιὰ τὸ Παλάτι τῶν Ἡδονῶν, ποῦ θὰ ἰδῆτε λίγο πιὸ ἀργά, εἶναι προσωρισμένον νὰ μᾶς κάμει νὰ ξεχνᾶμε τὴ ζωὴ καὶ νὰ μᾶς χαϊδεύῃ τὲς αἰσθήσεις, τόσο

ὁ ναὸς αὐτὸς ποῦ ἀφιερώσαμε στὸ μέλλον εἶναι αὐστηρός, χωρὶς καμμιά μαλθακότητα καὶ μακρυνὰ ἀπὸ κάθε ἐλαφρυνὰ ἰδέα.

Ἐφθασαν στὴ μέση τοῦ νησιοῦ καὶ σταμάτησαν μπρὸς σ' ἓνα μεγάλο τετράγωνο κτίριο, ποῦ εἶχε γύρω-γύρω στύλους δωρικοῦ ρυθμοῦ καὶ ποῦ εἶχε τὰ κυριότερα χαρακτηριστικὰ τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς, τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν εὐρυχωρία.

— Κατὰ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Ἑρρίκου τοῦ Μεγάλου, τὸ κτίριο αὐτὸ εἶναι ἓνας ἀληθινὸς σπαρτιατικὸς ναὸς, ἐξηγήσε ὁ βασιλέας. Ἄς μείνουμε λίγο στὸ περίπτερο, γιατί, πρὶν νὰ μποῦμε, θέλω νὰ σᾶς ἐξηγήσω μερικὰ πράγματα, ποῦ μοῦ φαίνονται ἀνάγκαῖα, γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ καταλάβετε ὅ,τι θὰ ἴδοῦμε.

Κάμνοντας σιγὰ-σιγὰ τὸ γύρω τοῦ μαρμαρένιου περιστυλίου, ὁ βασιλέας εἶπε αὐτὰ στὸν ξένο του:

— Τὸ ὄνειρό τοῦ παπούλη μου ἦταν νὰ ἰδούσῃ ἓνα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ εὐτυχισμένα νησιά ποῦ βρισκόμαστε μέσα στὰ ἑλληνικὰ καὶ βρετανικὰ παραμύθια. Καί, ἐπειδὴ ἤξερε πῶς ἡ εὐτυχία βασίζεται, πρὸ παντός, ἐπάνω στὴν ὑγεία καὶ στὴ σωματικὴ ἀρτιότητα, τὸ πρῶτο καὶ κυριώτερο πράγμα ποῦ προσπάθησε νὰ κάμῃ ἦταν νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῶν παιδιῶν. Ἦθελε νὰ περιοριχίσῃ τὴ γονιμοποίησι μὲ διαίτερες φροντίδες καὶ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἀρτιότητα καὶ τὴν ἐπιτυχία τῶν γενεῶν τοῦ μέλλοντος, νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ νεύρωσι καὶ τὸ μαρasmus τοὺς συντροφούς του, φέροντάς τους σὲ συνουσία μὲ ὡμορφες νησιώτισσες. Ἦθελε νὰ ζευγαρώσῃ τὰ ἄτομα, νὰ διαλέξῃ τὰ ζευγάρια καὶ νὰ δυναμώσῃ τὴ φυλὴ. Αὐτὲς ἦταν ἡ πρῶτὴ φροντίδες. Ὅσο ὁ παπούλης μου παραμελοῦσε τὴν εὐρωπαϊκὴ ἐπιστήμη σ' ὅλες τὶς ἄλλες ἐφαρμογές, τόσο τὴν ἀκολουθοῦσε βῆμα πρὸς βῆμα καὶ ὠφελεῖτο ἀπὸ τὰ διδάγματά της, ὅταν ἐπρόκειτο

για τὴν καλλιτέρευσιν τοῦ εἴδους. Δὲ φοβήθηκε νὰ ξοδέψῃ λεπτά, μήτε νὰ κάμῃ μελέτες κι' ἐπιστημονικὰς ἀναζητήσεις, καὶ μάζεψε κοντά του τέσσερεις φυσιολόγους Γάλλους, τοὺς πιὸ ξακουστοὺς γιὰ τὰ εὐγενητικὰ τοὺς συγγράμματα. Εἶναι πολὺν βάρβαρον ἔθιμο ὁ γάμος, ἔλεγε καμμιὰ φορὰ. Ἐγὼ δὲν καταφέρουμε ἐναντίον αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ γάμου, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν παραδεχτῇ, καταφέρουμε ἐναντίον τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο γίνεται στὴν Εὐρώπῃ. Ἐκατὸ χρόνια τώρα ποῦ ὁ κόσμος ξέρει τοὺς νόμους τῆς κληρονομικότητος, καὶ μάλιστα ἐξετάζουν καὶ τὸ πρόβλημα τῆς φυλῆς, πρόβλημα ποῦ ἐπὶ πολὺν καιρὸ παραμέλησαν γιὰ τὴν ψεύτικὴ σεμνότητα καὶ γιὰ τὴν ὑποκρισίαν ποῦ τὸ περιστοίχιζαν. Κι' ὡς τόσο τίς νέες αὐτὲς ἐπιστημονικὰς ἀνακαλύψεις, ποῦ ἐφαρμόζουν ἤδη στὰ ζῶα, δὲν σκέπτονται νὰ τίς ἐφαρμόσουν γιὰ νὰ καλλιτερέψουν τὸ εἶδος μας.

Ἀκόμη σήμερα, ὅπως στὸ Μεσαίωνα, ἀρίνουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ τεκνοποιοῦν στὴν τύχῃ, τίς ἀρρώστειες νὰ διαιωνίζονται, τὸν ἀλκοολισμόν νὰ ξαπλώνεται, κι' ὅλους τοὺς σάπιους ἀνθρώπους νὰ πελαπλασιάζονται μέσα στὴ σάπια, στὴ μούχλα καὶ στὴ δυστυχία. Οἱ παρατηρήσεις τοῦ Δαρβίνου, ποῦ ἔχουν συντελέσει στὴν καλλιτέρευσιν τῆς φυλῆς τῶν βωδίων καὶ τῶν ἀλόγων, δὲν εἶχαν καμμιὰ ἐπίδρασιν στὴν ἀνθρώπινη ἐξέλιξις.

Παρά τὸν πολιτισμὸν μας καὶ τὰ φῶτα μας, εἴμαστε κατώτεροι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ποῦ τὸ ἰδανικόν τους ἦταν νὰ κάμουν παιδιὰ γερά στὸ σῶμα καὶ νὰ συνδυάζουν τὴ δύναμιν μὲ τὴν ὡμορφίαν. Ἐκεῖνο ποῦ μὲ ἐμπειρικά μέσα προσπαθοῦσαν νὰ κάμουν οἱ ἀρχαῖοι, θὰ μπορούσαμε σήμερα χάριν στὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης, νὰ τὸ κατορθώσουμε ἀσφαλῶς κι' ἔτσι νὰ δώσουμε μιὰ νέα ζωὴ στὸν κόσμον.»

— Εἶναι σωστὲς θεωρίαι, παραδέχτηκε ὁ Φορτιέ.

— Θὰ ἰδῇτε πῶς ὁ Ἐρρίκος ὁ Μέγας τίς εἶχε ἐφαρμόσει.

Θέλοντας νὰ δώσῃ ὅλη τὴν ἐλευθερίαν στίς ἡδονές, ἀποφά-
σισε ὅπως ἡ γυναικεία ὡμορφιά, φυσικὸ ἀριστοῦργημα,
ἔπρεπε νὰ εἶναι κοινὴ καὶ ἀπαραβίαστη, ὅπως ὅλα τὰ ἀρι-
στουργήματα τῆς τέχνης. Μά, ἐξ ἄλλου, ἐνέσπισε ὅτι κάθε
πολίτης πρέπει νὰ ὑποστῇ τὰ καθήκοντα τῆς πατρότητος,
γεννῶντας καὶ τρέφοντας τὰ παιδιά του — ἂν βέβαια τὸ
ἐπιστημονικὸ συμβούλιον τοῦ νησιοῦ τὸ ἔκρινε κατάλληλον —
ἢ, υἱοθετῶντας δυὸ ἄλλα, ἂν ἡ κράσις του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε
νὰ αὐξήσῃ ἢ τοῦλάχιστον νὰ διατηρήσῃ τίς ἀρετὲς τῆς φυ-
λῆς του. Κατὰ τὸν μῆνα Μάη κάθε χρόνου, οἱ πο-
λίτες οἱ ὡμορφοὶ καὶ οἱ δυνατοί, ἀπὸ εἴκοσι ἕως σαράντα
χρονῶν, ἔρχονται μὲ τὴν σειράν καὶ περνοῦν δεκαπέντε μέ-
ρες σ' αὐτὸ τὸ παλάτι. Διατηροῦνται μὲ ἕξοδα τοῦ κράτους.
Αὐτοὶ θὰ ἀνγαθήσουν τὴ γενιά.

— Καὶ οἱ γυναῖκες ;

— Οἱ γυναῖκες ἔχουν τίς ἰδίας ὑποχρεώσεις, τίς διαλέ-
γουμε ὅμως πολὺ διαφορετικά. Κάθε κορίτσι, μόλις κλείσῃ
τὰ δεκατέσσερά του χρόνια, συνοδεύεται ἀπὸ τοὺς γονεῖς
του στὸ παλάτι μου. Περνᾷ μιὰ νύχτα μ' ἓναν ἀξιωματικὸν
τῆς φρουρᾶς καὶ μιὰν ἄλλην ὕστερα στὸ δικό μου κρεβάτι.
Ἐκεῖ κρίνω γενικᾶ τίς φυσικὰς τῆς χάρες καὶ τὴν εὐαισθη-
σίαν της καὶ ὁρίζω τὴν τύχην της, ἀναλόγως μὲ τὴν ἐντύπωσιν
ποῦ θὰ μοῦ κάμῃ. Τὴν στέλνω στὸ Περιβόλι τῶν Ἡδονῶν,
ἂν ἡ ὡμορφιά της εἶναι πρὸς μεγάλην ἀπὸ τὴν υἰεῖαν της καὶ
ἂν εἶναι ἄξια νὰ ὑπηρετήσῃ πρῶτα τίς γλυκὲς ἀνάγκας
τῆς πολιτείας. Στὴν ἀντίθετη περίπτωσιν, ὅταν ἔχῃ τὴν ξέ-
χωρην ἐκείνη ἰσορροπία, ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν λείπει ἡ ψυχρό-
της, ποῦ οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδαν στὴν Ἥρα καὶ στὴν Ἀρτεμι,
τὴν ὁδηγῶ ἀμέσως στὸ Παλάτι τῆς Σπορᾶς. Μὰ καὶ οἱ ὡ-
μορφες ἀκόμη γυναῖκες, ποῦ στέλνω στὸ περιβόλι τῶν Ἡ-
δονῶν, ὕστερα ἀπὸ πέντε χρόνια περνοῦν ἀπὸ τὸ Παλάτι
τῆς Σπορᾶς, γιὰ νὰ πληρώσουν καὶ αὐτὲς τὸ φῶρον τους.

— Εἶναι πολὺ ἔξυπνο αὐτὸ τὸ σύστημα, εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Τώρα, ξαναεἶπε ὁ βασιλέας, δὲν εἶμαι καὶ ἀλάνθαστος. Γι' αὐτὸ τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιο ἐλέγχει τὰς κρίσεις μου. Γιατί τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιο — καὶ ἐδῶ θὰ ἀναγνωρίσετε ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴ σοφία τοῦ Ἐρρίκου τοῦ Μεγάλου — ἀποτελεῖται ὅλο ἀπὸ ἐπιστήμονας, ποῦ ζοῦν ξέχωρα ἀπὸ τὸν ἄλλο πληθυσμό. Ἄν στὴν Εὐρώπῃ οἱ ἐπιστήμονες ἔπесαν ἔξω, ὅσες φορὲς ἀνακατεύθηκαν στὴ διοίκησι τοῦ κράτους, εἶναι γιατί στὸν τόπο σας τὰ πολιτικὰ ἀξιώματα ἀπαιτοῦν δολιότητα, δολοπλοκία, καὶ γι' αὐτὸν τὸν λόγο καὶ μόνο, δὲν συναρμόζονται μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης.

Στὴν Παμφιλία, ὅπου ὅλοι οἱ νόμοι σέβονται τὴ φύσι, καὶ ὅπου ὁ δόλος καὶ ἡ δολοπλοκία δὲν ἀφελοῦν σὲ τίποτε, τὸ ἐπιστημονικὸν κράτος εὐδοχιμεῖ καὶ ἐπιτυχαίνει.

— Ἐγὼ νόμιζα πῶς ὁ ἰδρυτὴς τῆς Παμφιλίας ἤθελε νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην καὶ ἀπὸ τὴ σκέψιν.

— Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο τίς προγράφει καὶ τίς δυὸ κι' ἔτσι ζῇ ὁ λαὸς ἡσυχά. Τίς μεταχειρίζεται ὅμως γιὰ νὰ αὐξήσῃ, παρὰ τὴν ἄγνοια τοῦ λαοῦ, τὴν εὐτυχία του καὶ γιὰ νὰ στερεώσῃ ἀκόμη ἀσφαλέστερα τὸ μέλλον.

Καὶ καθὼς ὁ Φορτιέ ἔδειχνε πῶς τοῦ ἄρεσαν ὅλα αὐτά.

— Θὰ περάσουμε τώρα στὸ ἐσωτερικόν, ξαναεἶπε ὁ βασιλέας, ἀλλὰ ἀφῆστε με νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὴν ἀπευθύνετε ὅσο τὸ δυνατόν τὸν λόγο στὶς γυναῖκες, ποῦ πιθανὸν νὰ συναντήσουμε. Ὅσο κάθονται ἐδῶ, προσπαθοῦμε νὰ μὴ τίς ταράξουμε καὶ μὲ ὅλα τὰ μέσα τίς διατηροῦμε σ' εὐχάριστες σκέψεις.

Μερικὰ ἔργα τέχνης, ποῦ εὐκόλῃ μπορεῖ νὰ καταλάβῃ κανεὶς, κάτι συλλογὲς λαϊκῶν παραμυθιῶν, εὐκόλῃ μουσικῇ, μικροὶ περίπατοι στὸ μεγάλο κῆπο ποῦ εἶναι γύρω στὸ κτίριο, νὰ οἱ διασκεδάσεις καὶ τὰ ἀτυχήματα τῆς ἐδῶ ζωῆς

των. Περισσότερο νὰ σᾶς πῶ πῶς κανεὶς ἄντρας δὲν μπορεῖ νὰ μπῇ ἐδῶ μέσα, χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ διευθυντοῦ, γιατί εἶναι ἀποδειγμένο πῶς ἡ συνουσία στὴν ὥρα τῆς συλλήψεως καταστρέφει τὴν ἀγνότητα τοῦ μελλοντικοῦ καρποῦ.

Μπῆκαν μέσα.

— Βλέπετε τὰ δωμάτια ἀραδιασμένα τὸ ἓνα πλάϊ στὸ ἄλλο, ὡς ἐκεῖ ποῦ πέρνει τὸ μάτι, εἶπε ὁ Ἑρρίκος. Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς συντροφισσές μας ἀναπαύονται. Καὶ ἐκεῖνες ποῦ δὲν εἶναι ξαπλωμένες, διασκεδάζουν ἢ κουβεντιάζουν στὸν κῆπο.

Ὁ βασιλέας ὠδήγησε κατὰ πρόωτον τὸν ξένο του σὲ μιὰ μεγάλη σάλλα μὲ βελούδο βελούδο, μὲ θαυμάσιες εἰκόνες στὸ ταβάνι παρμένες ἀπὸ τὸ μῦθο τοῦ Περσέως, ποῦ ἐλευθερώνει τὴν Ἀνδρομέδα.

Μποτίνες γιὰ ὑψηλὰ ρεζιματα, ἡλεκτροκοὶ πίνακες καὶ γλόμπι γιὰ τὶς καθοδικὰς ἀκτίνες ἦσαν ἀραδιασμένες σὲ μιὰ γωνία ποῦ τὴν ξεχώριζαν κουρτίνες καὶ ποῦ χρησίμευε γιὰ ἐπιστημονικὸ ἐργαστήριον.

— Εἶναι τὸ Προαύλιο τῆς Ἑτοιμασίας, εἶπε ὁ βασιλέας. Κάθε ἄντρας ποῦ μπαίνει στὸ κτίριο, περνᾷ πρώτα ἀπὸ τὸ συμβούλιο τῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι μετροῦν τὴ δύναμί του στὸ δυναμόμετρο, ἐξετάζουν τὴ σωματικὴ του κράσι στὰς ἀκτῖνας Χ, τὴ μυοβιολογικὴ του ἀντίστασι μὲ ἓνα ὀφθονικὸ δείκτη, τὴν κληρονομικότητά του μὲ ἀναλύσεις ὁροῦ, τὴν ἀριότητα τῶν ὀργάνων του μὲ τὴ στηθοσκόπησι καὶ ἄλλες βοηθητικὰς μεθόδους. Σημειώνουν ἐπίσης τὴν χωρητικότητα τοῦ κρανίου του καὶ τὸ βαθμὸ τῆς εὐαισθησίας του. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἔχουμε ἓναν τέλειον πίνακα ποῦ ἐξακριβώνει τὶς πιθανότητες τῶν παιδιῶν ἀπὸ τὴν ἔποψι τῆς υἱείας καὶ τῆς δυνάμεώς των. Ἀρκεῖ τότε νὰ συμβουλευθοῦμε τὶς σχετικὰς σημειώσεις τῶν γυναικῶν γιὰ νὰ βροῦμε τὸ θηλυκὸ συμπλήρωμα ποῦ μπορεῖ νὰ συμπλη-

ρώση τὰ ἐλαφρὰ ἐλαττώματα τῆς ἀνδρικῆς κράσεως καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν καλλίτερενόν τοῦ εἶδους.

Φυσικά, ἀπέτυχαν καὶ μερικὰ περσάματα, εἵχαμε ἀποτελέσματα ποῦ δὲν τὰ περιμέναμε, χωρὶς βέβαια νὰ λογαριάσουμε ὅτι ἡ φύσις μᾶς κρύβει ἀκόμη ὑπερὰ μυστήρια.

Ὡς τόσο, ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ συστήματος εἶναι θαυμασία.

— Καὶ οἱ ἀδύνατοι, οἱ σάτιοι, οἱ ἰσχυροὶ ;

— Τοὺς ἀπομακρύνουμε, τοὺς στέλνουμε στὶς ἄγονες ἡδονές καὶ γιὰ τὴν γονιμοποίησιν δὲν κρατοῦμε παρὰ ὑγιῆ καὶ διαλεχτὰ ἄτομα.

Ἐξ ἄλλου, χάρι σ' αὐτὴ τὴν ἐκλογήν, χάρι στὴν ὑγιεινή, στὸ ὑγιεινὸ κλίμα, χάρι στὴν ἀπόλυτὴ κατάργησιν τῆς θλίψεως ἢ τῆς ὑπερνεξάπτου φαντασίας, δὲν ἔχουμε σχεδὸν πιά ἀνθρώπους σάλιους. Τὰ σκυνθρωπὰ ἄτομα χάνονται ὁλοένα, γιὰτί δὲν τὰ ἀφίνουμε νὰ πολλαπλασιαστοῦν.

Τὸν περασμένον χρόνον, πτοὺς τριτακόσιους ἀρσενικοὺς ποῦ παρουσιάστηκαν, τὸ συμβούλιον ἀπεμάκρυνε ἐπὶ ἱ.

— Θαυμάσια !

Ὁ βασιλέας πέρασε ἓνα δωμάτιον πρὸ μικρὸν, χωρὶς παρὰθυρὰ, ὅπου ἡ θεσμοκρασία ἦταν ἀποπνικτικὴ καὶ οἱ λάμπες ἔχυναν ἓνα μενεξεδί, ὥς ποῦ σκωρποῦσε μέσα στὸ δωμάτιον μιὰ μυστηριώδη αἴμα. Ὁ Πέτρος Φορτιέ εἶδε κρυστάλλινες λεκάνες γεμάτες σωλῆνες μὲ σπέρματα. Ἦσαν ἀραδιασμέναι κοντὰ στὸν τοῖχον καὶ συνδεόντανε μεταξὺ τους μὲ καμπυλωτοὺς σωλῆνες.

— Εἶναι τὰ ἀρχεῖα τῆς σπορᾶς, εἶπε ὁ βασιλέας.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Φορτιέ δὲν κατ' ἐλάβαινε.

— Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐπιστημονικὴ ἀνακαίνισιν, ποῦ μόλις εἶναι γνωστὴ στὴν Εὐρώπην καὶ ποῦ ἐμεῖς, παραδεχτήκαμε καὶ ἐτελειοποιήσαμε. Ξέρετε ὅτι αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Καρρὲλ ἐπέτρεψαν, ἐδῶ καὶ ἑκατὸ χρόνια τώρα, νὰ φυλά-

γουμε, γιὰ ἓνα ἀόριστο χρονικὸ διάστημα, ὕγρα καὶ ζωντανά.

Ἀπὸ αὐτὸ ἕως τὸ νὰ διατηρήσουμε ζωντανὰ σπέρματα, δὲν κάνουμε παρὰ ἓνα μινάχα βῆμα. Τὸ ἐκάμαμε. Ὅταν ἓνα ἄτομο, ἐξαιρετικὰ δυνατό καὶ γερό, μᾶς δίνη ὡμορφα καὶ δυναμωμένα παιδιὰ, δὲν ἀρκούμεθα στὸν εἰκοσαετῇ του φόρο, ἀλλὰ διατηροῦμε γιὰ ἓνα ἀπεριόριστό χρονικὸ διάστημα τὶς πολύτιμες γενητικές του ἀρετὲς γιὰ νὰ μπορούμε νὰ παράγουμε καὶ νὰ πολλαπλασιάζουμε ἐπ' ἀόριστον τὴν θέλησί του.

— Κατὰ ποιὸν τρόπο ;

— Μὲ τεχνικὴ ἐγκυμοσύνη. Εἶναι μέθοδος πολλὴ αἰλῇ, πολὺ παλαιὰ καὶ ποῦ δὲν ἀπαιτεῖ τὴ συνουσίαν τοῦ ἀρρενικοῦ. Πέρουσι, ἕκαστα ἐνέσεις σὲ μιὰ γυναῖκα ἐξαιρετικὰ ὡμορφη μὲ τὸ σπέρμα τοῦ Ἡρακλῆ ἀπὸ τὸν Πράσινο Κόλλο, ἐνὸς Παμφιλανοῦ ποῦ ἔμεινε ἔγκυστος γιὰ τὴ σωματικὴ του δύναμι καὶ γιὰ τὴν εὐθυμίαν του. Ὁ Ἡρακλῆς πέθανε, ἐδῶ καὶ τριανταδύο χρόνια, καὶ ὥς τόσο τὸ παιδί ποῦ γεννήθηκε, ἐδῶ καὶ τρεῖς μῆνες, εἶναι ἓνα χαριτωμένο μικράκι, ἄρτιο καὶ προωρισμένο νὰ ξεπεράσῃ καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα του στὴν ὑγείαν. Ἐξ ἄλλου, ὑπάρχουν ἐδῶ διακόσια τριανταδύο παιδιὰ ποῦ ἀνήκουν σ' αὐτὸν τὸν Ἡρακλῆ. Εἶναι μία ἀπὸ τὶς πιὸ ὡμορφες ράτσες τοῦ νησιοῦ.

— Μὰ ποιὸς φροντίζει γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ παιδιὰ ;

— Ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἔχουν παιδιὰ, ἢ ἐκεῖνοι στοὺς ὁποίους δὲν ἐπιτρέπουμε νὰ κάμουν. Γιατί, ἂν δὲν ἐπιτρέπεται σ' ὅλους νὰ διαιωνίσουν τὸ γένος, ὅλοι εἶναι ὑποχρεωμένοι, ὅπως σᾶς τὸ ἔλεγα, νὰ θρέψουν καὶ νὰ ἀναθρέψουν εἰς τὰ νειῶτα τους τοὺς δυὸ παιδιὰ.

— Οἱ γυναῖκες παραδέχονται τὴν τεχνητὴ ἐγκυμοσύνη ;

— Δὲν ἔχουν τίποτε νὰ παραδεχτοῦν εἶναι ὑποχρεωμένες. Ἐξ ἄλλου, ἐδῶ δὲν ζητοῦν σύντροφο θελκτικό, ποῦ μποροῦν

εὔκολα νὰ βροῦν στὸ Περιβόλι τῶν Ἰδονῶν. Ἐδῶ ζητοῦν τὸν ἄντρα ποῦ θὰ τὶς κάμῃ τὸ πιὸ ὡμορφο παιδί. Εἶναι ἓνα εἶδος συναγωνισμοῦ αὐτό, ποῦ ἐνθαρρύνει τὸ κράτος μὲ τρεῖς βραβεῖα κάθε χρόνο. Τὰ βραβεῖα αὐτὰ δίνονται στὶς μητέρες ποῦ τὰ παιδιά τους κρίνονται τὰ πιὸ καλογεννημένα καὶ τὰ πιὸ ἄρτια.

Πέρασαν ἀπὸ ἓνα μικρὸ διάδρομο, ὅπου τὰ παχειὰ χαλιὰ ἐπνιγαν τὰ βήματα.

Στάθηκαν τέλος μπρὸς σὲ μιὰ κλειστὴ πόρτα.

— Νά, βρισκόμαστε στὸ Ναὸ τῆς Σποράς ! εἶπε μὲ χαμηλὴ φωνὴ ὁ βασιλέας.

Πάτησε ἓνα ἠλεκτρικὸ κουμπὶ ποῦ ἦταν πάνω στὸν τοῖχο, καὶ ἓνας νέος μὲ γυαλιὰ προσέτρεξε. Βλέποντας τὸν βασιλέα ὑποκλίθηκε.

— Εἶναι κανεὶς στὸ Ναό, γιατρέ μου ; ρώτησε ὁ βασιλέας.

— Ὁχι, μεγαλειότατε· μορεῖτε νὰ μπῆτε. Δούλευε ἓνα ζευγάρι, ἐδῶ καὶ μισὴ ὥρα, ἀλλὰ τελείωσε καὶ ἡ γυναῖκα βροῖσκειται τώρα στὸ Κελλὶ τῆς Ἀναπαύσεως.

Λέγοντας αὐτὰ ὁ γιατρός, ἀνοῖξε τὴν πόρτα καὶ μπῆκε. Ἦταν ἓνα τετράγωνο σαλόνι. Φωτιζότανε ἀπὸ τὸ ταβάνι μὲ πράσινους φεγγίτες ποῦ ἄφιναν νὰ περνᾷ ἓνα ξεκουραστικὸ φῶς θολό, ποῦ εἶχε τὸ χροῖμα μιᾶς δεξαμενῆς. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν γλυκερὰ, καὶ ἐλαφρὰ μῦρα, χυμένα στὸν αἶρα, τῆς ἔδιναν μιὰ μεθυστικὴ μυσρωδιὰ φρούτου.

Στὴ μέση ἔβλεπε κανεὶς ἓνα κρεβάτι σὰν κιβωτό, ψηλό, ποῦ στηριζότανε πάνω σὲ λεπτὲς κολόνες ξύλινες καὶ σκαλισμένες.

— Νὰ ἡ μυστηριώδης φωλὴ τῆς συλλήψεως, εἶπε ὁ βασιλέας. Τὰ δυὸ διαλεχτὰ ἄτομα γιὰ τὸ ζευγάρισμα, κάμουν πρῶτα τὴ γνωριμιὰ τους στὴν ἰδιαίτερη σάλα τῆς συνομιλίας. Μένουν μόνον ὁλόκληρη μιὰ μέρα, γιὰ νὰ συνεννοηθοῦν. Σὲ περίπτωσι φυσικῆς ἀντιπαθείας, τοὺς ζευγαρω-

νουν ἁλλοιότικα, γιατί ἡ φύσις ἐμπνέει μυστικὰς ἀντιπά-
θειας, ποῦ πρέπει νὰ σεβώμεθα καὶ νὰ μὴ ζητᾷμε νὰ κατα-
λάβουμε.

Ὑστερα, τὰ δυὸ ζευγαρωμένα ἄτομα ὀδηγοῦνται ἐδῶ,
τρεῖς μέρες κατὰ σειρά, καὶ μένουν μιὰ ὥρα. Προσπαθοῦμε
ὅπως ἡ φυσικὴ τους ἰσορροπία νὰ εἶναι τέλεια καὶ νὰ μὴ
ἔχουν καμμιὰ ἀσχημὴ ἐνασχόλησι στὸ μυαλό τους. Τοὺς
συμβουλεύουν νὰ μὴ κάμουν κατάχρησι τῆς ἡδονῆς καὶ νὰ
εἶναι ἥρεμα, ὅσο βέβαια τὸ ἐπιτρέπει ὁ πυρετὸς τοῦ χαδιοῦ.

Ὑστερα ἀπὸ κάθε συνουσία, ἡ γυναῖκα ξαπλώνεται πά-
νω σ' ἓνα πολυτελὲς φορτίο καὶ μεταφέρεται στὸ Κελλὶ τῆς
'Αναπαύσεως, κρατεῖ τὸ σῶμα τῆς λυγισμένο κα' ἀκίνητο,
κατὰ παλῆς συμβουλῆς τοῦ Ἀμπρουάζ Πορέ.

Οἱ αὐγατισμένες γυναῖκες, ἀπὸ ὧν καὶ πέρα, ἐπιτηροῦν-
ται καὶ θεωροῦνται σὰν τὰ πρὸ πολῦτιμα βῆζα, μέσα στὰ
ὁποῖα ἐκτελεῖται τὸ πρὸ σοβαρὸ μυστήριον. Δὲν τὶς ἐπιτρέ-
πουν νὰ ἔλθουν σὲ συνάφεια μὲ τοὺς ἐπίλοιπους κατοίκους
τοῦ νησιοῦ, νὰ συγκινηθοῦν μὲ ὅ,τι δήποτε εἰδήσεις, μήτε
νὰ κυττάζουν ἀσχημὰ πράγματα. Τριγυρισμένες ἀπὸ σεβα-
σμὸ κα' ἀπὸ σιωπὴ, φτιάνουν τὴ μέλλουσα γενεὰ καὶ τοὺς
ἥρεμους πολῖτες, ποῦ θὰ κατοικήσουν τὴν Παμφιλίαν στὰ
ἐρχόμενα χρόνια.

— Ἄν ἡ συνουσία μείνῃ ἀγόνη ; ρώτησε ὁ Φορτιέ.

— Ξαναρχινᾷμε ὑπὸ ἄλλας συνθήκας, ἀλλάζοντας τὰ ζευ-
γάρια. Μὰ αὐτὸ σπάνια συμβαίνει. Καθὼς διαλέγουμε τὶς
μέρες καὶ τὰ ἄτομα εἶναι γερά, ἔχουμε πολὺ λίγες ἀποτυχίες.

— Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα ξαναβλέπονται ;

— Αὐτὸ εἶναι δυνατό. Κάθε πολίτης σὲ μίαν ὀρισμένη
ἡλικία ἐπιφορτίζεται νὰ θρέψῃ μιὰ γυναῖκα. Αὐτὸ δὲν ἐμ-
ποδίζει μήτε τὴ διασκέδασί του μήτε τὴν ἐλευθερίαν του.
Ζοῦν μαζὶ ὅσο τὰ συμφέροντά τους καὶ τὰ γούστα τους μοιά-
ζουν, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἅπλοϊ καὶ ὑγιεῖς, ταιριάζουν σχεδὸν

πάντα. Παρά τὴν εὐκολίαν τοῦ διαζυγίου ποῦ παραχωρεῖται μὲ ἀπλὴ αἴτησι ἐνὸς ἀπὸ τοὺς δύο τῶν συζύγων, δὲν ἔχουμε κάθε χρόνον περισσότερα ἀπὸ ἑξή διαζύγια ἐπάνω σὲ ἑξακοσίους γάμους.

— Αὐτό, μὰ τὴν ἀλήθεια μαρτυρεῖ πῶς εἶναι καλόγνωμοι ἄνθρωποι οἱ Παμφιλιανοί !

— Μὰ ὄχι ! ὁ ἄντρας ποῦ ἀφίνει τὴ γυναῖκα τοῦ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ πάρῃ μιὰν ἄλλη μέσα σὲ δεκαπέντε τὸ πολὺ μέρες καὶ τὴν τρίτη φορὰ τὸ Συμβούλιο τοῦ διαλέγει μιὰ. Ὅσο γιὰ τὴν τέταρτη, ὁ γάμος εἶναι ἀδιάλυτος.

— Θὰ ὑπάρχουν βέβαια πολῖτες φτωχοί, κακόγνωμοι, μοχθηροί;

— Ὑπάρχουν ἄσυλα γι' αὐτοὺς, ἡ Δημοσιὰ Βοήθεια διαθέτει μεγάλα κεφάλαια. Ἡ ζωὴ ἐδῶ εἶναι εὐκόλη καὶ δὲν στοιχίζει σχεδὸν τίποτε. Τὸ κράτος τοὺς βοηθεῖ ὅλους. Ἡ διασκέδασι εἶναι ἐλεύθερη. Δὲν ὑπάρχουν φθίνοι μήτε ζήλειες, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἰδιοκτησία τῆς ἠμοσφίᾳς, μήτε μεγάλες κοινωνικὲς διαφορὲς.

— Καὶ ἂν ἓνας Παμφιλιανὸς ἐπιθυμῇ τὴ γυναῖκα κάποιου ἄλλου ;

— Πρῶτα ἀπ' ὅλα οἱ γυναῖκες ὡς τὰ εἴκοσι πέντε ἀνήκουν σ' ὅλους. Πραγματικά, στὴν ἡλικίᾳ αὐτῇ, οἱ γυναῖκες εἶναι ἐπιθυμητές. Συχνάζουν στὸ Περιβόλι τῆς Ἡδονῆς, ὅπου κάθε πολίτης, κáμνοντας μιὰν αἴτησι, ἱκανοποιεῖται ἀμέσως.

— Ὅταν, ἀργότερα, γίνονται συντρόφισσες κάποιου ἄντρα, μποροῦν πάλι νὰ παραδοθοῦν σὲ κάποιον ἄλλον, ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλουν οἱ ἴδιες καὶ νὰ τὸ ἔχουν εἰπῇ στὴν ἄδεια. Ὁ τελευταῖος αὐτὸς ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἄδεια, μπορεῖ ὅμως νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ τοῦ γυρεύει τὴν γυναῖκα τοῦ ἓνα ὠρισμένο ποσόν, ποῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ ἐνάμισον φράγκο τοῦ τόπου σας.

— Μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ, ὥς τόσο !

— Ναί, ἀλλὰ τότε κηρύσσεται «ἐρωτευμένος» ἀπὸ τὸ συμβούλιο.

— Τί τοῦ συμβαίνει, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι ;

— Ἐὰν καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἀνταποκρίνεται σ' αὐτὸ τὸ πάθος, τοὺς μεταφέρουν καὶ τοὺς δὶς στὸ Πάρο τοῦ Ἑρωτος, ποῦ θὰ ἰῶντε αὖριο, καὶ ὅπου ζοῦν μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος εἶναι μόνος ἐρωτευμένος, τότε τὸν ἀπομονώνουν σ' ἓνα νοσοκομεῖο καὶ τὸν νοσηλεύουν. Μπορεῖ ὕστερα ἀπὸ αἰτὰ νὰ ἐτιμένῃ ἀκόμη ἢ νὰ ἐναντίσθῃ στὸ ἴδιο σφάλμα. Τότε τιμωρεῖται μὲ μιὰν ἐλαφρὰ τιμωρία, καὶ ἐὰν ἐξακολουθήσῃ, τὸν ἐξορίζουμε ἀπὸ τὸ νησί. Ὁ νομοθέτης ἐσκέφθη ὅτι, κατὰ τὰ ἔθιμά μας, εἶναι ἀπαράδεκτο τὸ νὰ ἔχῃ κανεὶς τὴν ἀπαίτησι νὰ κάμῃ ἀπόλυτο κτῆμα τοῦ μιᾶς γυναῖκα, ποῦ δὲν τὸν ἀγαπᾷ. Τέτοιες περιπτώσεις τίς θεωροῦμε ὡς διαφθορά, καὶ τίς ἀπομακρύνουμε ἀπὸ τὸ νησί μας.

— Παρουσιάζονται συχνά ;

— Νομίζω πῶς ὅλο-ὅλο καμμιὰ δεκάκι μᾶς παρουσιάσθηκαν μόνον ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ παπούλη μου. Τίς θεωροῦμε ὡς κληρονομικότητα εὐρωπαϊκὴ.

Σὲ μιὰ κοινωνία σὺν τῇ δικῇ μας, ἡ ζήλεια εἶναι μιὰ ὀργανικὴ ἀνωμαλία, ἓνα φαινόμενο ἀδυσώστεας.

Ἀπὸ τίς δέκα περιπτώσεις ποῦ σᾶς λέγο, οἱ τέσσερις γιатρεύτηκαν ὕστερα ἀπὸ τὴ νοσηλεία καὶ σωματικὴ ἐξάσκηση.

Ἐβγῆχαν ἀπὸ τὸ κτίριο, ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς συνεχάρη τὸν διευθυντὴ γιὰ τὴν ἀπόλυτη τίξι ποῦ ἐβασίλευε.

— Ἐὰν ὁ καιρὸς σας δὲν ἦταν μετρημένος, εἶπε στὸν Φορτιέ, θὰ σᾶς ἔδειχνα τὸ λύκειο, ὅπου τὰ παιδιὰ ἀνατρέφονται ἀπὸ γυμναστάς καὶ κάτω ἀπὸ μιὰ σιδερένια πειθαρχία. Τὰ δίνουν στοὺς γονεῖς των, ὅταν γίνουν δώδεκα ἔρο-

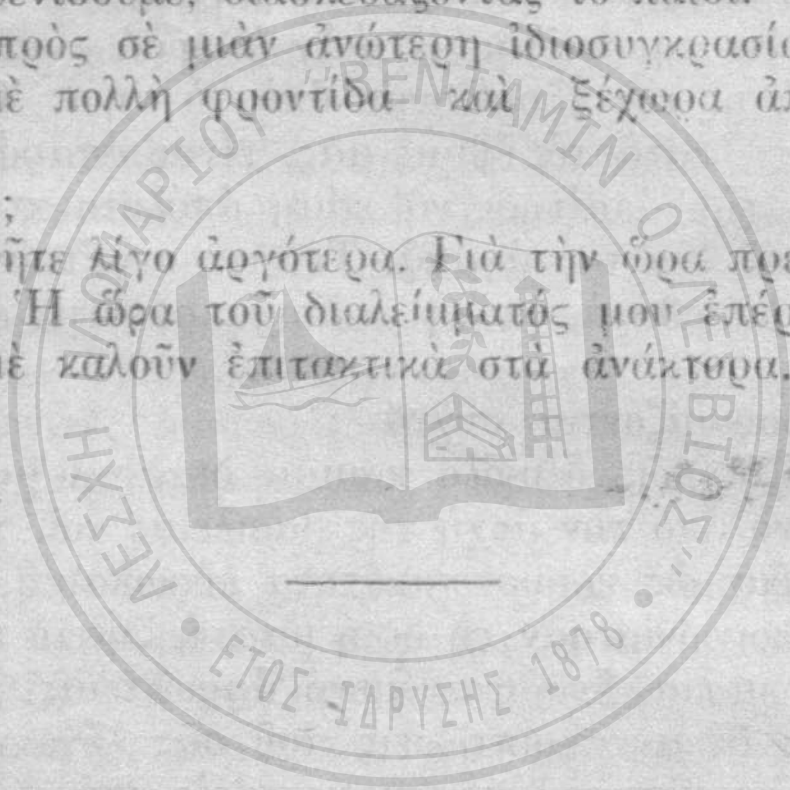
νῶν. Μόλις ξέρουν νὰ διαβάζουν, εἶναι ὁμῶς γεμᾶτα ὑγεία καὶ συνηθισμένα στὶς σωματικὰς ἀσκήσεις. Ἐκεῖ μέσα σφυρηλατοῦμε τὰ σιδερένια σώματα καὶ τὰ ἥσυχα μυαλὰ τῶν Παμφιλιανῶν.

— Βρίσκονται στὸ νησί σας παιδιὰ ποῦ ἔχουν ἐξαιρετικὴ ἀντίληψη ;

— Εὐτυχῶς, αὐτὸ δὲν συμβαίνει πολὺ συχνά. Διακρίνονται ὁμῶς καμμιὰ φορὰ ταλέντα καὶ μάλιστα καὶ μεγαλοφυΐες ἀκόμη. Ὅταν πρόκειται γιὰ μικρὰ χαρίσματα, προσπαθοῦμε νὰ τὰ ἐκμηδενίσουμε, διασχεδάζοντας τὸ παιδί. Ὅταν ὁμῶς βρεθοῦμε μπρὸς σὲ μιὰν ἀνώτερη ἰδιοσυγκρασία, τὴν καλλιεργοῦμε μὲ πολλὴ φροντίδα καὶ ξέχωρα ἀπὸ τὰ ἄλλα παιδιὰ.

— Ποῦ ;

— Θὰ ἰδῆτε λίγο ἀργότερα. Γιὰ τὴν ὥρα πρέπει νὰ ἐπιστρέψουμε. Ἡ ὥρα τοῦ διαλείμματός μου ἐπέρασε καὶ αἱ ὑποθέσεις μὲ καλοῦν ἐπιτακτικὰ στὰ ἀνάκτορα.

I V

ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

Ἐνὰ αὐτοκίνητο περασμένης μόδας, περίμενε μπρὸς στὴν ἐξώπορτα. Ὁ βασιλέας μπήκε μέσα σ' αὐτὸ κα' ὁ Πέτρος Φορτιέ τὸν συνώδεσε.

— Θὰ πᾶμε σήμερα νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Πάρκο τοῦ Ἑρωτός.

— Εἶμαι γοητευμένος ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος. Ἦμουν ἀνιόμονος νὰ ἰδῶ τί θέσι δίδετε στὸν ἔρωτα.

— Ἡ περιέργειά σας θὰ ἱκανοποιηθῇ, ξαναεῖπε ὁ βασιλέας. Ἀς πάσουμε ἀμέσως τὸ δρόμο. Ἔχουμε μεγάλες ἀποστάσεις νὰ διατρέξουμε, καὶ θὰ φθάσουμε ἀργά. Ὁ τόπος, ὅπου πηγαίνουμε, εἶναι ἀπόλυτα ἀπομονωμένος, στὴ βόρεια ἄκρη τοῦ νησιοῦ, μακρὰ ἀπὸ κάθε κατοικία. Ἀπαγορεύεται κάθε σχέσις. Οἱ ἐρωτευμένοι ἀποτελοῦν μιὰν ἀποικία ξέχωρη μέσα στὴν Παμφιλία.

— Τί ἀπόστασις εἶναι ἀπ' ἐδῶ ἕως ἐκεῖ ;

— Τριάντα πέντε χιλιόμετρα. Αὐτὸ σᾶς φαίνεται λίγο καὶ ξαφνίξεστε, ὅταν σᾶς λέγω ὅτι θὰ φθάσουμε ἀργά.

Πάρτε ὅμως ὑπ' ὄψιν σας ὅτι τὸ αὐτοκίνητό μου σὲ καμμιά περίπτωσι δὲν μπορεῖ νὰ ξεπεράσῃ τὰ δώδεκα ἕως δεκαπέντε χιλιόμετρα τὴν ὥρα. Ἀλλοιῶς θὰ φόβιζε ἄσχημα τὸν πληθυσμό. Τί τὰ θέλετε, ἀγαπητὲ κύριε Φορτιέ ! Ὑπάρχουν ἐφευρέσεις, ἐκεῖνες ἀκριβῶς ποῦ ἀντιστρατεύονται

στὶς παλῆές μας συνήθειες, ποῦ δὲν συμβιβάζονται μὲ τὴν ὑγεία καὶ μὲ τὴν ἰσορροπία τῶν Παμφιλιανῶν. Ὁ Δημιουργὸς θέλησε νὰ περπατοῦν σιγὰ οἱ ἄνθρωποι. Αὐτὸ εἶναι μιὰ φυσικὴ ἀρρώστεια καὶ γιὰ νὰ τὴν νικήσουμε ἐκφυλίζουμε τὰ ὄργανά μας καὶ τὴν εὐαισθησία μας. Πηγαίνω σπάνια μὲ τὸ αὐτοκίνητό μου, καὶ ἂν πάρῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν τοῦ τίς σχετικὰ μικρὲς ἀποστάσεις, προτιμῶ ὥς μέσον μεταφορᾶς τὸ μουλάρι, τὸ γαῖδαρο ἢ τὸ ἄλογο. Κάμνοντας ἔτσι, δὲν λερώνω τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ νησιοῦ μας μὲ τὴ μυρωδιά τῆς βενζίνης, ποῦ ξαφνίζει καὶ φαρμακώνει.

Τὸ αὐτοκίνητο πηγαίνει χωρὶς νὰ σφυοῖζῃ καμμιὰ σφυρήχτρα. Ὁ ὁδηγὸς καλοῦσε μόνος τοὺς διαβάτες ν' ἐποτραβηχτοῦν, πρῶμα ποῦ ἔκαμαν ὑποτακτικὰ καὶ μὲ σεβασμό.

Προσπέρασαν ἔτσι τὸ μεγάλο λύκειο, ὅπου τὰ παιδὰ γυμναζόντανε, πέρασαν ὕστερα ἀπὸ τὴν πλατεῖα τῆς Σινομιλίας, γεμάτη ἀπὸ κάθε εἶδους ἀνθρώπους, ποῦ περπατώντας μιλοῦσαν ἀναμεταξύ τους.

Ὅσο ἔφθαναν πρὸς τὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ των, ὁ βασιλέας γινότανε καὶ πιὸ κατσούφης, ὥσάν νὰ πολιορκοῦσιν τὸ μυαλό του σκότεινές σκέψεις.

— Πρέπει νὰ σᾶς ὁμολογήσω, εἶπε, ὅτι ἐπισκέπτομαι σπάνια καὶ μὲ κάποια συγκατὰ τὸ Πάσχο τοῦ Ἑρωτος.

— Σᾶς λυπεῖ λοιπὸν πολλὴ αὐτό;

— Θὰ μὲ καταλάβετε καλλίτερα, εἶπε ὁ βασιλέας, ὅταν μάθετε ὅτι ἡ κόρη μου Ἰμερίνα εἶναι κλεισμένη ἐκεῖ, ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια. Θὰ τὴν ἰδῇτε.

Μεγάλωνε σὰν τίς ἀδελφές τῆς γεμάτη ζωὴ καὶ χάρι. Εἶχαμε προσέξει ὅτι εἶχε φιλίες μὲ τὸν Στέλλο, δισέγκονο τοῦ Λελοῦ, ποῦ ἦταν ἡθοποιὸς στὸ βαριετὲ, καὶ ποῦ, νέος ἀκόμη, εἶχε συνοδεύσει τὸν παπούλη μου στὴν Παμφιλία. Νομίζαμε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ἀπλὴ ἐπιθυμία σαρκική. Καί, ἂν καὶ ἡ θέσις τῶν κοριτσιῶν μου εἶναι κάπως ἐξαιρε-

τική, δέχτηκα νὰ ἀφήσω τὴν Ἱμερίνα νὰ συνδεθῇ μὲ τὸν Στέλλο καὶ γὰρ κáμω πῶς δὲν βλέπω. Εἶχα, δυστυχῶς, ξεχάσει πῶς τὸ γούστο γιὰ τοὺς παληάτσους εἶναι κληρονομικὸ μέσα στοὺς Μπονβαλλόν. Ἡ γιαγιά τοῦ Ἑρρίκου τοῦ Μεγάλου ἔφυγε ἀπὸ τὸ Πουατοῦ μὲ ἓνα παλαιστὴ τῶν πανηγυριῶν καὶ ἡγνυαίκα τοῦ Φραγκίσκου Μπονβαλλόν, αὐτὸς ποῦ ἔκαμε τὴν περιουσία μας, ἦταν μαϊτρέσσα τοῦ Ὀνεσίμ Ταρό, ποῦ ἔπαιζε στὸ ἐλεύθερο θέατρο. Ἡ πραγματικότης ὅμως μ' ἀνάγκασε νὰ προσέξω ὅτι ὁ Στέλλο καὶ ἡ Ἱμερίνα ζοῦσαν ἀχώριστοι. Ἡ πριγκηπέσσα ἀγαποῦσε μὲ ἔρωτα καὶ παράδεινε τὸ σῶμα της καὶ τὴν ψυχὴ της στὸ Στέλλο, ποῦ τὸν λάτρευε. Τοὺς πιάναμε πολλές φορές δειμένους, ὁ ἓνας στοῦ ἄλλου τὸ βλέμμα. Ἐτρεμαν ὅταν ἔπιαναν τὰ χέρια τους καὶ ὕστερα γινόντανε χλωμοὶ σὰν τὸ μαραμένο χορτάρι τὴν ὥρα τοῦ χωρισμοῦ τους. Σὲ λίγο, ἐκδηλώθηκαν τὰ πρῶτα τυπικὰ συμπτώματα τῆς ἐρωτικῆς ἀρρώστιας : μισανθρωπία, ἀνάγκη ἀπομονώσεως καὶ ἐπίμονη ἀφρησημάδα.

Ἡ κόρη μου, μὲ κλάματα, ἀρνήθηκε νὰ συνοδεύσῃ στὸ περιβόλι τῆς Ἡδονῆς τὸ γιὸ τοῦ ναυάρχου Ξένιου, ποῦ εἶναι καλοκαμωμένος καὶ ποῦ τοῦ ἔχω ἤδη δώσει παράσημο γιὰ τὴν ἡρεμία τοῦ πνεύματός του. Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία. Ἀγαποῦσε τὸ Στέλλο καὶ τὴν ἀγαποῦσε κι' αὐτός. Παρὰ τὴν ἀπελπισία τῆς μητέρας της, παρὰ τὸν δικό μου πόνο, βρέθηκα ἀναγκασμένος νὰ τὴν ἀπομονώσω.

— Δὲν μπορούσατε νὰ τοὺς κρατήσετε στὸ Παλάτι ;

— Ἐχω ἐπιβάλει στὸν ἑαυτό μου τὴν ἀπόλυτη ἀρχή, τοῦ νὰ σέβωμαι τοὺς νόμους τοῦ νησιοῦ καὶ νὰ δίνω πάντα τὸ παράδειγμα στοὺς ὑπηκόους μου. Ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ στέμματος μὲ ἐξαναγκάζει γι' αὐτό. Ἡ πριγκηπέσσα Ἱμερίνα μὲ τὸ βίαιό της πάθος γινότανε ἓνας κίνδυνος, κι' ἔπρεπε νὰ τὴν ἀπομακρύνουμε ἀπὸ τὴν κοινωνία.

— Μὰ γιατί, ἐπὶ τέλους, ἀπομονώνετε τοὺς ἐρωτευμένους ;

Μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ καταλάβω.

Ὁ λόγος μοῦ φαίνεται καταφανής. Σκεφθῆτε πρῶτα ἀπ' ὅλα ὅτι ὁ νόμος τοῦ Ἑρρίκου τοῦ Μεγάλου βασίζεται στὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία τῶν φιλετικῶν σχέσεων. Θέλουμε ὅπως οἱ γυναῖκες μὴ γίνουν ποτὲς αἰτία γκρίνιας καὶ καυγάδων στὸ νησί μας. Ἡ ὡμορφιά εἶναι κληρονομιά ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ κάθε ἡδονὴ μᾶς εἶναι κοινή. Μ' αὐτὸ μονάχα τὸν τρόπο θὰ ἀποφεύγουμε τὰ μίση, τὶς ἀντιζηλίεις καὶ τὶς τραγωδίες, ποῦ μάτωσαν τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὸ πρῶτά της ἀκόμα χρόνια. Ὁ ἔρως, πάθος, ἔχει ὡς κύριο χαρακτηριστικὸ τὴν ἀποκλειστικότητα. Εἶναι ἓνα αἰσθημα ἄγρια ἀριστοκρατικὸ καὶ ἐνάντιο σὲ κάθε δημοκρατικὸ πνεῦμα. Ἡ γυναῖκα ποῦ ἀγαπᾷ, φυλάει μὲ ζήλια τὸ σῶμά της καὶ γίνεται ὁ ἀπαραβίαστος ναὸς μιᾶς μονάχα ἀναμνήσεως. Ἀπομονωμένη, στὴ μέση κάποιου μαγικοῦ κύκλου, φαίνεται καρφωμένη ἐκεῖ ἀπὸ τὴ μαγικὴ ἐπιρροή τοῦ ἀγαπημένου της καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ μείνῃ πιστὴ καὶ ἐνάρετη.

Υπάρχει μάλιστα στὴν παμφιλίανή διάλεκτο ἡ λέξι βάννα, ποῦ ἔχει τὴ σημασία τοῦ ἔρωτος καὶ ταυτοχρόνως τὴ σημασία τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ.

Καὶ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, κάθε ἐρωτευμένη γυναῖκα θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ της ἱερό. Ἡ ἰδέα πῶς ἓνας ἄλλος ἄντρας μπορούσε νὰ τὴν ἀπολαύσῃ, ἡ ἰδέα πῶς μπορούσε νὰ παραδοθῇ σὲ κάποιον ἄλλον ἀγκαλιά, τῆς εἶναι ἀνυπόφορη. Μάλιστα, στίς ἀρχὲς τῆς βασιλείας τοῦ Ἑρρίκου τοῦ Μεγάλου, προσπάθησαν νὰ παραγνωρίσουν τὸ πάθος, καὶ νὰ μὴ τὸ πάρουν ὑπ' ὄψει τους, νὰ ἀπαιτήσουν ἀπὸ τοὺς ἐρωτευμένους νὰ ὑποστοῦν τὶς κοινὲς ὑποχρεώσεις. Ἀρχισαν οἱ αὐτοκτονίες. Οἱ γυναῖκες προτιμοῦσαν νὰ πεθάνουν, παρὰ νὰ παραδοθοῦν σὲ ἄλλον ἄντρα. Δὲν παραδεχότανε νὰ λερώσουν τὴ λαμπερὴ εἰκόνα τοῦ ἐραστοῦ των, ποῦ φύλαγαν

μέσα στην καρδιά των.

— Ήταν θαυμάσιο !

— Είπῃτε καλλίτερα πῶς ἦταν φοβερό. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἐπάνοδος στὴν ἀρετὴ κατέστρεφε κάθε ιδέα ἰσότητος. Ἀπὸ τὴν ἄρνησι τῶν ἐρωτευμένων παμφιλανῶν γεννήθηκαν γρήγορα ἀπελπιστικοὶ φθόνοι, ζήλιες, ἀνταγωνισμοί, κακουργήματα καὶ βιαιότητες. Ἀπὸ τὸ γεγονὸς μόνο ποῦ γεννᾷ ἐπιθυμίες καὶ ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ τὶς κατευνάσῃ ἡ ἐνάρετη γυναῖκα, γίνεται αἰτία χωρισμοῦ, διαλυτικὸ στοιχεῖο καὶ κοινωνικὸς κίνδυνος. Ἄν ἀφίναμε ἐλεύθερους τοὺς ἐρωτευμένους, ἡ παμφιλανὴ ἰσορροπία, σὲ πολὺ λίγο καιρὸ, θὰ εἶχε διαφθαρῇ.

— Μιλᾶτε γιὰ τὸν ἔρωτα, σὰν μιὰ πληγὴ.

— Μὰ εἶναι πραγματικὰ πληγὴ ὁ ἔρως. Οἱ Ἕλληνες τὸν θεωροῦσαν μιὰ ἀρρωστιάρα κατάστασι καὶ τὰ παραμύθια τοὺς μᾶς παρουσιάζουν τὶς μεγάλες ἐρωτευμένες σὰν τέλειες τρελλές, ποῦ εἶχαν μιὰ μυστηριώδη καὶ φοβερὴ πληγὴ, ἀξιολύπητα θύματα τῆς Ἀφροδίτης, ποῦ ζοῦσαν μέσα στὸν πόνο καὶ στὰ δάκρυα.

Οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ἔστελναν τὸν ἔρωτα, ὅπως ἔστελναν καὶ τὴν πανοῦκλα ἢ τὴν τρέλλα, σ' ἐκείνους ποῦ ᾔθελαν νὰ τιμωρήσουν ἢ νὰ καθαρίσουν ἀπὸ τὰ προπατορικά τους ἁμαρτήματα.

Καὶ τὸ κάτω-κάτω θὰ σχηματίσετε κάποιαν ιδέα γι' αὐτὰ ποῦ σᾶς λέω, ὅταν θὰ δῆτε τὰ ζευγάρια ποῦ εἶναι κλεισμένα ἐδῶ μέσα. Θὰ μοῦ πῆτε τότε ἂν συμμαζεμένα μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὰ πλάσματα αὐτὰ, ποῦ τὰ φλογίζει τὸ πάθος καὶ ποῦ ἔχουν φθάσει σὲ μιὰ τέτοια ἔντασι φαντασιοπληξίας, δὲν φαίνονται σὰν νὰ ἔχουν χάσει τὰ λογικά τους καὶ σὰν νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι κάποιου παραληρήματος.

Κατέβηκαν ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο καὶ πέρασαν ἀπὸ τὸ μέσα μέρος τοῦ φράχτη. Οἱ φύλακες ὑποκλίθηκαν μπρὸς στὸ βα-

σιλέα, ποῦ πῆρε ἓνα πράσινο δρομάκι κι' ἔφθασε στὴ μέση
ἐνὸς ἀπέραντου ἀνθισμένου πάρκου.

Ὀλοτρόγυρα ἦσαν χτισμένα, χωρὶς τάξι, ταπεινὰ σπιτά-
κια, ποῦ τὰ σκιαζαν μεγάλα φοινικόδεντρα, στολισμένα μὲ
γιασεμιὰ καὶ μὲ γιούλια.

Ἐνας ἄνθρωπος, μ' ἓναν κόκκινο κοῦκο στὸ κεφάλι, ἦλθε
νὰ προῦπαντήσῃ τὸν βασιλέα καὶ τὸν ὑποδέχτηκε μὲ ἐπιση-
μότητα. Ἦταν ὁ διευθυντής.

— Πόσα ζευγάρια ἔχετε αὐτὴν τὴ στιγμὴ ; ρώτησε λιγό-
λογος ὁ βασιλέας.

— Εἴκοσι τρία.

— Πόσας γεννήσεις ;

— Δύο.

— Ὑπάρχουν ἄρρωστοι ;

— Κανείς, ἀν' ἐξαιρέσουμε τὴν Τροελλή. Μὰ πρέπει νὰ
προσθέσω ὅτι ἡ μικρὴ Ἀολέττα, ἡ κόρη τοῦ ἀρχιτεχνίτου
τῶν βασιλικῶν φωνογράφων, πέθανε χθὲς ἀπὸ μαρασμό. Τὴν
ἴδια μέρα ὁ ἐραστὴς τῆς, ὁ νέος Βαλεντῖνος, αὐτοκτόνησε
κοντὰ στὸ πτώμα τῆς.

— Τὸ πρόβλεπα ! μοιρομούρισε ὁ βασιλέας.

Μπαίνοντας στὸ περιβόλι, ποῦ ἦταν πίσω ἀπὸ τὰ σπίτια,
ὁ βασιλέας εἶπε στὸν Φορτιέ νὰ προσέξῃ τὰ ζευγαράκια ποῦ
περπατοῦσαν.

— Τοὺς βλέπετε ; εἶπε. Δὲν προσέχουν σὲ τίποτε καὶ σὲ
κανένα, δὲν κυττάζονται μήτε ἀναμεταξύ τους, τόσο εἶνε
βέβαιοι πῶς ἀνήκουν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον. Σπάνια συμβαίνει
ἓνα ζευγάρι νὰ μιλήσῃ μ' ἓνα ἄλλο. Ὅσο γιὰ τὴν κόρη μου,
μοῦ περιγράφει τὶς μαγεῖες τῆς ζωῆς τῆς, ἀφίνοντάς με
νὰ καταλάβω ἀπὸ τὰ λόγια τῆς πῶς βρίσκεται ἐδῶ μονάχη
μὲ τὸ Στέλλο.

— Εἴστε ὑπερβολικὸς ! εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Δὲν λέω καμμιὰ ὑπερβολή, ἀποκρίθηκε ὁ βασιλέας.

Ἐξ ἄλλου ὁ διευθυντὴς τοῦ καταστήματος, ἓνας μεγάλος ἐπιστήμων, ποῦ εἶναι ἐπιφορτισμένος νὰ ἐξετάζη τίς περιπτώσεις τοῦ ἔρωτος, γιὰ νὰ τίς ἀπομονώσῃ, μοῦ ἔλεγε πῶς τὸ οὐσιῶδες σύμπτωμα εἶναι ἓνα εἶδος γενικῆς ἀδιαφορίας γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴ ζωὴ, καὶ μιὰ πνευματικὴ ἀπομόνωσις. Κατὰ τὴ γνώμη τοῦ σοφοῦ, ἔρως σημαίνει νέκρωσις τῆς μνήμης καὶ τῆς φαντασίας. Αὐτὲς οἱ δύο ιδιότητες, ποῦ εἶναι εὐκίνητες ὅταν εἶναι ισόρροπες, σκληραίνουνται ὅταν ἐπιδράσῃ ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ἔρωτος καὶ προσηλώνονται σὲ ἓνα ὁρισμένο ἀντικείμενο.

Ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα δὲν ὑπάρχει πιά ἄλλο, παρὰ τὸ δυνατό ὄραμα καὶ ἡ φαντασμαγόρικα ποῦ ἀγαπημένου ὄντος. Αὐτὸ ἀπορροφᾷ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀκίνητεί σὲ τέτοιο σημεῖο, ποῦ ὁ χρόνος δὲν μπορεῖ πιά νὰ ἔχῃ καμμιάν ἐπίδρασι.

Δυὸ ζευγαράκια ἐρχότανε ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ δρόμου.

— Νὰ ἡ κόρη μου, εἶπεν ὁ Ἑρφεΐκος.

Πλησίασε μὲ τρυφερότητα μιὰ γυναῖκα ντυμένη μὲ μιὰ μενεξεδιὰ φούστα. Εἶχε χτυπητὰ χαρακτηριστικά, μαλλιά κοκκινόξανθα καὶ μύτη ὅχι πολὺ κανονικὴ. Μὰ τὰ μάτια τῆς ζοῦσαν παρὰξένα καὶ φώτιζαν τὸ προσῶπιά της μ' ἓνα ἀνείπωτο χάσμα. Κοντὰ της, καὶ κρατῶντας τὴν ἀπὸ ἓνα δάχτυλο, περιπατοῦσε ἓνας νέος, ποῦ τὰ μέλη του φαινότανε ἐλαστικά καὶ ποῦ ἡ φυσιογνωμία του ἔδειχνε κάποια καλωσύνη.

— Πῶς τὰ περνᾷς, Ἥμερίνα; ρώτησε ὁ βασιλέας τὴν κόρη του, σκύβοντας νὰ τὴν φιλήσῃ στὸ μάγουλο.

— Πολὺ καλὰ, πατέρα μου, ἀποκρίθηκε.

Ἡ φωνὴ της, γλυκιὰ σὰν μουσικὴ, χαΐδευε ἐκεῖνον ποῦ τὴν ἄκουγε μ' ἓνα εἶδος χάδι.

— Νὰ ἓνας νέος Γάλλος, ποῦ ἐπισκέφθηκε τὸ νησί μας καὶ ποῦ τὸν ἔφερα μαζί μου, γιὰ νὰ σὲ ἰδῇ.

— Καλῶς ὠρίσατε, κύριε, εἶπε ἡ νέα μὲ τὴν ἴδια γλύκα.

Τὰ μάτια της καρφώθηκαν πάνω στὸν Φορτιέ, μὰ αὐτὸς εἶχε τὴν ἐντύπωσι πῶς δὲν τὸν ἔβλεπε. Ἡ ρητίνη δὲν θὰ ἔστελλε καμμιὰν εἰκόνα στὸ μυαλὸ τῆς γυναῖκας. Ἦταν τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βλέμμα τῶν μυστικοπαθῶν, ποῦ δὲν βλέπουν ἄλλο ἀπὸ ἐσωτερικὲς λάμψεις.

— Εἶσαι εὐτυχισμένη, κόρη μου ; ρώτησε ὁ βασιλέας.

Ἡ Ἰμερίνα, ξαφνισμένη, κύτταξε τὸν πατέρα της. Τέλος ἀποκρίθηκε, δείχνοντας τὸν Στέλλο.

— Ἀφοῦ βλέπεις ποῦ εἶναι πάντα κοντὰ μου !

Κι' ἀχόρταγα ἄρπαξε τὸ μπράτσο τοῦ ἐραστοῦ της.

— Μὰ τί κάμετε ὅλες αὐτὲς τίς μεγάλες καλοκαιριάτικες μέρες ; εἶπε ὁ βασιλέας, γνέφοντας μὲ τὸ μάτι τὸν Φορτιέ.

— Τί κάμουμε, λοιπόν, Στέλλο ; ξαναεἶπε ἡ νέα, ρωτώντας τὸν ἀγαπημένο της.

— Ἀκοῦμε τὰ πουλιὰ ποῦ κελαῖδουῖν μέσα στὸ δάσος κι' ὕστερα κόφτω λουλούδια γιὰ τὴν Ἰμερίνα ; ἀποκρίθηκε ὁ νέος.

— Προχθὲς κυττάσαμε μαζὶ τὰ ἄστρα ποῦ πλανιῶνταν στὸν οὐρανό, πρόσθεσε ἡ γυναῖκα, κι' ὕστερα μοῦ μίλησε.

— Τί σοῦ εἶπε.

— Πῶς μ' ἀγαποῦσε

— Μὰ θὰ στὸ λέη συχνὰ αὐτό, Ἰμερίνα.

— Δὲν ξέρεις, λοιπόν, πῶς αὐτὸ δὲν λέγεται ποτὲ μὲ τὰ ἴδια λόγια ; ρώτησε ξαφνισμένη, μὰ σοβαρῇ, ἡ νέα . . .

Οἱ δυὸ ἐπισκέπτες ἀπομακρυνθῆκανε.

Καθὼς ἔστριβαν τὸ δρομάκι, ὁ Φορτιέ εἶδε μιὰ γυναῖκα, ποῦ περπατοῦσε μὲ τὰ χέρια κρεμασμένα καὶ μὲ βλέμμα προσηλωμένο.

— Εἶναι ἡ Τρελλή ! ἐξήγησε ὁ βασιλέας, προπέρνοντας τὸ ἐρώτημα ποῦ θὰ τοῦ ἔκαμνε ὁ σύντροφός του. Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια τώρα ἔχει χάσει τὸν ἐραστή της ἀπὸ κακοήθη πυρετό. Τὸν εἶχε νοσηλεύσει, καὶ ὅταν τὸν ἔνοιωσε παγω-

μένο στήν ἀγκαλιά της, ἔπεσε λιποθυμισμένη κι' ἔμεινε ἀ-
ναίσθητη ὥρες ὁλόκληρες. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἔχασε τὸ
λογικὸ της, συγκρατῶντας μονάχα τὴ θύμησι τῶν τελευ-
ταίων τραγικῶν στιγμῶν καὶ τὴν αὐταπάτη, πῶς ὁ φίλος
της ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πάντα μαζί της. Τὸν βλέπει, τὸν
νοιῶθει, νομίζει ὅτι τὸν κρατεῖ. Ἐξω ἀπ' ὅλα αὐτὰ, εἶναι
γλυκομίλητη γιὰ ὅλους καὶ φρόνιμη.

Μὰ ὡς τόσο δὲν γελᾷ πιά, μήτε χαμογελᾷ. Θὰ ἔλεγε κα-
νεῖς ὅτι, παρὰ τὴν ψεύτικη εὐτυχία της, τῆς μένει ἀκόμη
ἓνα εἶδος ἀνησυχίας καὶ ὅτι, ξεφεύγοντας ὁ λογισμὸς της,
ἄφησε μέσα της μιὰ σκοτεινὴ ταραχή, μιὰ μυστικὴ ἀπελ-
πισία.

Πλησιάζοντάς την, τῆς εἶπε ὁ βασιλεὺς.

— Ποῦ πᾶς, Καρμινέττα ;

— Πᾶμε κατὰ τὸν κῆπο, εἶπε ἐκείνη. Ὁ οὐρανὸς εἶναι
ὡμορφος, κι' αὐτὸς, μοῦ τραγουδᾷ τὸ σκοπὸ ποῦ μ'
ρῆσει.

— Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ σκοπὸς ;

· Μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένο τραγουδῆσε, μὲ φωνὴ σπα-
σμένη, μὰ τρυφερή :

«Τὸ φεγγάρι λάμπει, τὸ φεγγάρι λάμπει

Πάνω ἀπ' τὸ βουνό, ἀγαπημένη μου.....

Ὑστερα, γυρνώντας πρὸς τὸν βασιλεῖα :

— Ἀκοῦς τί ὡμορφα ποῦ τραγουδᾷ ;...

— Πῶς ζοῦν ἐδῶ ; ρώτησε ὁ Φορτιέ συγκινημένος, μό-
λις ἄφησε τὴν Τρελλή.

— Τοὺς δίνουν ὅ,τι χρειάζονται καὶ τοὺς ἀφίνουν στήν
ἡσυχία τους. Ὅπως τὰ πουλιά, μήτε δουλεύουν, μήτε κλώ-
θουν.

— Τοὺς κακομεταχειρίζονται;

— Ὅχι, ὁμολόγητε ὁ βασιλέας. Στὰ χρόνια τοῦ Ἑρρίκου τοῦ Μεγάλου τοὺς περιποιότανε, τοὺς ἔτρεφαν μὲ διαλεχτὰ φαγιά καὶ τοὺς ἔντυναν πλούσια. Μὰ παρατηρήσαμε πῶς δὲν ἐπρόσεχαν σ' ὅλα αὐτά, πῶς ὅλα τὰ φαγητὰ εἶχαν τὴν ἴδια γεῦσι γιὰ τὸν οὐρανίσκο τους καὶ πῶς δὲν πρόσεχαν στὰ ροῦχα ποῦ φοροῦσαν. Γιὰ νὰ τὰ λέμε παστρικά, δὲν ξέρουν τὸ τί κάμουν. Ὡς τόσο, τοὺς ὑπηρετοῦν μὲ πολλὴ ἀφοσίωσι καὶ τοὺς λυποῦνται. Οἱ φύλακες εἶναι εἰδοποιημένοι πῶς ἔχουν νὰ κάμουν μὲ διαλεχτοὺς ἄρρωστους, μὲ πλάσματα ποῦ βοίσκονται ὑπὸ θεϊκὴν δοκιμασίαν καὶ ποῦ πάσχουν γιατί ἔτσι τὸ θέλησε ὁ Παντοδύναμος.

Συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Φορτιέ ὁ βασιλέας, γύρισε ἔξω-πίσω.

Ὁ ἥλιος ποῦ ἔδουε ἐκείνῃ τῇ στειγῇ, αἰνότανε πῶς ἀκουμποῦσε πάνω στὸ γυαλὸ καὶ φωτιές, ποῦ ὁλοένα ἄλλαζαν, φώτιζαν τὸν οὐρανό. Ἐνα εἶδος γλυκείας μελαγχολίας ξεχυνότανε ἀπὸ ἄγνωστες βρουσοῦλες κι' ἔδινε στὰ πράματα ἄλλοιῶτικες μορφές.

Καὶ μέσα στὸ λιόγεμα εἶδαν νὰ ξεπροβάλλῃ μέσα ἀπὸ τὸ κοκκινωπὸ μυστήριο ἓνα στερονὸ ζευγαράκι :

Μιὰ γρηούλα, ποῦ στηριζότανε μὲ τὸ ἀριστερό της χέρι πάνω σ' ἓνα ραβδί, βαστοῦσε μὲ τ' ἄλλο της τὸ μπράτσο ἓναν ἄντρα καμπουργιασμένο κι' ἀποσταμμένο ἀπὸ τὸ βαρὺ φόρτωμα τοῦ χρόνου.

— Εἶναι οἱ νικητές, εἶπε συγκινημένος ὁ βασιλέας.

Τοὺς πλησίασε καὶ ἔδωσε τὸ χέρι στὴ γρηούλα.

— Μπορεῖτε πάλι νὰ περπατήσετε, Ἰδαλία ; εἶπε. Βλέπω πῶς πᾶτε καλύτερα τώρα.

— Χάρι σ' αὐτόν, ξαναπῆρα ἐπάνω μου, εἶπε ἡ ἄρρωστίαρα, δείχνοντας μὲ τὸ βλέμμα τὸ σύντροφό της. Θέλησε τόσο νὰ γίνω καλά ! Ἡ ἐπιθυμία του μοῦ ἔδωκε δύναμι.

Ὁ ἄντρας δὲν μιλοῦσε, κύτταζε μονάχα πότε τὸν βασιλέα, πότε τὴ γρηά του.

Ὁ Φορτιέ παρατήρησε πῶς ἡ γυναῖκα φαινότανε ὀλιγώτερο ἡλικιωμένη ἀπὸ τὸν ἄντρα. Τὸ σῶμα της ἦτανε ὡμορφο, εἶχε μόνο στὸ πρόσωπό της κόκκινους λεκέδες, ποῦ χαλοῦσαν τὰ χαρακτηριστικά της καὶ τὴν παραμόρφωναν.

— Ἀγαπᾶστε, λοιπόν, ἀκόμη; εἶπε ὁ Φορτιέ, ποῦ δὲν μπορούσε πιά νὰ συγκρατηθῇ.

— Συχωρέστε τον, ξεφώνησε ὁ βασιλέας, τραβῶντας ἀπότομα τὸ σύντροφό του. Εἶναι ξένος, δὲ σᾶς γνωρίζει. Καὶ ἀφοῦ τοὺς χαιρέτησε πρῶτα, ξανάπιασε τὸ μπράτσο τοῦ Φορτιέ.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμη γιὰ τὸν πρὸ ὀλίγου ἀπότομό μου τρόπο, τοῦ εἶπε. Νοιώθω κάποια λατρεία γι' αὐτὰ τὰ δυὸ πλάσματα καὶ φοβήθηκα μήπως ἡ ἐρώτησί σας τοὺς ταράξῃ. Ἄν γνωρίζατε τὴν ἱστορία τους, δὲν θὰ τοὺς κάμινате μιὰ τέτοια ἐρώτησι. Ἀγαπήθηκαν νέοι ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ πατέρα μου. Καὶ τῶν δύο μαζί τὰ χρόνια ξεπερνοῦν τὰ ἑκατὸν τριάντα. Ἡ Ἰδαλία εἶναι ἡ πιὸ νέα καὶ τώρα τελευταῖα ἀκόμη εἶχε θαυμάσια χαρακτηριστικά.

Ἡ εὐτυχία τους ἦταν ἀπόλυτη καὶ ἄγνη, γιατί ζοῦσαν μόνο ἀπὸ τὸ ἀντάλλαγμα τῶν βλεμμάτων τους καὶ ἀπ' τὴ ζεστασιά ποῦ τὰ λόγια τους ἔδιναν στὰ σώματά τους.

Ἡ Ἰδαλία ἔχει πῆ τὰ πιὸ ὡμορφα λόγια ποῦ ἔχω ἀκούσει: «Ἐξακολουθῶ νὰ ζῶ ἀκόμη τὴ μέρα ἐκείνη ποῦ τὸν ἔχω πρωτογνωρίσει». Τὰ χρόνια περνοῦσαν ὅλα ὅμοια καὶ ὁ ἐρωτᾶς τους ἔμενε ἀστέρευτος, ὅταν ἔδῳ καὶ τρία χρόνια ὁ γέρος πειράχτηκε ἀπὸ μιὰν ἀρρώστεια τοῦ σηκοτιοῦ, ποῦ μόλις γλύττωσε, κιτρινιασμένος, κοκκαλιάρης, θλιβερὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ἦταν μιὰ φορὰ. Τότε, μιὰ βαθειὰ μελαγχολία τὸν εἶχε κυριεύσει καὶ φοβήθηκε μὴ τυχὸν καὶ δὲν εἶναι πιά ἄξιος τῆς ἀγαπημένης του. «Δὲν μπορῶ πιά

νά σ' ἀρέσω, τῆς ἔλεγε· δὲν μοῦ μένει πιά τίποτε ἀπ' ὅ,τι ἀγάπησες μιὰ φορά». Μάταια ἡ Ἰδαλία τοῦ ἔλεγε πῶς ἦταν πάντα γι' αὐτὴν ὁ ἴδιος καὶ πῶς ἐνάντια ὅπ' ὅ,τι πίστευε, ἡ ἀδυναμία του τὸν ἔκαμνε ἀκόμη πιὸ ἀγαπητό. Τὴν ἄκουσε χωρὶς νὰ λέῃ τίποτε καὶ χαμογελοῦσε θλιβερά. Τότε, βλέποντας πῶς ἡ θλίψις του ἦταν πεισματάρικη καὶ ἀγιάτρευτη, ἡ Ἰδαλία πετσόκοψε μιὰ μέρα τὸ πρόσωπό της καὶ πῆγε καὶ τὸν βοῆκε χαμογελῶντας κι' εὐτυχισμένη. «Δὲν μπορεῖς πιά νὰ εἶσαι ἀνήσυχος, φίλε μου, τοῦ εἶπε· ἂν κανεῖς ἀπὸ τοὺς δύο μας θὰ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ ζητιανέψῃ τὸν ἕρωτα τοῦ ἄλλου, ὥρισμένως θὰ εἶμαι ἐγώ».

Ὁ βασιλέας σόπασε.

Περπατοῦσαν σιωπηλοί, ἐνῶ οἱ σκιὲς προχωροῦσαν καὶ ἀπλώνότανε ἡ νύχτα.

Τώρα ὁ Φορτιὲ ἐνοιῶθε πῶς περπατοῦσε πάνω σ' ἓνα ἱερὸ ἔδαφος καὶ πῶς μιὰ ὑπερφυσικὴ δύναμι ξέφευγε ἀπὸ τοὺς ὑπέροχους αὐτοὺς τρελλούς, ποῦ εἶχαν κατακτήσει τὴ φαντασμαγορία καὶ εἶχαν νικήσει τὸ χρόνο, ποῦ εἶχαν ἀνυψωθῇ πιὸ πέρα ἀπὸ ὅ,τι φαίνεται, καὶ ἀπὸ τὴ φθορά.

— Ὑπάρχει μιὰ παράξενη καὶ μοιραία δύναμι μέσα στὸν ἕρωτα. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ τῆς ἀντισταθῇ, καὶ νὰ γιατί πιστεύουμε πῶς τὸ πάθος αὐτὸ εἶναι φοβερό. Πλάθει ὅπως αὐτὸ θέλει τοὺς λογισμούς καὶ τὶς δυνάμεις. Κλώθει μαγικά δεσμά, ποῦ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ τὰ σπάσῃ, καὶ γύρω στὰ πλάσματα ποῦ ἐπισκέπτεται, ἀναπτύσσεται μιὰ ἀγλὴ, ἓνας φωτοστέφανος μυστηριώδης. Ὁ ἕρως εἶναι ἡ μόνη ἐκδήλωσι τῆς θεότητος ποῦ ἔχουμε γνωρίσει.

Καὶ καθὼς ὁ Φορτιὲ κύτταζε ξαφνισμένος τὸν βασιλέα, τὸν ἄκουσε πάλι νὰ μοιρομουρίζῃ: «Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὸν ἕρωτα».

Ἀνέβηκαν στὸ αὐτοκίνητο ποῦ ἄρχισε νὰ τρέχῃ μὲ βοή.

Ὁ βασιλέας Ἐρρίκος πρόσθεσε:

— Ἐνα ἀπὸ τὰ οὐσιώδη χαρακτηριστικά τοῦ ἔρωτος εἶναι ἡ δημιουργικὴ τοῦ δύναμι. Φαντασθῆτε πῶς τὰ περισσότερα παιδιά τῆς Παμφιλίας, ποῦ δείχνουν μεγάλη κλίσι στὶς ἐπιστῆμες, στὴν τέχνη καὶ στὴ φιλοσοφία, γενιῶνται ἀπὸ ἐρωτευμένα ζευγαράκια.

— Μὰ ἐγὼ θαρροῦσα πῶς οἱ καλλιτέχνες καὶ οἱ φιλόσοφοι δὲν εἶχαν δικαίωμα παραμονῆς στὸ νησί σας.

— Πραγματικά, τοὺς νομίζουμε ἀνωφελεῖς στὴν εὐτυχία μας καὶ πρὸ παντὸς πιστεύουμε πῶς ὁ συγχνωτισμὸς τοὺς εἶναι ἐπικίνδυνος γιὰ μᾶς.

Ἀλλά, ἂν τοὺς βγάσουμε ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο τῆς ζωῆς μας, θέλουμε νὰ σεβώμεθα τὴ φύσι καὶ δὲν πνίγουμε κανένα τοὺς σπέρμα ποῦ βλασταίνει.

Λοιπὸν, ὑπάρχουν φιλόσοφοι, ποιητὲς καὶ καλλιτέχνες στὸ νησί :

Σὰς ἔχω ἤδη ἀφήσει νὰ καταλάβετε πῶς ἔχομε καὶ ἀπὸ αὐτοὺς. Θὰ τοὺς δῆτε ἀργότερα. Κι' αὐτοὶ ἐπίσης ζοῦν ξέχωρα. Τοὺς ἀγαπῶ, τρέφω μεγάλη ἐκτίμησι γι' αὐτοὺς, γιατί πιστεύω πῶς εἶναι ἀναγκαῖοι στὴ θεία οἰκονομία τοῦ κόσμου.

Σκέπτονται γιὰ μᾶς, ἀνησυχοῦν γιὰ μᾶς καὶ σύρουν ἐπάνω τοὺς ὅλο τὸν πόνο, μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ εἴμεθα εὐτυχισμένοι.....

V

ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΗΣ ΗΔΟΝΗΣ

Ὅταν ὁ Φορτιέ ξεπέρασε τὶς ὑπέροχες πόρτες ποῦ χρησίμευαν γιὰ εἴσοδο στὸ Περιβόλι τῆς Ἡδονῆς, ἡ τάξι τῶν φυτῶν καὶ τὸ μαγευτικὸ πανόραμα τοῦ ἔφεραν στὴ μνήμη τὸ Τυλεριὶ καὶ τὴν πλατεῖα τοῦ Καρουσέλ.

Φῶτα ἠλεκτροικὰ μὲ τέχνη χρωματισμένα κι' ἀραδιασμένα χαράκωναν τὶς ἀνάλαμπες τοῦ ξεινυχισμένου σούρουπου κι' ἔδιναν, δὲν ξέρω κι' ἐγώ, τί λογιῆς μαγεία καὶ φαντασμαγορία στὴν ἐξοχή.

Πέρα, μακρυνά, μιὰ ἀράδα ἀπὸ ἀρμονικὰ κτίρια σταματοῦσαν τὸ βλέμμα, καὶ στὴ μέση τῶν περιβολιῶν, ἔβλεπε κανεῖς κιοσκάκια χορτοστόλιστα, ἐξοχικὰ καθίσματα, συντριβάνια καὶ φαιντομένους βátους.

— Θὰ ἔλεγε κανεῖς πῶς ὅλη ἡ Παμφιλία ἔδωσε συνέντευξι ἐδῶ ! εἶπε ὁ Φορτιέ κυττάζοντας ξαφνισμένος τὰ τζόβανα, τὶς νειές καὶ τοὺς γέροντες ποῦ ἔμπαιναν ὁμοιόμορφα ντυμένες καὶ μὲ χαρούμενα πρόσωπα.

— Εἶναι ἡ ἀλήθεια αὐτὸ ποῦ λέτε, εἶπε ὁ βασιλέας. μιὰ φορὰ τὴ βδομάδα, τὴν πέμπτη, ποῦ εἶναι ἡ μέρα τοῦ Κυρίου, ὅλος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς ἔρχεται νὰ περάσῃ ἐδῶ πέρα τὴ μέρα του.

— Δὲν γίνεται καμμιά διατύπωσις γιὰ τὰ ἐμπῆ κανεῖς;

— Καμμιά διατύπωσις. Ἀπαιτοῦμε μονάχα ἀπὸ τὸν κα-

θένα νὰ κάμῃ ἓνα λουτρό, ποῖν ἔμπη, στοὺς εὐρίχωρους καὶ λουσιάτους λουτήρες ποῦ εἶναι κοντὰ στὸ κτήριο. Ὑποχρεωτικὸ ἐπίσης εἶναι νὰ φέρουν ὅλοι τὸ ρούχο τοῦ νησιοῦ ἓνα ἀπλὸ λινὸ μανδύα καὶ μιὰ κίτρινη ζώνη. Γιατί θὰ ἦταν ἄσχημο καὶ ἄχαρο νὰ ἔβλεπε κανεὶς ἀντιθέσεις ρούχων μὲ πολλὰ χρώματα στὸ ἀρμονικὸ αὐτὸ περιβάλλον.

— Μήπως, ἔξω ἀπὸ τὴν πέμπτη τὸ Περιβόλι τῆς Ἡδονῆς εἶναι κλειστό ;

— Ναί, βέβαια. Σκοπὸς μας εἶναι ν' ἀλλάξουμε τὴν ἡρεμία τῆς ζωῆς μὲ μιὰ μέρα ἀπόλυτης ἐλευθερίας καὶ διασκεδάσεως. Βλέπετε ἐκεῖ κάτω κτίρια χτισμένα κοντὰ στὸ ἀμφιθέατρο. Ἐκεῖ βρίσκονται κανεὶς αἰθουσες γιὰ συναυλία καὶ αἰθουσες χοροῦ, ἐκθέσεις γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς καὶ λίγο πρὸ μακρὰ μοναχικὰ μέρη, ὅπου ἀνάμεσα στὶς ροδοδάφνες καὶ στὰ συντριβάνια τὰ ζευγαράκια ἐγκαταλείπονται ἐλεύθερα, μὰ ἀπομονωμένα στὴν ἡδονή.

— Ἡ τέχνη λοιπὸν ἀνακατεύεται μὲ τὴν ἡδονή ;

— Τί πρὸ φυσικὸ ; Τὸ πᾶν πρέπει νὰ χρησιμοποιῆται γιὰ νὰ ἐξευγενίσῃ καὶ νὰ στολίσῃ τὴν ὥρα τῆς ἡδονῆς. Ἡ τέχνη καὶ ἡ ποίησις μπορεῖ νὰ θεωροῦνται ὡς ἐκδηλώσεις τῆς ἐπιθυμίας, ἀφοῦ τὸ νὰ τραγουδᾷ κανεὶς ἢ τὸ νὰ χορεύῃ, τὸ νὰ χειρίζεται τὸ μολύβι ἢ τὸν χρωστήρα, τὸ νὰ χύνῃ τὸν μπρούντσο ἢ νὰ σκαλίσῃ τὸ μάρμαρο εἶναι μιὰ τέχνη, ποῦ στὴν ἀρχὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἦταν ὅ,τι εἶναι τὸ ἀνοιγμα τῶν φτερῶν γιὰ τὸ παγόνι, καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀηδονιοῦ, ὅταν κάμῃ τὴν τρολλὴ πρόσκλησι στὸ θηλυκὸ του.

Νὰ γιατί νομίσουμε πολὺ φυσικὸ νὰ κάνουμε τὴν ἀνθρωπινὴ τέχνη νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν ἡδονὴ καὶ νὰ βρίσκῃ ἐκεῖ τὴν τέλεια ἀνάπτυξί της. Οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἀπλοὶ τραγουδιστὲς, ποῦ δὲν ἐξαναγκάζουν τοὺς Παμφιλιανοὺς εἰς τὸ νὰ σκέπτονται καὶ δὲν κινδυνεύουν νὰ τοὺς μελαγχολήσουν μήτε καὶ νὰ τοὺς συγκινήσουν, εἶναι καλεσμένοι νὰ ἔρχονται

ἔδω νὰ μᾶς τραγουδοῦν τὰ τραγούδια τους. Ἐκθέτω σὲ κα-
τάλληλες σάλλες ὑγιεῖς ζωγραφιῆς καὶ ἀνάγλυφα ποῦ ἐξυ-
μνοῦν τὴ φυσικὴ καλλονὴ καὶ ἀποδίδουν τὸ θαυμασμὸ ποῦ
προξενεῖ μιὰ ὡμορφη ἐξοχή, μιὰ ὡμορφη γραμμὴ, μιὰ
σπαρταριστὴ γυμνότης.

Τέλος ἔδω μονάχα ἐπιτρέπουμε τὴ μουσικὴ, θαυμάσια
πραγματικῶς, ὅταν συνοδεύῃ τὴν ἡδονή, ἢ ὅποια ὅμως ὅταν
ἀνακατεύεται στὴ συνηθισμένη ζωὴ, μπορεῖ νὰ ταράξῃ τὴν
ψυχὴ καὶ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ζητᾶμε ἀδύνατες εὐτυχίες.

— Βλέπω, μακρυνὰ 'κεῖ πέρα, ἓνα κτίριο ποῦ φαίνεται
πιὸ ψηλὸ καὶ πιὸ ἐπιβλητικὸ ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα.

— Εἶναι τὸ Μεγάλον Εὐκλῆσι, ἀφιερωμένο στὴν προ-
σευχὴ καὶ στὴν ἐκστάσι. Εἶναι ἀνοικτὸ γιὰ ὅλους.

Καί, καθὼς ὁ Φορτίε τὸν κύτταξε ξαφνισμένος.

— Καταλαβαίνω γιατί σᾶς ξαφνίζει ἔτσι, εἶπε ὁ βασι-
λέας. Ἄν σκεφθῆτε ὅμως, θὰ βρῆτε γρήγορα πῶς ἡ θρη-
σκευτικὴ συγκίνησι σχετίζεται, στενότερα ἀκόμη ἀπὸ τὴν
καλλιτεχνικὴ, μὲ τὴν συγκίνησι ποῦ μᾶς δίνει τὴν ἡδονή. Κατὰ
παράδειγμα πολλῶν φιλοσόφων, ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας πί-
στευε πῶς, μὲ τὴ σαρκικὴ συνουσία, ὁ ἄνθρωπος ἀπευθύνει
στον πλάστη του τὴν πιὸ εὐσεβικὴ προσευχὴ, ποῦ ἔχει τὴ
μεγαλειότερη ἔξαρσι.

Τί ἄλλο κάνουμε, ὅταν ὁμιλοῦμε μὲ τὴ γυναῖκα, τί ἄλλο,
παρὰ νὰ ὑποτασσώμεθα στὴν Ὑπερτάτη Θέλησι καὶ νὰ ἐξυ-
πηρετοῦμε τὰ μυστηριώδη καὶ θεϊκά της σχέδια ;

Ποιὰν ἄλλη στιγμὴ μπορούμε πιὸ στενὰ καὶ πιὸ μαγικά
νὰ κοινωνήσουμε μὲ τὶς ἀνώτερες δυνάμεις, ἀπὸ τὴν στιγμὴ
ἐκείνη ποῦ, παραμορφωμένοι καὶ τρελλοί, ἐμπιστευόμεθα
τὴν οὐσία μας στὸ μέλλον ;

Νὰ γιατί ὁ παπούλης μου, ποῦ ἦταν θαυμαστής τοῦ Ρε-
νάν, ἐπανελάμβανε μ' εὐχαρίστησι τὰ λόγια τῆς ἡγουμένισ-
σας ντὲ Ζουάο, ποῦ τὴ στιγμὴ τῆς λειτανίας νομίζει πῶς

ἔχει φθάσει στὰ οὐράνια καὶ λέει στὸν ἐρωμένο της: «Μὲ ἔκαμες πιὸ χριστιανὴ ἀπ' ὅ,τι ἦμουν».

Κ' ὕστερα ἀπὸ κάποια σιωπὴ, ὁ βασιλέας ἐξακολούησε:

— Ὁ Ἑρῳϊκὸς ὁ Μέγας εἶχε, μὰ τὴν ἀλήθεια, μεγάλη ιδέα γιὰ τὴν ἡδονή. Ἦθελε νὰ κάμῃ τοὺς Παμφιλιανούς νὰ τὴν πλησιάζουν ὅπως πλησιάζει κανεὶς ἓνα μέρος ποῦ κρύβει τὸ πιὸ μεγάλο μυστήριον.

Μπροστὰ ἀπὸ κάθε ἡδονικὸ παραλήρημα, ἀπαίτησε ἀπὸ τοὺς Παμφιλιανούς, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ποῦ τοὺς εἶχε προδιαθέσει καὶ ἐρεθίσει τὸ καμάρισμα τῶν ὠραίων γραμμῶν, νὰ ψάλλουν ἓναν ὕμνον, ἓνα εἶδος προσευχῆς πρὸς τὸ «Ἄγνωστον Ὄν». Ὑστερα πηγαίνουν στὸ μεγάλο ξωκλήσι καὶ στέκονται ἐκεῖ, πρῶτον ζητήσουν καταφύγια κατάλληλα στὴν ἡδονή.

Τὴ στιγμὴ ποῦ ὁ βασιλέας τελείωνε τὴν ὁμιλία του, τρία κορίτσια πέρασαν ἀπὸ τὸ δρομάκι, λιγερά καὶ γελαστά, ἀφίνοντας νὰ φαίνονται σὰν ἀγρίμια ἢ ἀκινήσια τους. Καθὼς προχωροῦσαν, τὰ κεφάλια ἐφθασαν ὥς τὸ φωτισμένο μέρος καὶ πάνω στὶς πλάτες τους τὰ φῶτα ἡλεκτρικοῦ τόξου ἔπαιζαν, σμίχτηκαν, σπαστάρισαν καὶ θύμισαν στὸ Φορτιὲ τὰ λεπτὰ χρώματα τῆς Ἰριδος ποῦ ἔχουν τὰ φτερά τῆς πεταλούδας.

— Εἶναι σωστὸς παράδεισος τὰ περιβόλια σας, φώναξε μὲ θαυμασμό.

— Λέτε τὴ λέξι ποῦ ταιριάζει καλλίτερα στὸν τόπο αὐτόν, τὴ λέξι ποῦ εἶχε στὸ νοῦ του ὁ παπαῦλης μου, ὅταν γνωμοδότησε γιὰ τὸ μέλλον τοῦ κτιρίου αὐτοῦ.

Ὅσο ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴν ἀπομακρύνωνται οἱ Παμφιλιανοὶ συχνὰ ἀπὸ τὴ θετικὴ ζωὴ, ἄλλο τόσο ἤθελε νὰ συγκινῇ πότε-πότε μὲ ἐξαιρετικὰς χαρὰς τὴν ἥρεμὴ ζωὴ τους. Νὰ γιατί ἤθελε ὅπως τὰ Περιβόλια τῆς Ἡδονῆς συγκεντρώνουν καὶ προσφέρουν κάθε τι ποῦ μπορεῖ νὰ μαγέψῃ τίς

αἰσθήσεις καὶ πρὸ παντός κάθε τι ποῦ μαγεύει τὸ πνεῦμα καὶ τοῦ δίνει τὸ ὁμορφο μεθῦσι τῆς αὐταπάτης.

— Ἡ σύλληψις ἦταν ὑπέροχη, εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Γιὰ νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ καλλίτερα ὁ παπούλης μου δὲν δείλιασε νὰ παραστροπῇ ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς λεπτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ποῦ κυβερνοῦν τὴν Παιφιλία.

Δὲν παραμέλησε καμμιὰ πηγὴ εὐχαριστήσεως. Γιὰ νὰ ἀποτελειώσῃ τὴν παραδεισιακὴ καὶ ἡλυσιακὴ αὐτὴ πραγματοποίησι ἔχει προσθέσει στὸ μεθῦσι τῆς ἡδονῆς τῆς προσευχῆς καὶ τῆς τέχνης τὸ λεπτὸ δηλητήριο ποῦ δίνει τὴν ἔκστασι: τὸ χάσις καὶ τὸ ὀπιθ. Ἐντὶ τούτου ἐκεῖ κάτω σάλλες κατάλληλες, ὅπου βρίσκει κανεῖς μικρὰς μυρωδάτες παστίλλιες καὶ γλυκόχρῳμα πιοτά, ποῦ βοηθοῦν τοὺς Παιφιλιανούς γιὰ νὰ διατενέωσιν ἀπὸ τὴ ζωὴ, νὰ πεταχτοῦν ὡς τὸ φεγγάρι, νὰ κάμουν πρὸ μεγάλα τὰ περιθώρια ποῦ τοὺς τριγυροῦν καὶ νὰ στρώσουν ἀπέραντα χαλὰ κάτω ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τοὺς καὶ νὰ πολλαπλασιάσωσιν τὸ πάθος τοὺς.

— Αὐτὴ ἡ συνήθεια θὰ εἶναι ἀποτρόπαια γιὰ τὴν ὑγεία καὶ γιὰ τὴν ἐξυπνάδα τῶν ὑπηρετῶν σας.

— Ἐχομε πάρει τίς προφυλάξεις μας. Κανένας Παιφιλιανὸς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ πάρῃ ὀπιθ ἢ χάσις περισσότερο ἀπὸ μιὰ φορὰ τὴν τοιμηγία. Ὁ ἕξω ἀπὸ αὐτὸν τὸν φράχτη εἶναι ἀδύνατον νὰ βρῇ κανεῖς ναρκωτικόν, καὶ ἐκεῖνος ποῦ θὰ εἶχε ἀπὸ λαθρεμπόριον, ἐξορίζεται ἀπὸ τὸ νησί. Δὲν μπορεῖ λοιπὸν κανεῖς παρὰ τέσσερις φορὲς μονάχα τὸ χρόνον νὰ γευθῇ αὐτὸ τὸν ὑπέροχον χυμὸ τοῦ λότου ποῦ κάμει τὸν ἄνθρωπον νὰ ξεχνᾷ τὸ παρὸν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κυριωτέρα εἰδικότης εἶναι νὰ ἐκατονταπλασιάσῃ τὴν ἡδονήν.

— Πῶς οἱ πολῖτες δὲν ἀπαιτοῦν πρὸ συχνὰ τέτοιου εἶδους ἡδονές;

— Εἶναι ὑγιεῖς, εἶναι ἀπλές καὶ ἡσυχές καρδιές. Αὐτὸ

ἀρκεῖ γὰρ νὰ σᾶς πῶ πόσο πειθαρχοῦν. Εὐχαριστοῦν τὸν Ἄγνωστο γιὰ ὅ,τι τοὺς παρέχει καὶ πιστεύουν πῶς ἁμαρτάνουν ὅταν ζητοῦν κάτι περισσότερο. Γι' αὐτούς, τὸ νὰ μπαίνουν ἐδῶ μέσα ὕστερα ἀπὸ τὴν λιτότητα καὶ τὴν ὁμοιομορφία τῆς καθημερινῆς τους συνήθειας, εἶναι σὰν νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Τὸ χασίσι καὶ τὸ ὄπιον τοὺς φαίνονται σὰν θαύματα. Πιστεύουν ὅτι ὁ Θεὸς μᾶλλον παρὰ τὸ δηλητήριο, τοὺς δίνει αὐτὸ τὸ ὄνειρο. Θὰ τοὺς ξαφνίζατε ἂν τοὺς λέγατε πῶς ὑπάρχει στενὴ σχέσι μεταξὺ τῆς μικρῆς παστίλιας ποῦ τοὺς δίνουν καὶ τῆς σπάνιας ἡδονῆς ποῦ νοιώθουν ἔπειτα.

Ἡ συνήθεια, ἡ σκέψις καὶ οἱ καταχρήσεις δὲν τοὺς ἔχουν ἐξαντλήσει μήτε μαράνει.

— Καὶ ἔρχεστε ἐδῶ ὁ ἴδιος νὰ πάρετε μέρος στὴ διασκέδασί τους ;

— Δηλαδή, ἡ γυναῖκα μου, κι' ἐγὼ εἴμαστε ἐκεῖνοι ποὺ γλεντοῦν παραπάνω ἐδῶ μέσα. Δὲν λείπουμε ἀπὸ καμμιά γιορτὴ τοῦ Κυρίου.

— Κύριος, σ' αὐτὴ τὴν περίστασι, σημαίνει ἡδονή ;

— Ὁχι ἀκριβῶς. Κύριος εἶναι ὁ Θεός. Ἀλλὰ γιὰ τὸν Παμφιλιανὸ ἡ λέξις σημαίνει ταυτοχρόνως Ἡδονή, Φῶς, Ἄγνωστον.

— Ἡ σύγχυσις αὐτὴ ποῦ φαίνεται προῶξενι.

— Εἶναι παραδεχτὴ, ὥς τόσο. Μπορῶ νὰ τὴν συζητήσω ὥς λογικὴ. Ἐξ ἄλλου, τὸ νὰ πιστεῦῃ κανεὶς καὶ τὸ νὰ προσεύχεται εἶναι τὰ δύο κύρια σημεία. Ὅσο γιὰ τὴν πραγματικὴ οὐσία τῆς Θεότητος, στὴν ὁποία πιστεύουν, εἶναι ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρουσα. Ἀρκεῖ νὰ ἀποκρουσταλλῶνι κανεὶς τὶς ἐμπνεύσεις του γύρω ἀπὸ ὁποιοδήποτε πράγμα. Ὁ παπᾶς Λουαγὲν λέγει πῶς συνήντησε μιὰ φυλὴ ἄγρια τῆς Ἀφρικῆς ποῦ λατρεῦει ἓνα Ρῆγα Κούπα ἀπὸ κάποια τράπουλα χαρτιῶν. Ὡρισμένως αὐτὴ ἡ φυλὴ ἦταν ἰδεαλιστικὴ, ἀφοῦ

κατώρθωνε νὰ περιμαζεύη τὸ ἄπειρο μέσα σ' ἓνα τραπουλόχατο.

— Θαρρῶ πῶς σὰς ἔχω ἀκούσει νὰ λέτε πῶς ἡ θρησκεία σας ἦταν ἀνάλογη μὲ ἐκείνη τῶν δυτικῶν λαῶν.

— Ἀκριβῶς. Ὁ Ἑρρίκος Μέγας ἔκρινε πῶς ἦταν εὐκολώτερο τὸ νὰ μὴ ξαναφτιάσῃ κανεὶς ἀπ' τὴν ἀρχὴ μιὰ νέα θρησκεία. Τέτοια προαξικοπήματα ἔχουν συνήθως κακὸ τέλος. Παραδέχτηκε λοιπὸν τὴν παλιὰ λατρεία, καθαρίζοντάς τη ἀπὸ ὅ,τι ἐξαναγκαστικὸ ἔχει καὶ ἀπομακρύνοντας κάθε τι τὸ θλιβερό. Ἡ πίστι μας εἶναι ἓνα εἶδος ἐλευθέρου Φραγκισκανισμοῦ, μιὰ γελαστὴ λατρεία τῆς φύτης. Ὁ παπούλης μου, πρὸ παντός, προσπάθησε νὰ καταργήσῃ τὸ φόβο τοῦ θανάτου. Ἐπειδὴ συχαινότανε τὸ μαθασιὸ, ἐπέτρεψε τὴν αὐτοκτονία σὲ κάθε γέρο ποῦ ἔχει προσπεράσει τὰ ἑξήντα. Ὑπάρχει ἓνα δωμάτιο ἐκεῖ στὰ δεξιὰ τῆς ἐκκλησίας, ὅπου μπορεῖ κανεὶς ν' ἀποτελειώσῃ τὶς μέρες τῶν, σύμφωνα μὲ τὰ πιὸ τέλεια μέσα ποῦ διαθέτει ἡ ἐπιστήμη. Ἀναπνέει κανεὶς μιὰν ἀτμόσφαιρα ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ χυμὸ βιολέτας, κυαννδροικῶν ὀξὺ καὶ χλοοφύου. Ὅποιος μπαίνει, ἀρχίζει νὰ ζαλίζεται, χάνει εὐχάριστα τὶς αἰσθήσεις του καὶ δὲν τὶς ξαναβοοῖσκει πιά.

— Θαρρῶ πῶς ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ εἰδωλολατρικὰ στοιχεῖα στὴν Παμφιλία, εἶπε ὁ Φορτιέ. Ἡ προγκηπέσσα Μονίκα μιλεῖ μὲ λατρεία γιὰ τὸν ἥλιο καὶ γιὰ τὶς βρυσούλες.

— Ἀπλούστατα, εἴμαστε θαμπωμένοι ἀπὸ τὶς φυσικὲς δυνάμεις. Οἱ τρυφερὲς ψυχὲς βλέπουν ἐκεῖ θεϊκὲς ἐκδηλώσεις. Προσωποποιοῦν τὸ νερό, τὸν ἥλιο καὶ τὰ ἄστρα. Δὲν τοὺς ἀποθαρρύνω γι' αὐτό. Στὴν κατάστασι ποῦ βρίσκονται αἱ γνώσεις μας μοῦ φαίνεται πιὸ φυσικὸ νὰ λατρεύῃ κανεὶς τὸν ἥλιο, τὸν ἀναμιγισθήτητο Κύριο ἐπτὰ πλανητῶν, Βρῦσι φανερὴ κάθε ζωῆς, Αἰτία τῶν κινήσεων καὶ τῶν αἰσθήσεών μας, παρὰ τὸν Ἰαχβέ, ποῦ ἦταν ἓνα χονδροειδὲς ἀνατολί-

τικο εἶδωλο ἢ τὴν Πρόοδο, ποῦ εἶναι ἀμφίβολη ἀντίληψις.

— Δὲν σᾶς ἀντιλέγω. Ἀφῆστε με ὅμως νὰ σᾶς πῶ πῶς ἄσχημα μπορῶ νὰ καταλάβω πᾶν ὅ,τι δὲν εἶναι εἰδωλολατρικὸ στὴ θρησκεία σας.

— Μὰ ὅλη ἡ οὐσιώδης βάσις, ἀγαπητὲ κύριε Φορτιέ, πρῶτα κι' ἀρχή, ἡ πίστη σὲ μιὰ ἄλλη ζωὴ, αὐτὴ ἡ σημαντικὴ ἐφεύρεσι ποῦ βοηθεῖ τὸ λαὸ νὰ ὑποφέρῃ καλλίτερα τὸν πόνο: ὕστερα ὁ φόβος τοῦ διαβόλου.....

— Τοῦ διαβόλου ;

— Ναί, ὁ παπούλης μου μὲ μεγάλη φροντίδα φύλαξε, ἡ καλλίτερα, ἀναστήλωσε τὸν Σατανᾶ. Τοῦ ἄφησε τὶς προαιώνιες ιδιότητές του καὶ ἔκαμε τοὺς Παμφιλίανους νὰ τὸν ἀποτροπιάζωνται φοβερὰ.

— Μὰ ποιὸ εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς τῆς δισειδαιμονίας ;

— Ἐνδιαφέρον ἀπέραντο. Ὁ διάβολος, γιὰ τοὺς Παμφιλίανους, εἶναι, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς κατὰ καιροὺς χριστιανούς, γιὰ τὸν ἅγιον Ἀντώνη ἢ γιὰ τὸ Λαύδηρο, εἶναι ὁ φιλόσοφος, εἶναι ὁ μελετητὴς, ὁ ἀσχολούμενος μὲ τὴ λογικὴ. Ὁ Σατανᾶς εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς λεπτότητος. Τὸ νὰ τὸν φοβᾶται κανεὶς, σημαίνει πῶς φοβᾶται τὴ συζήτησι ἢ κάθε προσπάθεια πρὸς τὴ σκέψιν, κάθε λεπτολογία, κάθε πρωτοτυπία. Εἶναι ἐπίσης ὁ μεγαλείτερος καλλιτέχνης. Τέλος ὁ διάβολος, γιὰ ἓνα καλὸ Παμφιλιανό, εἶναι πᾶν ὅ,τι ἀντιστρατεύεται στὴν ἡσυχία καὶ στὴν παράδοσι: εἶναι τὸ νέο καὶ τὸ ἄγνωστο.....

»Μά, ἐὰν τὸ ἐπιτρέπετε, πᾶμε νὰ βροῦμε τὴ βασίλισσα καὶ τὶς πριγκιπέσσης, ποῦ βλέπω ἐκεῖ πέρα. Εἶναι στιγμή ποῦ πρόκειται νὰ ψάλουμε τὸν ὕμνον καὶ πρέπει νὰ βροῖσκουμε κοντὰ στὴν οἰκογένειά μου.

— Μήπως ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας ἔγραψε αὐτὸν τὸν ὕμνον;

— Ὁχι· τὸν βροῖξε χρησιμοποιοῦμενο ἀπὸ κάποιους ἀγροί-

ους τοῦ νησιοῦ καὶ τὸν διетήρησε ἀπὸ σεβασμοῦ. Πρόκειται περὶ μιᾶς προσευχῆς ἀπλῆς, παλιᾶς, ἀρχέγονης, ποῦ, μὴ τὴν ἀλήθεια, ἀξίζει καὶ τὶς ἄλλες ὅλες.

— Δὲν τὸ εἶπατε σεῖς ὁ ἴδιος ; Θαροῶ πῶς· εἶστε ὁ θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς τοῦ βασιλείου σας.

— Ἀλήθεια εἶναι. Μὰ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἀνέβηκα στὸ θρόνο, προφασίστηκα κάποια μικρὴ βραχνάδα καὶ ἀφίνω στὸν Ὑπουργὸ τῶν Παραδόσεων καὶ τῶν Συνηθειῶν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λέῃ τὴν προσευχή. Εἶναι ὁ Ἑλμίριος Πλάτων, ποῦ ἐκεῖ κάτω στέκει ἀνάμεσα στὸ πλῆθος.

— Ἐχει μιὰ πολὺ ἐκφραστικὴ φυσιογνωμία.

— Εἶναι, ὅστερα ἀπὸ μέγα, τὸ σπουδαιότερο πρόσωπο τοῦ βασιλείου. Γιατί, καλὰ, καλὰ, εἶναι ὁ ἐνεργὸς ὕπουργός. Ὅστερα ἀπὸ αὐτὸν ἔρχεται τὸ συμβούλιο τῶν ἐπιστημόνων, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ συνέλθῃ, ἂν δὲν προεδρεύω ἐγώ.

— Παρὰ τὰ ἄσπρα του μαλλιά, φαίνεται ἐνεργητικός.

— Τὸ βέβαιο εἶναι πῶς εἶναι πολὺ ἥπιος στὸς τρόπους του. Εἶναι ὁ ἀνώτερος ἀξιωματοῦχος τῆς χώρας καὶ ζῇ μὲ τὴν πιὸ ὡμορφὴ γυναῖκα τοῦ βασιλείου.

Εἶχαν πιά φθάσει κοντὰ στὴ βασιλικὴ οἰκογένεια. Οἱ δύο πριγκηπέσσης, γλινκομίλητες καὶ πρόσχαρες, βασιόντανε ἀπὸ τὸ χέρι, κῦτταζαν κατὰμματα τοὺς διαβάτες μὲ τὴν κατεργαριὰ καὶ μὲ τὴ χάρι τοῦ σπίνου, πῶς εἶναι χαρακτηριστικὰ τῶν κοριστιῶν.

Ἡ βασίλισσα στεκότανε πλάϊ στὸν πρίγκηπα Φραγκῖσκο· Φαινότανε πιὸ ἡλικιωμένη ἀπ' αὐτόν, ζοῦσε ὅμως μιὰ λαμπρὰ, μιὰ ὡμορφὴ νειότη.

Γύρω τους τὰ διάφορα πλήθη περίμεναν σιωπηλά.

Ὁ ὕπουργός τότε, μέσα σ' αὐτὴ τὴ σιωπὴ, ἔψαλε τὸν Παμφιλιανὸ Ὑμνο.

« Ἐκεῖνον, ποῦ γεννήθηκε ἀπὸ ὅ,τι ὑπάρχει ἐκεῖνον ποῦ δίνει τὴ δύναμι καὶ τὴν εὐθυμία ἐκεῖνον ποῦ ὁ ἴσκιος τοῦ

εἶναι ὁ χάρος καὶ συνάμα ἡ ἀθανασία — τὸν ἄγνωστο Θεό, ὑμνοῦμε καὶ δοξάζουμε. . .

Ἐκεῖνον, ποῦ τὰ χιονισμένα του βουνά, κι' ἡ θάλασσα, καὶ τὰ μακρυσμένα ἀκρογιαλῖα λένε τὸ μεγαλεῖο του, ἐκεῖνον ποῦ ἔχει μετρήσει τὸ Φῶς, ποῦ ἔκαμε τὴ Φωτιά καὶ ποῦ κρέμασε ἀπὸ πάνω μας τὸν Ἀέρα ποῦ ἀναπνέουμε, τὸν Ἄγνωστο Θεὸ ὑμνοῦμε καὶ δοξάζουμε.

»Εἶθε νὰ μὴ μᾶς καταστρέψῃ, νὰ μὴ μᾶς βάλῃ σὲ σκέφι, νὰ μὴ μᾶς ρίξῃ μακριά του, νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ὑγεία, τὴν εὐχαρίστησι, νὰ κάμῃ νὰ ἐπιτύχουν οἱ δουλειές μας, νὰ πολλαπλασιάσῃ τὶς ἡδονές μας, νὰ μεστώσῃ τὸν καρπὸ μας καὶ νὰ καταδεχτῇ νὰ ἐκδηλώθῃ πρὸς τὰ παιδιά μας, χωρὶς ὅμως νὰ τὰ θαμβώσῃ ! . . . Εἶθε νὰ γίνουν αὐτά . . . Ἀμήν ! . . . »

Ὁ ὑπουργὸς σάπασε.

Κ' ὕστερα μὲ πρὸ σιγανὴ φωνὴ εἶπε στὸ λαό :

Ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς μπορεῖ, πρὶν ὕστερα, κατὰ τὴ διάθεσί του, νὰ προσερχθῇ στὸ Μεγάλον Παρακλήσι. Ὁ βασιλέας προσφέρει σήμερον ἓνα ποτήρι πιότο παραπάνω.

Ἐνα μονομνηστὴ ἐπιδοκιμασίας ἀκούσθηκε κ' ὕστερα ἔσβυσε πάλι.

Κ' οἱ Παμφιλιανοὶ πῆραν διάφορες διευθύνσεις καὶ σκορπίστηκαν.

— Μποροῦμε νὰ περπατήσουμε λίγο μαζί, πρότεινε δειλὰ ὁ βασιλέας.

— Σᾶς παρακαλῶ, νὰ μὲ συχωρέσετε, εἶπε ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου· ἔδωσα ἀπὸ χθὲς συνέντευξι μὲ τὴν Ἰδάλιδα, τὴν κόρη τοῦ θαλαμηπόλου.

— Ὅσο γιὰ μᾶς, ἀργοπορήσαμε ἤδη. Μᾶς προσμένουν στὸ Περιβόλι, πρόσθεσαν κ' οἱ δυὸ πριγκηπέσσης.

— Εἴστε ἐλεύθερα, παιδιά μου, εἶπε ὁ βασιλέας. Ἐξ ἄλλου, κ' ἡ βασίλισσα πρέπει νὰ πηγαίνῃ, κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν

μπορῶ νὰ μείνω περισσότερο μακριὰ ἀπὸ τὶς δημόσιες χα-
ρές. Ἐσεῖς, κύριε Φορτιέ, κάμετε ὅπως σᾶς ἀρέσει. Ξέρετε
αρκετὰ τὸν τόπο καὶ τὶς συνήθειες. Ἐξ ἄλλου ὁ λαὸς εἶναι
ἡμερος καὶ ξέρει πῶς εἶστε ξένος μου. Ὅσο γιὰ τὶς γυ-
ναῖκες, ὅταν φοροῦν μιὰ κόκκινη πεταλούδα στὸ στήθος,
μπορεῖτε νὰ τὶς πλησιάζετε ἄφοβα· ἀνήκουν στὸ Περιβόλι
καὶ εἶναι ἐλεύθερες. Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ διαλέξετε. Ὅταν
δὲν ἔχουν πεταλούδα, πρέπει νὰ τὶς ρωτᾶτε πιὸ συμμαζεμένα,
ἂν θέλουν νὰ σᾶς ἀκολουθήσουν. Ἄν γείνη ἀνάγκη μπο-
ρεῖτε νὰ παρακαλέσετε γι' αὐτὸ καὶ τὸν ἄντρα ποῦ τὶς συνο-
δεύει. Εἶναι, βλέπετε, πρᾶμα εὐκόλο. Ὁ Πέτρος Φορτιέ,
εὐχαρίστησε τὸν βασιλέα, τὸν χαιρέτισε καὶ ὕστερα πλανή-
θηκε μόνος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ στὴν τύχη.

Τὸ πλῆθος τὸν παρέσυρε καὶ ἔκαμε ν' ἀποφασίσῃ νὰ μπῇ
μέσα σὲ μιὰ σάλλα, ὅπου οἱ ἄνθρωποι σπρωχνόντανε γύρω
σ' ἓνα τραπέζι.

Κυττάζοντας προσεκτικὰ, κατάλαβε ὅτι ἔπαιζαν ρολίνα.
Μπᾶ ! εἶπε, ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας θὰ ἦταν πελάτης τοῦ
Μόντε Κάρολ !

Ἀποτάνθηκε σ' ἓνα νέο, ποῦ ἔβαζε σιγὰ πάνω στὸ πρά-
σινο χαλὶ μιὰ κοκκάλινη μάρκα.

— Τί κερδίζετε ὅταν παίζετε; τοῦ εἶπε.

Ὁ ἄλλος κύτταξε καὶ ἀποκρίθηκε χαμογελῶντας.

— Δὲν θὰ εἶστε ἀπὸ τὸ νησί μας !

— Ὅχι, πραγματικῶς, εἶμαι ξένος.

— Δὲν ξέρω, κύριε, τί θέλει νὰ πῇ ἡ λέξι, κερδίζετε.

— Μὰ τί κάμετε, λοιπὸν ἐκεῖ ;

— Νά ! Μπαίνοντας μᾶς δίνουν δέκα ἄσπρες μάρκες.

Ἄν ἔβγῃ ὁ ἀριθμὸς ποῦ παίζουμε, μᾶς ἀλλάζουν τὴν ἄσπρη
μάρκα καὶ μᾶς δίνουν μιὰ γαλάζια.

— Ὅταν ὅλες σας οἱ μάρκες θὰ εἶναι γαλάζιες τί θὰ κά-
μετε; εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Μά, θὰ τίς δώσω πίσω φεύγοντας.

— Καὶ σῶς διασκεδάζει αὐτό ;

— ὦ, κύριε, πολὺ! εἶπε κοκκινίζοντας ὁ Παμφίλιανός.

Ὁ Πέτρος βγῆκε ξαφνισμένος. Ἐξακολούθησε νὰ περπατᾷ γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἄγνωστα πρόσωπα ποῦ τὸν ἐνδιέφεραν, μὲ τὴ γλυκεῖα ἐνεργητικότητα ποῦ παρουσίαζαν καὶ μὲ τὴν ἀπροσποίητη καὶ ἀρχέγονη ὠμορριά τους. Οἱ γυναῖκες περνώντας τοῦ χαμογελοῦσαν ἐλεύθερα χωρὶς κατεργαριά καὶ τὰ ὑγιᾶ τους στόματα ἀνοίγαν τόσο ζωηρά, σὰν νὰ ἦταν ὄριμα ρόδια. Μάντευε κανεὶς τὴν ἡδονικὴ γλύκα ποῦ ἔπερνε ἡ ζωὴ πάνω στὶς σάρκες τους.

Ὁ Φορτιὲ ἄκουσε θόρυβον καὶ φωνὲς ἐκεῖ κοντά, στὴν πόρτα κάποιου χτιοίου ποῦ ἦταν κοντὰ στὸ Μεγάλον Σωκλήσι. Μπήκε μέσα.

Ἐνα θέαμα σχεδὸν ἀρχαῖο μὲ τὴν αὐστηρότητά του καὶ τὴν ἀρμονία του τὸν περίμενε.

Κορίτσια, στεφανωμένα μὲ κισσόφυλλα, σχηματίζουν ἓνα γύρω καὶ χόρευαν.

Ἐκείνη ποῦ ἔσερνε τὸ χορὸ βαστοῦσε ἓνα μανδῆλι στὰ χέρια καὶ τὸ ἄπλωνε πρὸς τοὺς νέους ποῦ στεκόντανε στὴ μέση τοῦ κύκλου καὶ συνώδευαν τὸ χορὸ μ' ἓνα τραγοῦδι πεταχτὸ καὶ εὐθύμο.

Ὁ Φορτιὲ κύτταξε πολλὴ ὥρα αὐτὴ τὴ διασκέδασι, ὅπου θριάμβευε δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί λογιῆς νεανικῆ αἵγλης.

Τὸ κάθε κορίτσι γυροῦσε πάνω στὰ πόδια του, σήκωνε τὸ ἓνα του πόδι, ἔσκυβε λίγο τὸ κεφάλι μὲ μιὰ κατεργάρικη πρόκλησι, ὥστερα ἔρριχνε στὸν αἶρα τὸ μαντῆλι, σὰν ἀγκίστρι, καὶ μονομιᾶς τ' ἀποτραβοῦσε. Ὁ Φορτιὲ θυμήθηκε τίς λυγιστὲς στάσεις τῶν ἐλληνικῶν ἀγγείων, τόσο ἦταν χαριτωμένο καὶ γραφικὸ τὸ θέαμα. Ὅταν ἓνας νέος δειχνότανε ἀρκετὰ ἐπιδέξιος καὶ κατώρθωνε ν' ἀρπάξῃ τὸ μαντῆλι, τὸ κορίτσι τοῦ τοῦ ἔδινε τὸ χέρι κ' οἱ δυὸ μαζὶ ἔφευγαν ἀπὸ

μιά πόρτα ποῦ ἔδινε μπρὸς στὸ Ξωκλήσι.

— Γιατί βγαίνουν τόσο γρήγορα ; ρώτησε ὁ Φορτιέ ἓνα γέρο ποῦ στεκότανε ὁλομόναχος. Εἰάζονται νὰ φιληθοῦν, κι' αὐτὸ ἐπιτρέπεται μόνο στὸ περιβόλι, περνώντας πρώτα ἀπὸ τὸ ναό.

Στὸ ναὸ μέσα, ποῦ ἦταν αὐστηρὰ στολισμένος, ὁ Φορτιέ ἔμεινε θαμπωμένος βλέποντας πρόσωπα μαγεμένα ἀπὸ τὴν ἔκστασι, μάτια γλυκὰ βελούδινα σὰν τὴ Νύχτα καὶ σὰν τὴν Ἀνάπαισι. Ἐνα κορίτσι, ποῦ προσευχότανε δυὸ βήματα πρὸ ἐκεῖ, τὸν κύτταξε καὶ τοῦ χαμογέλασε. Ὁ Πέτρος θαύμασε πολὺ τὴν ὁμορφιά τοῦ λεπτοῦ ἐκείνου κορμιοῦ, ποῦ ἦταν γεμῆτο χάρι καὶ σὰν φυλακισμένο ἀκόμη μέσα στὴν παιδικὴ ἀδεξιότητά. Ἐξετάζοντας πρὸ προσεχτικὰ τὴν ἄγνωστη, παρατήρησε πῶς φροοῦσε πάνω στὸ στῆθος της μιὰ κόκκινη πεταλούδα. Τὴν πλησίασε τότες μὲ θάρος καὶ τῆς εἶπε :

— Θέλετε νὰ κάμετε μερικὰ βήματα μαζί μου ;

— Ἐὰν πράξεται γιὰ μερικὰ μόνο βήματα, ἀρνούμαι νὰ σᾶς συνοδεύσω.

— Τί ἐπιθυμεῖτε λοιπὸν τότε ;

— Προτιμῶ νὰ πάω νὰ ξαπλωθῶ μαζί σας ἀνάμεσα στὰ λουλούδια τοῦ περιβολιοῦ, εἶπε ἡ νέα καὶ τὰ μάτια της ἀνοίγαν στρογγυλά, μεγάλα, γεμῆτα ἀδωρότητα καὶ φυσικὸ πυρετό.

— Θὰ κάνουμε ὅ,τι θέλετε, ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Φορτιέ.

Τοῦ ἔδωκε νὰ κρατήσῃ τὸ μερὸ της δακτυλάκι, κατὰ τὴν Παμφιλιανὴ συνήθεια, καὶ ἔφυγαν.

— Τί πρέπει νὰ κάμω γιὰ νὰ σᾶς ἀπολαύσω ;

— Μὰ τίποτε, εἶπε ἡ νέα ξαφνισμένη. Τῇ στιγμῇ ποῦ θὰ περάσουμε μιὰν ἀπὸ τίς πόρτες γιὰ νὰ μποῦμε στὸν κῆπο, πρέπει νὰ ρίξετε ἓναν ὀβολὸ στὸ κουτί, γιὰ τὴ σύνταξι τῶν

ἐργατῶν. Μά, ἂν εἴστε πολὺ πτωχός, πορεῖτε νὰ ζητήσετε νὰ σᾶς ἀπαλλάξουν ἀπ' αὐτό.

Μιλοῦσε μ' ἓναν τόνο παιδιάστικο, γεμάτο γλύκα.

Ὁ Φορτιέ παρατηροῦσε μὲ τί δύναμι οἱ διάφορες ἐκφράσεις, τῆς περιεργείας, τῆς ἐκπλήξεως, τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς ἀγνοίας ἀκολοιθοῦσαν γρήγορα ἢ μιὰ τὴν ἄλλη, πάνω στὸ κρινόλευκο καὶ ρόδινο ἐκεῖνο προσωπάκι μὲ τίς τέλειες γραμμές.

— Εἴστε ἀποσπασμένη στὸ Περιβόλι τῆς Ἡδονῆς; τὴν ρώτησε.

— Εἶμαι ἐδῶ καὶ ἓνα μῆνα τώρα ἐδῶ. Ὁ βασιλέας μοῦ ἔκανε ἓνα σωρὸ κομπλιμέντα ὅταν ἔμεινα στὸ πλευρό του τὴ Νύχτα τῆς Δοκιμῆς. Ὑστερα μοῦ εἶπε πῶς ἤμουν προωρισμένη γιὰ τὸ Περιβόλι τῆς Ἡδονῆς.

Ἡ μητέρα μου δὲν εἶχε αὐτὴ τὴν τύχη.

Μιὰ γλυκεῖα περηφάνεια ἀστράποβολοῦσε στὰ μάτια τοῦ κοριτσιοῦ.

— Μὰ φαίνεσαι πολὺ νέα! εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Κι' ὥς τόσο εἶμαι δεκαπέντε χρονῶν! ἀποκρίθηκε χωρὶς ἀλαζονία.

— Καὶ πῶς ὀνομάζεστε;

— Ρίτα.

— Πολὺ ὡμορφο ὄνομα! Τί χαίματε προτοῦ μῆτε ἐδῶ;

— Ἰσαμε δώδεκα χρονῶν, ὅπως ἐξ ἄλλου ὅλα τὰ κορίτσια, ἤμουν στὸ σχολεῖο ὅπου μᾶς ἀνατρέφουν γυμνές καὶ μᾶς ἐκγυμνάζουν στὴν πάλη, μᾶς μαθαίνουν νὰ πηδοῦμε, νὰ κολυμποῦμε καθὼς καὶ νὰ ράβουμε καὶ νὰ μαγειρεύουμε. Στὰ δώδεκα δὲν ἀφίνοιν πιά τὰ σώματά μας στὸν ἥλιο, γιατί πλησιάζουμε τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία καὶ μπορούμε νὰ διεγείρουμε τὴν ἐπιθυμία. Ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦτο γυρνᾶμε κοντὰ στοὺς γονεῖς μας. Ζοῦμε μαζί τους ὥς τὴ στιγμὴ

ποῦ πρέπει νὰ μποῦμε στὸ παλάτι τοῦ βασιλέα γιὰ τὴ δο-
κιμή.

Κι' ἐδῶ τί κάμετε ; ρώτησε ἀκόμη ὁ Φορτιέ.

— Ἐδῶ ζοῦμε στὴν ἡσυχία ! Δυὸ ὥρες τὴ μέρα συντε-
λοῦμε κι' ἐμεῖς στὸν καθαρισμὸ καὶ στὸ στολισμὸ τοῦ κήπου,
στολίζουμε τὰ κτίρια μὲ λουλούδια, ποτίζουμε τοὺς ἀνθῶ-
νες. Κ' ὕστερα περιμένουμε μὲ ἀνυπομονησίᾳ τὴν Ἡμέρα
τοῦ Κυρίου.

— Μήπως τὰ ἀγόρια μπαίνουν σ' ὅ,τι δῆποτε ἡλικία ἐδῶ
μέσα ;

— Ὦ, ὄχι. Γιὰ νὰ μπῇ νὰ μπῇ ἐδῶ ἓνα ἀγόρι, πρέ-
πει πρῶτα νὰ νικήσῃ τοὺς ἀντιπάλους του στὴν πάλη καὶ
στὸ πῆδημα.

— Οἱ νικηταὶ λοιπὸν μόνο, μπαίνουν ἐδῶ ;

— Μπαίνουν μ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς διαλογῆς ἴσαμε τὰ
δεκαοχτώ. Ὅταν περάσῃ αὐτὴ ἡ ἡλικία, ὅλοι μποροῦν νὰ
μποῦν.

Μονομιᾶς τὸ κορίτσι στῆθηκε γιὰ νὰ ὑποβάλῃ μιὰ γνώμη.

— Εἶναι πρὶν εὐχάριστο νὰ περάσουμε ἀπὸ τὸ παλάτι τῶν
τεχνῶν, προτοῦ ζητήσουμε ἓνα καταφύγιο.

— Ἀς πάμε στὸ Παλάτι τῶν Τεχνῶν.

— Θὰ μποῦμε στὴν αἴθουσα τοῦ τραγοῦδιου, ἂν τὸ θέ-
λετε. Μ' ἀρέσει πολὺ γ' ἀκούω τραγοῦδια. Ἡ μουσικὴ εἶναι
ἓνα χᾶδι γιὰ μένα. Μὲ ἀποχαινώνει καὶ μὲ κάμει νὰ ὀνει-
ροπολῶ.

Ὁ Φορτιέ ἔρριξε ἓνα νόμισμα στὸ ταμεῖο τῆς εἰσόδου
ποῦ τὸ φύλαγε ἓνας σκοπός, κ' ὕστερα μπῆκε, ἀκολουθού-
μενος ἀπὸ τὴ φίλῃ του.

Ἐκεῖνο ποῦ τὸν ξάφνισε ἀπὸ τὴν πόρτα ἀκόμη, ἦταν ἡ
ἀτμόσφαιρα, μυρωμένη μὲ μύρτο καὶ μὲ σαντάιλ, ποῦ ἐρέ-
θιζε γλυκὰ σὰν τὸ κρασί.

Οἱ τοῖχοι ἦταν στολισμένοι μὲ εἰκόνες. Ὁ Φορτιέ, ξαφνι-

σμένος, ἀνεγνώρισε πολλοὺς εὐρωπαϊκοὺς πίνακες, θαυμάσια ἀντιγραφμένους. Τὴν Ἀνοιξὶ τοῦ Μποτιστέλλι, τὸ φλωρεντινὸ ἀλογοκαβάλημα, ποῦ μὲ τὴν ἐπωνυμία «Ἡ λατρεία τῶν Μάγων» εἶναι τὸ ἀριστούργημα τοῦ Φαμπιάνο, καὶ τὴ «Γαλάτεια» τοῦ Ραφαήλου, τὸ κοσμηματικὸ αὐτὸ τῆς Φαρνεσίνας.

Στὸ βάθος τῆς σάλας ἓνα τυφλὸ γεροντάκι τραγουδοῦσε ἓνα μακρόσυρτο σκοπὸ, ποῦ τὸν συγκινοῦσε παράξενα.

Βαστώντας τὴ Ρίτα ἀπὸ τὸ χέρι, ὁ Φορτιὲ κάθισε σ' ἓναν πάγκο. Σιγὰ σιγὰ οἱ αἰσθήσεις του χαλάωσαν, ἔχασε τὴ συνείδησι τοῦ ἴδιου τοῦ κορμαῦ του καὶ μιὰ ἡδονικὴ ἀποχαύνωσι ἄρχισε νὰ τὸν κυριεύῃ. Μογομιᾶς ἓνα μυρωμένο στόμα τὸν ἄγγιξε καὶ ἡ Ρίτα τοῦ εἶπε:

— Ἄν θέλετε, τώρα μπορεῖτε νὰ μὲ ὁδηγήσετε στοὺς κήπους.

Καὶ τὸν τράβηξε.

Καθὼς ἔβγαιναν, ὁ Φορτιὲ ρώτησε:

— Πῶς τὸν λένε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ποὺ τραγουδοῦσε;

— Λάρα. Εἶναι σκηνὴ ἀπὸ τὴν ἑταιρεία τῆς Ἀβλῆς. Τραγουδοῦσε τοὺς σκοποὺς ποὺ εἶναι τῆς μόδας καὶ ἔχει τόση ἐπιτυχία τώρα τελευταία.

— Τὸν ξέρετε τὸ σκοπὸ αὐτόν;

— Πῶς μπορῶ νὰ μὴ τὸν ξέρω! Κάθε Παμφιλιανὸς τὸν ξέρει ἀπ' ἔξω.

Τὸ καθάριο τὸ νεράκι, τὸ καθάριο τὸ νεράκι
Καὶ γαλάζιο τοῦ βουνοῦ.

Τὸ καθάριο τὸ νεράκι, τὸ καθάριο τὸ νεράκι
Καὶ γαλάζιο τοῦ βουνοῦ.

— Ὑστερα;

— Μὰ αὐτὸ εἶναι ὅλο! εἶπε ἡ Ρίτα.

Οἱ κῆποι ἀπλώνονταν ὥς ἐκεῖ ποῦ πέρνει τὸ μάτι καὶ παντοῦ ἀνοιγόντανε καταφύγια μέσα στὰ χορτάρια, γωνιὲς σκιερές, κατάλληλες γιὰ νὰ πνίγουν τὰ στενάγματα. Μιὰ μεθυστικὴ μυρωδιὰ ροδοδάφνης χυνότανε στὸν ἀέρα.

Ὁ Φορτιέ, ποῦ ἔνοιωθε τὸ χέρι τῆς Ρίτας νὰ καίη μέσα στὸ δικό του, θέλησε νὰ χωθῇ μονομιᾶς στὸ πρῶτο βουναλάκι ποῦ βρέθηκε μπροστά τους.

— Μήτε νὰ δοκιμάσετε, εἶπε ἡ Ρίτα. Ὅλα τὰ μέρη εἶναι πιασμένα ἐδῶ. Πρέπει νὰ πᾶμε πιὸ μακριά.

Προχωροῦσαν, κι' ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἔφθανε ὥς τ' αὐτιά τους ἓνα μουρμούρισμα ῥιγούς, ἓνα εἶδος γλυκοῦ βογγητοῦ, ποῦ ξεχείλιζε μέσα ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη ἔξαρσι. Κάθε φύλλο, κάθε λουλουδί φαινότανε πῶς ἔβγαζε ἀπὸ μέσα του ἓνα ἡδονικὸ ἀναστέναγμα.

Ἡ Ρίτα διάλεξε ἓνα ἔρημο δρομάκι καὶ πῆγαν ἀπ' ἐκεῖ.

Ὅταν ὁ Πέτρος τὴν ἐπλησίασε, τοῦ εἶπε μὲ τόνο γλυκειᾶς προσευχῆς:

— Τὴ μέρα τοῦ Κυρίου τῆς περασμένης ἑβδομάδος, ὁ Ἀτμόδας, ὁ βασιλικὸς κυνηγός, εἶχε τὴ δύναμι νὰ μὲ κρατήσῃ ὥς τὸ βράδυ μέσα στὴν ἀγκαλιά του. Κύτταξε νὰ κάμῃς καὶ σὺ τὸ ἴδιο!

Ἐκεῖνος ὑποσχέθηκε, γοητευμένος ἀπὸ τὴ γυμνὴ αὐτὴ ἐπιθυμία καὶ τὴν παιδίστικη ψυχή. Καὶ τὸ φιλί του, ἀνατριχιαστικὸ καὶ γεμᾶτο, εἶχε τὴν ξεδιψαστικὴ φρεσκάδα κάποιας βρυσούλας....

.....

Ὅταν τὸ βράδυ ὁ Φορτιέ γύρισε κοντὰ στὸ βασιλεῖα, τοῦ διηγήθηκε τὸ πῶς πέρασε τὴ μέρα του.

Ὑστερα ρώτησε δειλᾶ:

— Ἡ Ρίτα ἦταν θαυμάσιο κορίτσι. Τὸ κορμί της ἦταν λυγερὸ σὰν τῆς θάλασσας τὰ κύματα, ἦταν ἀχόρταγο καὶ

πυρό. Ὡς τόσο, δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω γιατί ἀποτραβιό-
τανε λίγο πὺ πέρα κάθε φορά, ὕστερα ἀπὸ τὰ φιλιὰ μου!
Φαινότανε βυθισμένη σὲ σκέψι γιὰ μερικά λεπτά, ὕστερα
μουρμούριζε ἀκατάληπτα λόγια, κάμνοντας ὁδρίστες χειρο-
νομίες, σὰν καθιερωμένες. Γνωρίζοντας εἰς ἀντιλήψεις σας,
τολμῶ μάλιστα νὰ προσθέσω πῶς καὶ ἡ πριγκιπέσσα Μο-
νίκα κάμει τὸ ἴδιο, ὅταν εἴμεθα μαζί.

— Δὲν ρωτήσατε τὸ γιατί ;

— Ἡ Ρίτα μοῦ εἶπε πῶς γύρευε τὸν «Ἐρχομὸ τῶν Ἀ-
θώων». Μά, ὅταν τῆς ζήτησα περισσότερες ἐξηγήσεις δὲν
μπόρεσε νὰ μοῦ δώσῃ.

— Μὰ ναί, εἶναι ἓνα εἶδος ἐξορκισμοῦ ποῦ γίνεαι σύμ-
φωνα μὲ ὠρισμένες καὶ καθιερωμένες χειρονομίες. Ξέρετε
πῶς ἔξω ἀπὸ τὸ Παλάτι τῆς Σποράς, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς
τοὺς Παμφιλίανους νὰ κάμουν παιδιά.

Ὑστερα ἀπὸ τὴ διασκέδασι, κάθε γυναῖκα ποῦ σέβεται
τὴν πίστι καὶ εἰς συνήθειες εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἐξορκίσῃ
μὲ μιὰ προσευχὴ, μὰ καὶ μὲ μιὰ σκόνῃ τοῦ παρέχει τὸ
ὑπουργεῖο τῶν Συνηθειῶν, τὸν «Ἐρχομὸ τῶν Ἀθώων».
Αὐτὸ σκοτώνει τὸ σπέρμα μέσα της. Καθὼς βλέπετε, τὸ κάθε
τι εἶναι φρόνιμα κανονισμένο καὶ ὅλα εἶναι ταχτοποιημένα
στὴν Παμφιλίαν.

VI

Ο ΑΠΗΓΟΡΕΥΜΕΝΟΣ ΦΡΑΧΤΗΣ

Ὁ Πέτρος Φορτιέ, ξαπλωμένος ανάσκελα, μέσα σ' ἓνα κάμπο γεμῆτο ἀνεμόνες, κοιτάζε νοχελικά, μισοκοιμισμένος, τὸν οὐρανό, ὅπου πλανιότανε σιγά σιγά.

Κοντά του ἡ Μονίκα, εἶχε ἀκόμη στὸ προσωπάκι της τὰ ἴχνη ποῦ ἄφησε ἡ κοῦρασι τῶν φιλιῶν, ἔκοβε ἡράνθημα καὶ στόλιζε τὰ μακρὰ της μαῦρα μαλλιά. Τὰ λυμένα κι' ἐλεύθερα ἐκεῖνα μαλλιά τῆς σκέπαζαν τὶς πλάτες καὶ τὴ μέση κι' ἔδιναν στὴν ὀμορφιά της δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί λογῆς νοχελικὴ ἀγοριάδα, μιὰ φλόγα βαρβάτου ζώου μὲ χαίτη.

Ξαφνικά, μιὰ φάνηκε σὰν νὰ ἦταν τὸ μυαλό της στοιχειωμένο ἀπὸ κάποια εὐχάριστη ἀνάμνησι. Παράτησε τὰ λουλούδια της, ἤρθε στὸν κῆπο κι' ἐμπλέξε τὰ μπράτσα της γύρω στὴ μέση τοῦ συντρόφου της.

— Τί ὀμορφα ποῦ εἶναι νὰ ζῇ κανεὶς καὶ ν' ἀγαπᾷ τόσα πράματα, εἶπε.

— Ἀγαπᾷς λοιπὸν τόσα πολλὰ πράματα ;

— Ναί, ἀγαπῶ, πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἐσένα, ὕστερα τὴν κατσίκα μου Ἰσαβέλλα, τὸν πατέρα, τὴ μαμά, ποῦ μοῦ κάμουν ὅλα τὰ καπρίτσια, τὸν κῆπο, τὰ λουλούδια.

Ἀγαπῶ καὶ τὰ φροῦτα, ὅλα τὰ φροῦτα, ὡς καὶ τὰ βατόμουρα, ὅταν εἶναι μαῦρα.

Ὁ Φορτιέ τὴ χάιδεψε. Ἀνασηκώνοντάς της τὰ μαλλιά, χάιδεψε μὲ τὸ χέρι του τὴ ράχη της, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ μὲ τὴν ἀφή τὴ γλύκα τοῦ δέρματός της.

Ἦδη μιὰ νωχέλεια, ποῦ προμηνούσε τὴν ἐπιθυμία, τοῦ ἔσφιγγε τρυφερὰ τὴν καρδιά.

Μὰ μέσα σὲ ἀνθόσπαρτο δρομάκι φάνηκε ὁ βασιλέας.

— Σὰς ζητοῦσα, φώναξε ἀπὸ μακρὰ στὸ Φορτιέ. Εἶναι καιρὸς ν' ἀρχίσουμε τὸ δρόμο μας.

— Ποῦ πάτε πάλι σήμερα, ρώτησε ἡ περίεργη Μονίκα, προὔπαντῶντας τὸν πατέρα της.

— Πᾶμε νὰ ἐπισκεφτοῦμε τὸν Ἀπηγορευμένο Φράχτη, ἀποκρίθηκε ὁ βασιλέας, χαϊδεύοντας τὰ μεταξωτὰ μαλλιά τῆς κόρης του.

— Τί κρῖμα, ποῦ θὰ χωριστῶ ἀπὸ τὸν Πέτρο, εἶπε ἡ Μονίκα.

— Εἶναι ἀνάγκη νὰ χωριστοῦμε, ρώτησε ὁ Φορτιέ.

— Οἱ γυναῖκες δὲν μποροῦν νὰ ἔμπουν ἐκεῖ, εἶπε ἀναστενάζοντας μὲ θλῆρι ἡ Μονίκα.

— Ἀλήθεια, ρώτησε ὁ Φορτιέ στρεφόμενος πρὸς τὸν βασιλέα.

Ἐκεῖνος κούνησε τὸ κεφάλι.

— Θὰ ξαναἰδοῦμε τοῦλάχιστον τὸ βράδυ, ἔ; εἶπε ἡ Μονίκα, κρατῶντας πάντα τὰ χέρια τοῦ φίλου της.

Ὁ βασιλέας δὲν τοῦ ἄφησε καιρὸ ν' ἀπαντήσῃ.

— Ὅχι, μικρὴ τρελλή, αὔριο μονάχα θὰ μπορέσης νὰ τὸν ξαναἰδῇς.

Καὶ ἀπευθυνόμενος στὸν Φορτιέ.

— Ὁ Πλάτων, ὁ ὑπουργὸς τῶν Παραδόσεων καὶ τῶν Συνηθειῶν, τὸ πιὸ ἀξιόλογο πρόσωπο τοῦ νησιοῦ μας ὕστερα ἀπὸ ἐμένα, μᾶς προσκαλεῖ ἀπόψε νὰ περάσουμε τὴ βραδυὰ σπίτι του. Τόλμησα νὰ δεχτῶ τὴν πρόσκλησι. Ἡ συντροφισά του, ἡ ξανθὴ Ἀννέλα, σὰς κύτταξε προχθὲς στὸν

Κήπο τῆς Ἰδονῆς. Ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλετε γιὰ νὰ προχωρήσετε περισσότερο στὶς συμπάθειές της.

— Καὶ ὁ Πλάτων ;

— Ὁ Πλάτων εἶναι ὁ φύλαξ τῶν συνηθειῶν. Γι' αὐτὸν καὶ μόνο τὸ λόγο, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ σέβεται τὴν ἐλευθερία τῆς γυναῖκας. Ἔμαθε πῶς ἡ γυναῖκα του σὰς πρόσεξε καὶ δὲν ἔφερε ἀντίστασι. Ὡς τόσο, εἴστε ἐλεύθερος νὰ ἀκολουθήσετε τὴ διάθεσί σας. Ἀντὶ νὰ μείνετε μὲ τὴν Ἀννέλα, μπορεῖτε νὰ φύγετε κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐσπερίδος. Αὐτὸ ὅμως θὰ ἦταν σὰν μιὰ προτβολή γιὰ τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους.

— Θεὸς φυλάξοι νὰ κάρῳ τέτοιο πράμα, ἀποκρίθηκε εὐγενικὰ ὁ Φορτίε.

— Εἶναι μιὰ μεγάλη τιμὴ γιὰ κεῖνον ποῦ θὰ προσέξῃ ἡ Ἀννέλα, παρατήρησ ἡ Μονίκα μὲ θαυμασμό.

— Καὶ μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σὰς ἀφήσω καὶ νὰ μείνω κοντά της, ρώτησε ὁ Πέτρος κυττάζοντας ξαφνισμένος τὴ νέα.

— Γιατί ὄχι ;

— Ἀλήθεια, ἔχετε δίκιο, εἶπε ὁ νέος ἀναστενάζοντας. Ἔ, τότες γειά σας.

Τὴν φίλησε καὶ ἔφυγε.

Οἱ δύο ἄντρες πῆσαν ἐνὰ μακρὸν δρόμο φυτεμμένο δεξιά καὶ ἀριστερὰ μὲ πελώρια πλατάνια καὶ πῆγαν σιωπηλοί.

— Θὰ ἔλεγε κανεὶς πῶς δὲν βγαίνομε ἔξω ἀπὸ τοὺς βασιλικοὺς κήπους, εἶπε ὁ Πέτρος ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρό.

— Πραγματικά, ὡμολόγησε ὁ βασιλέας. Ὁ Φράχτης τῆς Σκέψεως, ὁ Ἀπηγορευμένος Φράχτης, ὅπου σὰς ὀδηγῶ, χωρίζεται ἀπὸ τὴν κατοικία μου μὲ μιὰ σειρὰ κάγκελλα μονάχα. Ἀποτελεῖ μέρος τῆς κατοικίας μου, σὰν νὰ ποῦμε. Ἀπομονωμένοι, ἔξ ἄλλου, ἀπὸ τὸν πληθυσμό, οἱ ποιηταί, οἱ καλλιτέχναι καὶ οἱ ἐπιστήμονες, εἶναι γείτονές μου καὶ εὐρίσκονται σὲ συνεχῇ συνάφεια μαζί μου. Τοὺς θεωρῶ ὡς

ξένους μου καὶ πληρώνω ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερό μου ταμεῖο τὰ ἔξοδά τους. Ὡς ἀντάλλαγμα κάμνουν τὰ ἔργα τέχνης, ποῦ στολίζουν τὸ παλάτι μου καὶ τὰ μέρη τῶν συναθροίσεών μας, καθὼς καὶ τὰ ποιήματα καὶ τὶς ἀθῶρες μελωδίες ποῦ εὐθυμοῦν τὶς διασκεδάσεις μας.

— Εἶναι ἐλεύθεροι στὴ δουλειά τους :

— Ἐντελῶς ἐλεύθεροι. Ἔχουν ὅλο τὸν καιρὸ νὰ κάμουν ὅ,τι τοὺς λέει ἡ ἔμπνευσις των. Χρησιμοποιῶ τὴν παραγωγὴ των, μὰ δὲν τὴν παραγγέλλω. Ἔτσι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονάς μα, ὁ Στάρβαρ, ἐφεῦρε μιὰ νέα ὕλη, τὸ Ντοντό, ποῦ μόλις ἀνακατωθῇ σὲ μικρὴ δόσι μὲ τὸν ἀέρα ποῦ ἀναπνέουμε, προκαλεῖ τὸ βαρὺ ὕπνο. Ἡ ὕλη αὕτῃ εἶναι ρευστή, εὐκολοσκορπιστὴ ὅπως ὁ αἰθέρας, καὶ ἂν ἐξατμίσουμε μερικὰ γραμμάρια, μπορούμε νὰ κοιμήσουμε ὅλη τὴν πόλι. Καταλαβαίνετε ὅτι χάρις σ' αὐτὸ τὸ μέτρο οἱ ἐπαναστάσεις καὶ οἱ στάσεις εἶναι πρᾶμα ἀδύνατο. Ἔχω στὰ ὑπόγειά μου ποσότητες ἀπὸ Ντοντό ἱκανὴ νὰ κοιμήσῃ τὴν Παμφιλία ὁλόκληρους μῆνες. Σκεφθῆτε τί ὑπηρεσίας ἡ ὕλη αὕτῃ θὰ προσέφερε στὶς κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης. Καὶ ὡς τόσο ὁ Στάρβαρ δὲν ἐργαζότανε κατὰ παραγγελίαν μου. Ἐκαμε ἀπλούστατα τὰς ἐρεῦνας του. Εἶναι μία μεγαλοφυΐα.

— Ὑπάρχουν πολλοὶ ἐσωκλειστοὶ :

— Ὑπάρχουν εἴκοσι τέσσερης ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι, δώδεκα καλλιτέχναι καὶ εἴκοσι ἑπτὰ ἐπιστήμονες. . . . Ὅταν ἀνέβηκα στὸ θρόνο ἦταν οἱ διπλοὶ. Μὰ ἡ παμφιλιανὴ ράτσα ἐξυγιάνθη ὁλοένα καὶ οἱ ἀνωμαλίες γίνονται σπάνιες. Πότε πότε κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐσωκλειστοὺς χάνει κάτι ἀπὸ τὸ ταλέντο του καὶ ἔτσι ὁ συγχνωτισμὸς του γίνεται ἀκίνδυνος. Τότε τὸν ἀφίνουν ἐλεύθερο καὶ σμίγει μὲ τοὺς ἄλλους Παμφιλιανούς.

— Δὲν ἐπιτρέπετε λοιπὸν καμμιὰ συνεννόησι, καμμιὰ συγκοινωνία μεταξὺ τῆς Πόλης καὶ τοῦ Φράχτη ;

— Καμιά. Για φαντασθῆτε, ἡ σωτηρία τοῦ νησιοῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτό. Ἡ κυριώτερα μεταρρύθμισι τοῦ Ἑρρίκου τοῦ Μεγάλου ἦταν αὐτὴ ἡ φρόνιμη ἀπομόνωσις.

«Τὸ μέσον καὶ ὑγιὲς πνεῦμα νὰ μὴν ταράσσεται ἀπὸ σκέψεις ἀνώτερες ἀπὸ τὴν ἱκανότητά του καὶ τὸ φαρμάκι τοῦ βιβλίου, τῆς ἐφημερίδας, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἐπιστήμης, νὰ μὴν ξυπνήσῃ τὸ κακόμοιρο κοινὸ μυαλό». Νὰ οἱ διατάξεις τοῦ νομοθέτου. Μήτε μποροῦμε, μὰ μήτε καὶ θέλουμε νὰ πνίξουμε τὴ σκέψι. Ἐκεῖνοι ποῦ εἶναι ἱκανοὶ νὰ χειρισθοῦν τὸ ἐπικίνδυνον αὐτὸ ὄπλο, ἅς ἐξασκηθοῦν πρῶτα. Μὰ ἅς ἐξασκοῦνται ἀπομονωμένοι καὶ δίχως νὰ μολύνουν τοὺς ὑγιεῖς, θέλω νὰ πῶ, σὰς μοιάζει.

«Οἱ δυστυχεῖς τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἔλεγε ὁ παπούλης μου, προέρχονται ἀπὸ τὰ καταστρεπτικὰ καὶ ἀφηρημένα αὐτὰ σπέρματα ποῦ εἰσάγουν μέσα στὶς ἡσυχες ἀντιλήψεις. Φάρμακωνοῦνται, θολώνονται καὶ τέλος ἀποπλανιῶνται. Οἱ ἐπαναστάσεις, ὁ ἀναρχισμός, ὁ ἀθεϊσμός, ὅλες οἱ μεγάλες ἠθικὲς ἀρρώστειες ἔχουν ἐκεῖ τὴ ρίζα τους.»

— Καὶ πῶς ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας σκέφθηκε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπομόνωσιν αὐτὴν ;

— Θὰ σὰς ἔλεγα πῶς γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ὅπως καὶ γιὰ τὴ νομοθεσίαν τῶν παιδῶν, φωτίστηκε ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα νομοθετικὰ συστήματα. Στὴν Αἴγυπτον, ἐπίσης, οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ καλλιτέχναι ὑπερέτουν ἀποκλειστικῶς τὸν θρόνον καὶ τὴ θρησκείαν καὶ δὲν ἐρχόντανε σὲ καμμιὰ συνάφειαν μὲ τὸ λαόν. Αἱ ἀνακαλύψεις τῶν δυνάμεων τὴν ἐπιρροὴν τοῦ θρόνου καὶ τοῦ ναοῦ. Ἐξ ἄλλου, ἡ δημοσία ὑγεία ἦταν ἐξησφαλισμένη.....

Μὰ νά, φθάσαμε στὴν πόρτα.

— Ἐδῶ ποῦ τὰ λέμε! εἶπε ὁ Φορτιέ. Γιατί εἶπατε μπρὸς στὴν προικηπέσσα Μονίκα πῶς οἱ γυναῖκες δὲν μπαίνουν ἐδῶ μέσα ;

— Μὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ξέχασα νὰ σᾶς πῶ ὅτι οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ ποιηταὶ δὲν παντρεύονται καὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ κρατοῦν μιὰν ἀπόλυτη σεμνότητα.

— Ἀλήθεια ;

— Μάλιστα. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ βαθειές καὶ πιὸ σοφές ἰδέες τοῦ παπούλη μου. Πίστευε πῶς ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὶς γυναῖκες, ἀνήκει στὸν κλῆρο, ὅπου ὁ καθολικισμὸς τὴν ἔχει εἰσαγάγει, ἡ ἀποχὴ αὕτη καὶ ἡ σεμνότης εἶναι ὅροι ἀπαραίτητοι στὴν παραγωγή κάθε ἔργου τέχνης.

Κάθε δημιουργημα καλλιτεχνικό, φιλολογικὸ ἢ ἐπιστημονικὸ εἶναι μιὰ σπατάλη τῶν αἰσθητικῶν δυνάμεων. Νὰ γιατί οἱ μεγάλες ἀνακαλύψεις, ὅπως καὶ οἱ μεγάλες ποιητικὲς ἢ πλαστικὲς συλλήψεις ἦταν ἀποτελέσματα τῆς ἀποχῆς. Ὁ Ἑρῳϊκὸς καὶ ἡ Ἥδονὴ βρίσκονται σὲ διαφωνία καὶ σὲ ἀνταγωνισμό μὲ τὴν καλλιτεχνικὴ ἐνεργητικότητα. Ἡ ἔθαρσις τῶν αἰσθήσεων ἀρχίζει πρῶτα νὰ ἐξυπηρετεῖ τὴ φαντασία, μὰ τέλος τὴν ἐμποδίζει ἀφοῦ καὶ οἱ δύο ἀντλοῦν ἀπὸ τὶς ἴδιες πηγές. Ἡ σαρκικὴ λοιπὸν ἐπιθυμία πρέπει νὰ βρίσκεται σὲ διέγερσι μέσα στὸν καλλιτέχνη καὶ στὸ σοφὸ, δὲν πρέπει ὅμως ποτὲ νὰ ικανοποιῇται, γιὰ τὸ νὰ ζωγραφίσῃ κανεὶς, νὰ ψάλλῃ, νὰ σκέπτεται, εἶναι τὸ ἴδιο σὰν νὰ διαστρέφῃ τὶς δημιουργικὲς ἀρετὲς τοῦ ἡ φύσις μᾶς ἐπιφυλάσσει γιὰ τὴν διαίωσιν τοῦ γένους. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι τερατωδία.

— Οἱ κάτοικοι τοῦ Φράχτη δὲ δοκιμάζουν καμμιάν ἡδονή ;

— Ἀπ' ἐναντίας, τοὺς περιποιούμεθα, τοὺς δίνουμε τὰ πιὸ νόστιμα φαγητά, τὰ πιὸ καλὰ κρασιά, ὅλη τὴν ἡσυχία, ὅλο τὸ λοῦσο ποῦ μπορεῖ νὰ συμβιβαστῇ μὲ τὴν ἀρχέγονη ἀπλότητα τῆς Παμφιλίας. Εἶναι μάλιστα πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ νόμο. Μποροῦν νὰ καπνίζουν! νὰ μιλοῦν πολλὴ ὥρα, νὰ πιοῦν, νὰ μεθύσουν, νὰ σκέπτονται ὅσο θέλουν, νὰ λένε ὅτι

θέλουν, νὰ κάμουν ὅ,τι θέλουν. Μονάχα ἡ γυναῖκα τοὺς εἶναι ἀπαγορευμένη. Θὰ ἐμπόδιζε τὴν ἀποστολή των. Ἐξ ἄλλου, — ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι δευτερευούσης σημασίας — δὲν θέλουμε νὰ πολλαπλασιάζονται οἱ ἰδιοφυῖες. Τὰ παιδιὰ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν εἶναι συνήθως κακοφτιασμένα καὶ ἄθλια. Τὰ ἀποφεύγουμε.

— Τὰ πλάσματα λοιπὸν αὐτὰ ζοῦν χωρὶς χαμόγελο καὶ οἷχως ἔρωτα !

— Ἀς μὴ λέμε ὑπερβολές. Δεκαπέντε μέρες τὸν χρόνον ἔχουν παύσεις. Τότες ὅλες οἱ ἀναγνωρισμένες στεῖρες γυναῖκες μπαίνουν στὸ Φράχτη καὶ περνοῦν μιὰν εὐθυμὴ ζωὴ. Τὸν ἐπίλοιπον καιρὸ ἡ σεμνότης εἶναι ἀπόλυτος.

Ὑστερα στάθηκαν μπρὸς σ' ἓνα σπιτάκι θαμμένο μέσα στὴν πρασινάδα καὶ τοιγυρισμένο μὲ ἀγροκλίματα.

— Ἐδῶ κατοικεῖ ὁ πρὸ ἐπικίνδυνος ἀπὸ τοὺς ἐσωκλείστους μου, εἶπε ὁ βασιλεὺς. Εἶναι ἓνας φιλόσοφος, τοῦ ὁποίου ἡ θεωρία συμβιβάζεται τόσο μὲ τὰ παμφιλανθῆ ἔθιμα καὶ μὲ τὸν ἀπλὸν λόγον, ὅσο σκέπτομαι νὰ τὸν ἀφήσω ἐλεύθερον. Ὅπως κι' ἂν ἔχη τὸ προῖμα, τοῦ ἐπιτρέπω τότε-πότε νὰ πέρνη μέρος στὶς γιορτὲς μας, ὅπου μιλεῖ καὶ κᾶμει ὑπερφυσικὲς διαλέξεις στὸ λαόν. Τὸ ἐξωτερικὸ του εἶναι ἀξιαγάπητο.

Χτύπησαν καὶ βρέθηκαν μπρὸς σ' ἓνα πολὺ γέρον ἄνθρωπο, πολὺ γλυκομίλητο. Τὸ πρόσωπό του ἦταν στρουγγυλὸ καὶ τὰ μάτια του γαλάζια καὶ χλωμά, σχεδὸν θολά, καὶ φαινότανε ἀποχαυνωμένα σ' ἓνα τεμπέλικο ὄνειρον.

Ἐνα εἶδος εὐγενείας καὶ εὐχάριστης ἡρεμίας σκορπιότανε ἀπ' τὶς χειρονομίες τοῦ γέρον, ποῦ πρόσφερε προῖτα-προῖτα καθίσματα τοὺς ξένους του καὶ εἶπε, ἀπευθυνόμενος στὸ βασιλεῖα.

— Οἱ ἀρρώστειες, ποῦ τόσο σπάταλα μοῦ φιλοδώρησε τὸ Ἄγνωστον Ὄν, μοῦ δένουν καὶ μοῦ παραλύουν τὰ μέλη. Δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ λιγυρότητα ποῦ πρέπει γιὰ νὰ σᾶς δε-

χτῶ καὶ γιὰ νὰ ἐξασκήσω τὰ καθήκοντα τῆς φιλοξενίας. Ὡς τόσο ἡ καρδιά μου, πιστέψατέ το, εἶναι πάντα φιλόξενη καὶ εἰλικρινής.

— Ὁ Ραβαλὸ εἶναι ἡ δόξα τῆς φιλοσοφίας μας, εἶπε ὁ βασιλέας στὸν Φορτιέ, ἀφοῦ πρῶτα τὸν παρουσίασε. Σκέπτεται πῶς ἡ ἄγνοια εἶναι τὸ μοναδικὸ καλὸ στὸν κόσμον αὐτόν. Ἀπαγορεύει κάθε γνῶσι ποῦ ἔρχεται νὰ ταράξῃ τὸ ζωϊκὸ ρυθμό.

— Ναί, πιστεύω, εἶπε ὁ φιλόσοφος, πῶς τὸ ἀληθινὸ ἰδεῶδες εὐρίσκεται μέσα στὴ μακαριότητα. Ἡ φυσικὴ στάσις τοῦ ἀνθρωπίνου πλάσματος ἀπέναντι τοῦ πλάστου του πρέπει νὰ εἶναι μία κατάστασις λατρείας, διὰ τῆς ὁποίας Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἔρχονται σὲ συνάφεια, συγκοινωνοῦν καὶ συγχύζονται. Καί, ὅσο γιὰ τὴ ζωὴ, μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἂν μιὰ ἄβυσσος χάριτος, ἓνα ὄνειρο δίχως τέλος, μιὰ ἀναλαμπή. Τὸ νὰ καμαρώνῃ κανεὶς προσεχτικὰ τὴ φύσι καὶ νὰ κλονίζεται ἀπὸ τὸ καμάρι αὐτὸ καὶ μονάχα, αὐτὸς ποῦ φαίνεται ὁ ἀληθινὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς. Καὶ τότε, ἡ γνῶσις σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι γίνεται τὸ μεγαλεῖτερο κακὸ, ἀφοῦ κάθε σκέψις διακόπτει τὸ μαγικὸ αὐτὸ ὄνειρο, τὴ γοητεία αὐτῇ, τὴν εὐλαδικὴ αὐτῇ ἔκστασι ποῦ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ζωὴ.

— Ὡστε ἡ πραγματικὴ σοφία θὰ συνίστατο λοιπὸν στὴν ἄγνοια; ρώτησε ὁ Φορτιέ.

— Ναί, ἡ πραγματικὴ σοφία, ἀποκρίθηκε ὁ γέρος, εἶναι νὰ ὑποχωρῇ κανεὶς ὁλότελα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς φύσεως, νὰ εἶναι κανεὶς σὲ ἁρμονία μὲ τὰ τρεχάμενα νερά, τ' ἀνθισμένα λουλούδια, τὴν ἀδελφικὴ φωτιά, τὰ πουλιά, ποῦ εἶναι προγενέστερά μας, καὶ νὰ ζῇ σύμφωνα μὲ τὴ θέλησι τοῦ Ἀγνώστου, ποῦ μᾶς δημιούργησε ἀπὸ τὴν ἴδια οὐσία καὶ γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ ποῦ δημιούργησε τὰ βλαστάρια τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ σύννεφα τ' οὐρανοῦ.

Χαιρέτισαν τὸ γέρο.

Βγαίνοντας ὁ Φορτιέ, εἶπε στὸ βασιλέα:

— Μοῦ φαίνεται πραγματικὰ πολὺ λίγο ἐπικίνδυνος καὶ πῶς θὰ μπορούσε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ ζήσει μεταξὺ τῶν παμφιλιανῶν.

Ἡ φιλοσοφία του εἶναι ἡρεμὴ καὶ σύμφωνη μὲ τὸ πνεῦμα τῶν νόμων σας.

— Δυστυχῶς, ἀποκρίθηκε ὁ βασιλέας, ἀποτελεῖ ἓνα ὁλόκληρο σύστημα. Εἶναι συζητήσιμος καὶ ἀποδεικνύεται. Καὶ κάθε γνώμη ποῦ μπορεῖ νὰ ἐκτεθῇ καὶ νὰ συζητηθῇ, γι' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ λόγο γίνεται ἐπιβλαβής. Φανατίζει.

Ἐκαμαν μερικὰ βήματα καὶ βρέθηκαν πρὸς σ' ἓνα δρόμο, ποῦ εἶχε σπιτάκια ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τετραγῶνα καὶ προσινωπά, ποῦ πολὺ παράδοξα ἔμοιαζαν μὲ λαπωνικὰ σπιτάκια. Τὸ καθένα εἶχε στραμμένα τὰ νῶτα του στὸ δρόμο καὶ ἡ πόρτα του ἦταν ἀπὸ τὸ μέρος τῶν κήπων ποῦ ἦταν γεμάτοι δέντρα καὶ συντριβάνια.

— Εἴμαστε ἀκόμη στὴ συνοικία τῶν φιλοσόφων. Δὲν θὰ μποῦμε παρὰ στὸ Μεσο μονάχα, ποῦ εἶναι ὁ ρυθμιστὴς τῆς ἀληθείας· οἱ ἄλλοι εἶναι ὀλιγώτερο ἐνδιαφέροντες.

Εἶχαν ἔμπει. Ὁ Μεσο βροισκότανε στὸν κήπο του, περιποιότανε τὰ λάχανά του καὶ τὰ πότιζε μ' ἓνα μεγάλο ποτιστήρι ποῦ τὸ κινουσε μ' ἐπιδεξιότητα.

— Ὁ ξένος μου καὶ φίλος μου Πέτρος Φορτιέ, τοῦ εἶπε ὁ βασιλέας, ἤθελε ν᾿ ἔχῃ μία στοιχειώδη ἰδέα καὶ ἀναγκαστικῶς ἀτελῇ τῆς θεωρίας σας. Θὰ τοῦ τὴν εἶχα δώσει ἐγὼ μὲ λίγα λόγια, ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ σᾶς προδώσω.

Ὁ Μεσο, ποῦ ἦταν ἀκόμη νέος καὶ εἶχε σῶμα λεπτό, ξανθὰ γένεια καὶ μικρὰ μάτια, γυαλιστερά καὶ ἐρευνητικά, ἀποκρίθηκε πῶς θὰ τὸ ἔκαμε μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι. Καὶ γυρνώντας πρὸς τὸν Φορτιέ:

— Ἡ βασικὴ μου ἰδέα εἶναι πῶς ἡ ἀλήθεια εἶναι μία ἀπάτη. Οἱ βεβαιότητές μου στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀγνοίας

μας. Ἀλλάζουν ὅσο προοδεύουν αἱ γνώσεις μας καὶ ὁλοένα παραμορφώνονται. Κύτταξε τὶς ἐπιστῆμες ! Ἡ φυσικὴ π. χ. βασιζότανε στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνος σὲ ὁρισμένες ἀρχές, φαινομενικὰ ἀκλόνητες. Ὅταν ἡ ἀρχὴ τῆς καθαιρέσεως τῆς ἐνεργείας, ἡ λεγομένη ἀρχὴ τοῦ Καρνό, ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος τῆς δράσεως καὶ τῆς ἀντιδράσεως, ἡ ἀρχὴ τοῦ Νεύτωνα, ἡ ἀρχὴ τῆς διατηρήσεως τῆς μάζας, ἡ ἀρχὴ τοῦ Λαβουαζιέ, ἡ ἀρχὴ τῆς διαρκοῦς ἐνεργητικότητος, ἡ ἀρχὴ τοῦ Μάγιερ. Αὐτὲς οἱ ἀρχές κι' ἄλλες ἀκόμη ἀποτελοῦσαν ἓνα εἶδος ἐπιστημονικοῦ Ὀλύμπου καὶ ὁ Μπερτελὼ καὶ ὁ Ρενὰν τὶς θεωροῦσαν ἀσχετὰ δυνατὲς, γιὰ νὰ ἀντικαταστήσουν ὅποια δῆποτε πίστι, νὰ σπείρουν τὴν εἰρήνην στὴ γῆ, ν' ἀλλάζουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς δώσουν τὴν εὐτυχία. Δὲν ἦταν μονάχα ἀληθινὲς οἱ ἀρχές αὐτές, ἦταν αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια. Στὸν καιρὸ τοῦ Ἑρρίκου Πουαγκαρέ, ἐδῶ καὶ ἑκατὸ χρόνια, αὐτὲς οἱ ἀρχές κλονίζονταν. Τὸ ράδιον, αἱ μπρασούναι κινήσεις καὶ χίλια ἄλλα γεγονότα, ἦταν ἐνάντια σ' αὐτές. Σήμερα τίποτε δὲν ἐπιζῇ πιά ἀπὸ ὅλο ἐκεῖνο τὸ ἐπιστημονικὸ πρόβλημα. Ἡ φυσικὴ τοῦ 19ου αἰῶνος, μᾶς παρουσιάζεται ἀκριβῶς στὴν ἴδιαν θέσιν πολὺ ὀλίγον εὐχάριστη, ὅπως καὶ ἡ ἀστρονομία τοῦ Πτολεμαίου ποῦ κι' αὐτὴ, κατὰ τὸ δεύτερον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, φαινότανε πῶς συγκέντρωνε ὅλη τὴν ἐπιστήμην, κάμνοντας τὸν ἥλιο νὰ στρέφεται γύρω στὴ γῆ. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε πῶς ἡ ἐπιστημονικὴ βεβαιότης ἀλλάζει ὁλοένα καὶ εἶναι ἀληθινὴ μονάχα γιὰ ἓνα ὁρισμένον χρονικὸ διάστημα πολὺ μικρό. Αὐτὸ τὸ διάστημα κυμαίνεται ἀπὸ ἓνα ἔτος ἵσαμε ἑκατὸ χρόνια. Ὅσο γιὰ τὶς ἱστορικὰς ἀλήθειαι, αὐτὲς δὲν ἔχουν καὶν διάρκεια. Ξεψυχοῦν μόλις γενιοῦνται. Ἀπὸ τὶς ἀλήθειαι ἐλεῖνες, ποῦ παραδεχότανε ὁ 19ος αἰῶνας, δὲν μένει μήτε ἵχνος.

— Ἐ, τότε τί πρέπει νὰ γίνη ;

— Νομίζω, κύριε, πῶς ὁ καθείς πρέπει νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸ ἀτομικὸ τοῦ αἰσθημα καὶ νὰ μὴ πιστεύῃ παρὰ στας προλήψεις μόνον. Αὐτὲς δὲν ἀλλάζουν. Διαρκοῦν αἰώνια καὶ ἡ διάρκειά των δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προέροχεται παρὰ ἀπὸ μιὰν βασικὴν ἀρετὴν, πραγματικὴν καὶ δραστηρίαν.

Σκεφθῆτε μᾶλλον στὴν ἐλπίδα τοῦ παραδείσου, στὴν πίστι τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ! Οἱ προπάτορές μας, ποῦ κατοικοῦσαν στὰ σπήλαια, παραδεχόντανε αὐτὴν τὴν ἰδέαν καὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι μ' αὐτὴν ζοῦμε. Καί, ἐγὼ ἀλλάξαμε καμμιά εἰκοσαριὰ φορὲς συστήματα κοσμολογικά, ἱστορικά καὶ βιολογικά, τὰ ὄνειρα αὐτὰ καὶ αὐτὲς οἱ χίμαιρες μένουν πάντα οἱ ἴδιες. Τίποτε τέλος δὲν ἔχει εὐχὴ νὰ διαρκέσῃ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς θρύλους καὶ τὶς δισηδαιμονίες. Ὁ μῦθος τοῦ παπουτιοῦ τῆς Ροδόπης, ποῦ ἐδῶ καὶ πέντε χιλιάδες χρόνια διηγότανε στὰ παιδιὰ τῶν Αἰγυπτίων γιὰ νὰ τὰ ἀποκοιμίσουν, ἐξακολουθεῖ νὰ χρησιμοποιοῦται ἀκόμη στὴν Ἰταλία γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸν. Διακόσιες γενεὲς ἐπίστειψαν σ' αὐτὸν τὸν μῦθον, ἐνῶ μόλις τέσσερης στὴν ἀρχὴ τοῦ Λαβουαζιέ. Ἴδου ἡ οὐσία τῆς φιλοσοφίας μας, κύριε. Ἀναπτυσσομένη καὶ ἀποδεικνυομένη γεμίζει ὅκτω τόμους εἰς μέγαλον σχῆμα, τοὺς ὁποίους εἶμαι ἑτοίμος νὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσίν σας.

Ὁ Φορτιὲ εὐχαρίστησε, χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ παραδεχτῇ τὴν προσφορὰν αὐτὴν, καὶ βρῆκε συνοδεύοντας τὸν βασιλέα.

— Μοῦ φαίνεται πῶς ὁ φιλόσοφος λέγει ὑπερβολές, εἶπε ὅταν ἀπεμακρύνθησαν.

— Ποιὸς ξέρει... ποιὸς ξέρει!... ἀποκρίθηκε ὁ Ἐρρίκος ὀνειροπόλος.

Πῆγαν κάτω ἀπὸ μιὰν ἀψίδα καμωμένη ἀπὸ χορτάρια, ὅπου τ' ἀγιόκλιμα τυλιγότανε περήφανα ὀλοτρόγυρα καὶ ὕστερα ἔρορχνε μὲ χάρι τὰ κλωνάρια του.

— Νά, ἤρθαμε στὴ συνοικία τῶν ἐπιστημόνων, εἶπε ὁ

βασιλέας. Ἐδῶ κατοικοῦν οἱ ἠλεκτρολόγοι, οἱ χημικοί, οἱ φυσιολόγοι, οἱ βιολόγοι καὶ οἱ ἄλλοι εἰδικοί, ποῦ δὲν θυμᾶμαι.

Δυστυχῶς δὲν μπορῶ νὰ σᾶς τοὺς παρουσιάσω.

— Γιατί ; ρώτησε εὐγενικὰ ὁ Φορτιέ.

— Γιατί εἶναι πολὺ ἐρεθισμένοι αὐτὴ τῇ στιγμῇ. Ἀγριεύουν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο καὶ βρίζονται. Δὲν ξέρω ἂν τώρα τελευταῖα ἀκούσατε ἀπ' τὸ παράθυρό σας ἓνα σπυχσμένο θόρυβο, σὰν καὶ κεῖνον ποῦ κάμει τὸ σκυλόλοι ὅταν κυνηγᾷ κάποιον ἀγριόχοιρο. Ἦταν, λυποῦμαι γιατί σᾶς τὸ λέω, οἱ ἐπιστήμονές μας, ποῦ συζητοῦσαν. Συζητοῦν γιὰ νὰ βροῦν ποῦ ἐδρεύει ἡ ψυχὴ! Οἱ ἀρρηνισταί, κατόπιν τοῦ Ἀρανίου τοῦ Μεγάλου, μεγαλοφυεῖς φυσιολόγοι ποῦ πέθανε πέρσι γιατί ἀπὸ ἀφρησιμάδα του ξέχασε νὰ φάῃ εἴκοσι ὁλόκληρες μέρες — υποστηρίζουν ὅτι ἡ ψυχὴ ἐδρεύει εἰς τὸ μαλὸ. Ἔχουν εὖρει, ὅπως λένε, μιὰ μικρὴ κύστη γεμάτη ἀέριο ποῦ ἐξατμίζεται πάνω ἀπὸ τὸν πέμπτο γύρω τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅτ' αὐτὸ σπάνουν τὴν κύστι αὐτὴ κάμει θόρυβο, σὰν ἓνα μικρὸ πυροτέχνημα. Ὁ Ἀράνιος, ἀφοῦ ἔκαμε κάποια πειράματα πολλὰ λεπτά, ἀπέδειξε ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε ἡ ψυχὴ, σὲ μιὰ κατάστασι ἐξαιρετικῆς πίεσεως. Ἐξ ἄλλου ὅμως οἱ προαφφερισταί μὲ τὸν Προάφφερ, ὁ ὁποῖος ζῇ ἀκόμη εἶναι ὅμως μονόφθαλμος γιατί ἔχασε τὸ ἓνα μάτι σὲ μιὰ ἐκρηξί τοῦ ἐργαστηρίου, λέγουν ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν μπορεῖ νὰ μένῃ, ἀφοῦ ἀφῆρεσαν ἕως σήμερα δυὸ ἡμισφαίρια ἀπὸ πολλὰ ζῶα χωρὶς νὰ φαίνωνται αὐτὰ ὅτι ἔπαθαν πολὺ. Ἐὰν αὐτὰ ζῶα δὲν σκέπτονται πιά, δὲν ἐξακολουθοῦν ὀλιγώτερον νὰ τρώγουν, νὰ πίνουν, νὰ περιπατοῦν καὶ νὰ παχαίνουν μάλιστα.

— Εἶναι ἡσυχος ὁ κανγαῖς.

— Ἐχει ὥσει ὥς ἐκεῖ ποῦ δὲν φαντάζεται κανεῖς.

Αὐτὸ θυμίζει ἐκεῖνο ποῦ ἐγίνε στὴ Γαλλία κατὰ τὰ χρόνια τοῦ Παστέρ, γιὰ τὸ ζήτημα τῆς αὐτομάτου γεννήσεως

καὶ ἐκεῖνο ποῦ συνέβη ἀκόμη προτιότερα, ὅταν ἀκόμη οἱ γιατροὶ τῆς Εὐρώπης ἦσαν χωρισμένοι εἰς ψυχιστὰς καὶ ζωϊστὰς. Τὸ πᾶν ἐπαναλαμβάνεται. Ἐξ ἄλλου ἡ συζήτησις εἶναι τὸ βάθος τῆς ἐπιστήμης. Ἐνα πανεπιστήμιο, ὅπου τσακώνονται ὁλοένα, εἶναι πανεπιστήμιο ποῦ εὐδοκίμει. Τὸ μόνο θλιβερὸ γεγονός εἶναι ὅτι ὁ Πάφφερ προχθὲς παρεφέρθηκε καὶ ἔφθασε στὸ σημεῖο τοῦ νὰ ξερριζώσῃ τὸ αὐτὶ τοῦ Ἑλντα, ποῦ εἶναι τώρα ἀρχηγὸς τῶν ἀρανιστῶν.

— Αὐτὴ μονάχα εἶναι ὅλη ἡ ἐπιστημονικὴ σας κίνησις ;

— Ὅχι ἀκριβῶς, γιατί ὑπάρχουν καὶ ἐπιστήμονες ποῦ καταγίνονται σὲ ἐρεῦνας. Ὁ μεγαλειότερος ἴσως εἶναι «Ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἀντικαταστήσῃ τὸν αἰθέρα».

— Αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομά του ;

— Αὐτὸ εἶναι ἓνα ὄνομα δοξαστικόν. Πραγματικῶς ὁμως ὀνομάζεται Μίλλερ. Εἶναι ἀπόγονος μιᾶς παλαιᾶς γερμανικῆς οἰκογενείας. Νὰ τον ἐξ ἄλλου, στέκεται μπρὸς στήν πόρτα. Μποροῦμε νὰ τὸν πλησιάσουμε.

Πραγματικά. «Ἐκεῖνος ποῦ ἀντικατέστησε τὸν αἰθέρα» ἔπερνε τὸν ἀέρα του. Εἶχε φρούδια παχειά, μύτη προεξέχουσα καὶ στεκότανε σκυμμένος, ὥσάν τὸ ἔδαφος νὰ ἦταν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν του.

— Νὰ ἓνας ξένος ποῦ μᾶς τιμᾷς διὰ τῆς παρουσίας του, εἶπε φιλικὰ ὁ βασιλέας σφίγγοντας τὸ χεῖρ «Ἐκείνου ποῦ ἀντικατέστησε τὸν αἰθέρα».

— Ἡ ἀνακάλυψίς μου εἶναι καθαρῶς μαθηματικὴ, εἶπε μὲ γλύκα ὁ σοφός. Ὁ ὁρισμὸς της δίδεται μονάχα μὲ ἀλγεβρικοὺς τύπους. Δὲν ἐπέμενα μάλιστα νὰ τὴν δημοσιεύσω, γιατί στὸ μικρὸ τυπογραφεῖο τοῦ Φράχτη δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὰ στοιχεῖα. Οὐσιαστικῶς, ἀρκεῖ νὰ ξέρετε ὅτι ἀντικατέστησα τὸν αἰθέρα.

Ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια τὸ στοιχεῖο αὐτὸ ἔγεινε ἀνυπόφορο. Στεναχωροῦσε πολὺ τοὺς ἐπιστήμονας. Δὲν ἀγνοεῖτε

ὅτι στή φυσικὴ τὸ πᾶν ἐξηγεῖται διὰ τοῦ αἰθέρος. Ἀλλά, γιὰ νὰ ἐπαρκέσῃ στὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης, ὁ αἰθέρας ἐπὶ τέλους ἀπέκτησε ἀντιθέτους ιδιότητες. Ἦταν τόσο βαρὺς, ὅπως καὶ τὸ μολύβι καὶ ὅμως δὲν εἶχε βάρος, ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἑλξεως. Ἡ σκληρότης του ἦταν μεγαλειότερη ἀπὸ τὴ σκληρότητα τοῦ μπρούντζου, κι' ὡς τόσο ἡ ἐλαστικότης του ἄφινε πολὺ πιὸ πίσω τὴν ἐλαστικότητα τοῦ καουτσούκ. Σιγὰ-σιγὰ ὁ αἰθέρας ξεπέρασε τὰ ὅρια τοῦ ἀκατανοήτου. Οἱ ἐπιστήμονες οἱ πιὸ σοβαροὶ δὲν μποροῦσαν νὰ μιλήσουν γι' αὐτὸν χωρὶς νὰ σκάσουν στὰ γέλια. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἔθιγε αὐτὸ τὸ ζήτημα, γιατί ἡ ὑπαρξὶς τῆς φυσικῆς ἐξηγοῦτο ἀπὸ αὐτό. Εὐτυχῶς, προέβλεψα αὐτὸν τὸν κίνδυνον.

— Τί ἔχετε κάμει; ρώτησε περίεργα ὁ Φορτιέ.

— Ἐχω δημιουργήσει ἕναν ἄλλο ὑποθετικὸ πράκτορα, τὸ «μ η δ έ ν», ἀντιπροσωπευόμενον ἀπὸ ἕνα τύπο ποῦ ἀλλάζει ιδιότητα ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἐπιστήμονος. Ἀρκεῖ νὰ ἀλλάξῃ κανεὶς ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς του καὶ τὸ «μ η δ έ ν» τὸ ἠλεκτρικὸ γίνεται ἁρμόδιον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μηδὲν θεομαντικόν, ἢ τὸ θεομαντικόν μηδὲν νὰ μετατραπῇ εἰς μηδὲν μηχανικόν.

— Μὰ τί εἶναι αὐτὸ τὸ μεγάλο κλουβί, γεμᾶτο ἀνθρώπους, ποῦ βλέπω ἐκεῖ κάτω; ρώτησε ὁ Φορτιέ σταματώντας ξαφνισμένος.

— Μπᾶ! τοὺς εἶδατε; εἶπε ὁ βασιλέας. Δὲν θὰ ἤθελα νὰ σᾶς μιλήσω γι' αὐτούς. Εἶναι οἱ γιατροὶ μας.

— Μὰ γιατί τοὺς ἔχουν ἔτσι κλεισμένους, ρώτησε ὁ Φορτιέ.

— Εἶναι μιὰ ἀπόφασις τοῦ Ἐρρίκου τοῦ Μεγάλου. Ἐνομοθέτησε ὅπως ὁ καθένας τους ὀνομάζεται Διαφθείαρος, πῶς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ μακρὰ γένεια, νὰ φορῇ γαλάζια γυαλιὰ καὶ νὰ εἶναι ὅλοι κλεισμένοι μέσα σ' ἕνα κλουβί. Ὁ παπού-

λης μου ἦταν ὑπερβολικός, καὶ ἴσως ἴσως ἄδικος. Οἱ Παμφιλιανοὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι ἀπὸ τὸ νόμο νὰ ὑποφέρουν τὴν ἀρρώστεια ὅσο μποροῦν καὶ νὰ μὴ καταφεύγουν στοὺς γιατροὺς παρὰ σὲ ἀπελπιστικὰς μονάχα περιστάσεις. Ἐξ ἄλλου, εἶδατε ὅτι σ' ὅλες τὶς γωνίες τῶν δρόμων, πλάϊ στὴ μεγάλη ἐπιγραφὴ ποῦ συμβουλεύει τοὺς Παμφιλιανοὺς νὰ ἀποφεύγουν τὸν ἔρωτα, ὑπάρχει μιὰ ἄλλη ποῦ τοὺς παροτρύνει νὰ προτιμοῦν τὴν ἀρρώστεια ἀπὸ τὸ γιатρό.

— Εἶναι πολὺ ἀπόλυτο, εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Εἶμαι τῆς γνώμης σας, ἀποκρίθηκε ὁ βασιλέας, ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ ἀντιπράξω στὶς καθιερωμένες συνήθειες.

— Μὰ γιατί, ἐπὶ τέλους, τέτοια ἀδιαλλακτικότης μὲ τοὺς γιατροὺς ;

— Ἐξ αἰτίας μιᾶς ἐγχειρήσεως ποῦ ὁ παπούλης μου ὑπέστη στὸ Παρίσι, ὅταν ἀκόμη λεγότανε Μπονβαλλόν. Ὑπόφερε ἀπὸ μιὰ δυνατὴ νευρασθένεια καί, κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς, οἱ γιατροὶ ἐπέμεναν μὲ κάθε τρόπο νὰ τοῦ ἀφαιρέσουν τὸ σκοληκοειδὲς ἔντερο. Γιατί, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τὸ ἔντερο αὐτὸ κατεδιώκετο φοβερά ! Μπῆκε λοιπὸν σ' ἓνα νοσοκομεῖο, τὸν ἔφεραν στὴν αἴθουσα τῆς ἐγχειρήσεως, καὶ τὸν ἐκοίμισαν. Ὅταν ἐξύπνησε, εἶχε τὸ κεφάλι του δεμένον καὶ ὑπέφερε φοβερά. Ὁ χειρουργὸς τοῦ ἔχε τρυπήσει τὸ κρανίον, περνῶντάς τὸν γιὰ κάποιον ἄλλο. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι, κατὰ τὴν τύχην, ἡ ἐπέμβασις αὐτὴ ἐπέφερε μιᾶν εὐτυχῇ μεταλλαγὴν καὶ τὸν ἐθεράπευσε ἀπὸ τὴν νευρασθένειά του. Μὰ ὁ παπούλης τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς γιατροὺς καὶ δὲν τοὺς συχώρεσε ποτὲς τὸ λάθος αὐτό. Ἀπαίτησε λοιπὸν μὲ πείσμα ὅπως ἡ Παμφιλία μένη ὅσο τὸ δυνατόν προφυλαγμένη ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν αὐτήν, ἀλλὰ φοβερὴ συντεχνία.

Εἶχαν πάρει τώρα ἓνα δρομάκι, πρὸ ἀνθισμένο, πρὸ ὡμορφο, πρὸ χαρωπὸ. Τὰ πουλάκια κελαῖδουσαν, τὰ περιβόλια

ἦταν πυκνοφυτεμένα καὶ ἀκουγότανε ἓνα μουρμουρητὸ τρε-
χάμενου νεροῦ καὶ κυψέλης.

— Εἶναι τὸ Καταφύγιο τῶν Ποιητῶν, ἐξήγησε ὁ βασι-
λέας. Ὁ Ἑρρῖκος Μέγας τὸ ἔκτισε μὲ φροντίδα καὶ μὲ
ἀγάπη. Τὸ Καταφύγιο αὐτὸ ἤθελε ὁ παποῦλης μου νὰ εἶναι
φλιόξενο, πολυποίκιλο, ἐλαφρό, μυρωμένο. Τὰ δέντρα τὰ
πιὸ μυρωμένα, τὰ πιὸ γλυκόλαλα πουλιά καὶ τὰ πιὸ ἀχνό-
χρωμα λουλούδια στολίζουν τὸ ἴδρυμα αὐτό.

— Ἔχετε πολλοὺς ποιητὰς ;

— Δεκατέσσερης. Δυστυχῶς, δὲν θὰ σᾶς τοὺς παροῦ-
σιάσω.

— Ἀλήθεια, εἶναι ἤδη ἄργα.

— Ὅχι, δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ λόγος. Ἀλλὰ θὰ σᾶς μελαν-
χολοῦσαν καὶ θὰ σᾶς στάλαζαν τὸ χᾶρο στὴν καρδιά. Ἐδῶ
καὶ δέκα χρόνια, χωρὶς ποτὲ νὰ μάθουμε τὸ γιατί, οἱ ποιητὰί
μας ἔγειναν ἀπαισιόδοξοι.

— Παράξενο πράμα, εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Κι' ὥς τόσο, τίποτε ἀληθέστερο ἀπ' αὐτό. Στὴν ἀρχὴ
τῆς βασιλείας μου, ἡ ποίησις ἦταν εὐθυμῆ, τρυφερὴ καὶ
εἶχε πολὺ αἶσθημα. Συνεδύαζε τὰ χρώματα μὲ τοὺς ἤχους
ζήτηγε τὰ κρυμμένα σύμβολα, γυμναζότανε εἰς τὸ νὰ ἐξη-
μνή τὰ λαχανικά, νὰ ζηλεύη τὰ ἔντομα καὶ ν' ἀγαπᾷ τοὺς
ταπεινοὺς ἀνθρώπους. Ἐνας μεγάλος ποιητὴς μὲ θεϊκὸ
χάρι τραγούδησε «τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ τοὺς γαῖδαρους μὲ
τὰ μεγάλα αὐτιά».

Καὶ μιὰ ποιήτρια μᾶς ἔμαθε μὲ ἀθάνατους στίχους τὸν
καλλίτερο τρόπο τοῦ «νὰ τρώῃ κανεῖς ὥρμη σιμέουρα χωρὶς
νὰ λερώνη τὰ χέρια του».

— Θὰ ἦταν θαυμάσιο τὸ ποίημα αὐτό.

— Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἀλλοίμονο, δὲν βάσταξε πολὺ. Τώρα
πνέει ἓνας πένθιμος ἄνεμος. Ὁ Ἀντάρ, ποῦ εἶναι ἓνας ἀπ'
τοὺς θαυμαστὰς τῆς Ἰαπωνίας, τραγουδεῖ τὴν αὐτοκτονία

καὶ τὴν ἔρρητη γλύκα τοῦ ν' ἀνοίγῃ κανεῖς τὴν κοιλιά του.
«Ἡ πιὸ μεγάλη χάρι στὴ γῆ εἶναι τὸ νὰ πεθάνῃ κανεῖς καὶ
νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὴ φοριχτὴ αὐτὴ φυλακὴ, ποῦ εἶναι ὁ
κόσμος». Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα ποῦ προτιμᾷ στοὺς στίχους του.

— Μὰ αὐτὴ ἡ ἀπελπισία θὰ ἔχῃ κάποιο λόγο.

— Φυσικά, μὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτό· πρέπει νὰ βροῦμε καὶ
ποιὸς εἶναι ὁ λόγος αὐτός. Εἶπαν πολλὲς γνώμες σ' αὐτὸ
ἐπάνω. Οἱ σοφοί, τῶν ὁποίων ζήτησα τὴ γνώμη, συνεδρία-
σαν, δὲν κατώρθωσαν ὅμως νὰ συμφωνήσουν. Ἡ ἐξήγησις
τοῦ μεγάλου Βανίτα μοῦ φάνηκε πιὸ πιθανή. Ὁ χημικὸς
αὐτὸς ὑποστηρίζει ὅτι τὸ νερὸ τῆς Παιφιρίας ἀπ' ἐδῶ καὶ
δέκα χρόνια ἔχει πολὺ ἄσβεστο καὶ πῶς ἡ ἀλλαγὴ τῆς συ-
στάσεώς του συμπίπτει μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῆς ἐμπνεύσεως
τῶν ποιητῶν μας.

— Πιθανόν!

— Ἄλλοι πάλιν σοφοὶ τὸ ἀρνούνται. Ὁ καθεὶς ἐξηγεῖ
τὸ γεγονὸς σύμφωνα μὲ τὴν εἰδικότητά του. Κατὰ τὴ γνώ-
μη τοῦ Πλόφ, τοῦ ἀστρονόμου, εἶναι ἡ ἐπίδρασις τῶν κη-
λίδων τοῦ ἡλίου, ποῦ προκαλεῖ αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ τῆς δια-
θέσεως. Κατὰ τὸν Προιέλα τὸν φυσιοδίφη, εἶναι ἄλλο
γιατί τὰ πουλιά τοῦ κελαδοῦν σὲ κεῖνα τὰ μέρη, ἀρχισαν
νὰ τρῶνε χρυσόνι.

— Καὶ οἱ καλλιτέχναι, σας;

— Ὁ ἴδιος ἀναθρασμός, ποῦ θὰ τοὺς ἔκαμε νὰ φύγουν
ἀπ' τὴν τέχνη.

Οἱ ζωγράφοι θέλουν νὰ προκαλέσουν μουσικὰς ἐντυπώ-
σεις μὲ τὶς εἰκόνες των, οἱ γλύπται ὑποστηρίζουν ὅτι αὐτοὶ
ὑποβάλλουν τὴν ἀντίληψιν τοῦ χρώματος καὶ οἱ μουσικοὶ
ἀνεκάλυψαν ἐκεῖνο ποῦ ὀνομάζουν εὐωδιάζουσα σοννάτα.

Ὁ ἄνθρωπος ποῦ μοῦ φαίνεται περισσότερο προικισμέ-
νος αὐτὴ τὴ στιγμῇ, εἶναι ὁ ζωγράφος Βογγελό, τοῦ ὁποίου
μποροῦμε καὶ νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ ἐργαστήριον. Οἱ πίνακές

του ἐνδιαφέρουν καὶ κάμουν αἰσθήσι, γιατί εἶναι πρωτό-
τυποι.

Πλησιάζουν κοντὰ σ' ἓνα σπιτάκι στολισμένο μὲ ὡμορφα
κεραμικὰ σμάλτα, ποῦ παρίσταναν λέοντας προσβαλλομέ-
νους. Ὁ βασιλέας, χτύπησε τὸ κουδοῦνι καὶ μπήκε.

— Θέλουμε νὰ θαυμάσουμε τὰ ἔργα σας, εἶπε ὁ βασι-
λέας. Ὁ κύριος Φορτιέ εἶναι Γάλλος καὶ ἔχει ἐξαιρετικὴ
ἀντίληψι τῆς τέχνης.

— Δὲν ἔχω αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἐδῶ παρὰ μόνο δύο πίνακας,
ἀλλὰ θὰ σᾶς τοὺς δείξω μὲ ἐξαιρετικὴ εὐχαρίστησι.

Καὶ ὁ Βογγελὸ πῆγε καὶ ξεσκέπασε ἓνα μεγάλο πίνακα
ποῦ τὸν ἔκρυβε κάποιος πασσαλῶν.

— Νὰ τὸ καλλίτερό μου ἔργο, εἶπε. Ὁ τίτλος του «Τρο-
χάδην», σᾶς δείχνει ὅτι θέλησα νὰ δώσω τὴν ἐντύπωσι κά-
ποιου ἀμαξιοῦ ποῦ τρέχει.

Τὸ πρῶτο ποῦ διέκρινε κανεὶς ἐκεῖ ἐπάνω ἦταν ἓνα σωρὸ
σκιές, ἓνας εὐθυμὸς χορὸς χρωμάτων, ποῦ ἔκαμε ἐντύπωσι
μὲ τὴ ζωηρότητά του. Ὁ πίνακας ἦταν καμωμένος μὲ τε-
τράγωνες πλάκες ἀραδιασμένες ἢ μιὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄλλη
μὲ μιὰ θαυμάσια τάξι. Τὸ ἀμάξι, ποῦ τὸ ὠδηγοῦσε μιὰ νέα
χωριατοπούλα καὶ ποῦ τὸ ἔσερνε ἓνας γαῖδαρος, φαινότανε
ξέθωρη, αἰθέρια, μέσα σὲ μιὰ ἀπίστευτὴ καθαριότητα τοῦ
δρόμου καὶ τοῦ φόντου, ποῦ τὸ πλαίσιον ἔβγαζε τὰ φυλλώματα.
Κυττάζοντας κανεὶς ἀπὸ μαζονά, εἶχε τὴν ἀμυδρὴ ἐντύ-
πωσι ὅτι τ' ἀμάξι ἔτρεχε.

— Παράξενο πρᾶμα. Θὰ νόμιζε κανεὶς πῶς πραγματικὰ
τρέχει, εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Ἐχει βάλει καλὸ δρόμο, δὲν εἶν' ἔτσι; ἐπανελάβε εὐ-
χαριστημένος ὁ Βογγελό.

— Μὰ ναί, τρέχει. Πῶς ζωγραφίζετε, κύριε Βογγελό;
Δὲν καταλαβαίνω καλὰ τὸ σύστημά σας.

— Εἶναι ἀπλούστατο. Μεταχειρίζομαι μικρὰ τετράγωνα,

μ' ὅλα τὰ χρώματα καμωμένα ἀπὸ ἓνα εἶδος βουλοκέρι. Αὐτὰ τὰ τετράγωνα, ποῦ δὲν ἔχουν ὅλα τὸ ἴδιο πάχος, ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος μαρκετερὶ μὲ ἄνισες ἐπιφάνειες. Ἔτσι μπορῶ νὰ κρατήσω τὴν ἔκτασι τοῦ μωσαϊκοῦ εἰς τοὺς πίνακάς μου, νὰ τονίσω τὴ λάμψι τοῦ χρώματος καὶ νὰ δώσω ταυτοχρόνως κάποια ἐντύπωσι στὸ ἀνάγλυφο.

— Εἶναι θαυμάσιο. Καὶ τὰ κολλᾶτε τὰ τετράγωνα σας ;

— Ὅχι, τὸ πανὶ εἶναι πασαλειμμένο μὲ μιὰ κολλητικὴ οὐσία. Ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ τὰ ἐναποθέσῃ κανεὶς. Τὸ σύστημά μου εἶναι ἡ τελειοποίησις ὅλων τῶν ἐφευρέσεων, ποῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «στιγματισμός», «κυβτισμός», εἶχαν τέτοιες ἐπιτυχίες, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος.

Ὁ ζωγράφος, πηγαίνοντας στὸ βάζος τοῦ ἐργαστηρίου του, πῆρε ἓναν ἄλλο πίνακα, ποῦ ἦταν κολλημένος στὸ σκοτάδι καὶ ποῦ παρίστανε ἓνα κύμα ποῦ ἔδερνε μὲ λύσσα κάποιο βράχο.

— Βλέπετε τὸ παιχνίδι τοῦ ἀφροῦ, εἶπε, καμαρώνοντας κι' ὁ ἴδιος τὸ ἔργο του.

Τὰ μάτια του ἔβγαζαν σπίδες ἀπὸ πονηριὰ κι' ἀπὸ εὐχαρίστησι. Ἡ ἐφεύρεσίς του τοῦ ζάλιζε τὸ κεφάλι.

Πραγματικά, στὸν πίνακα φαινότανε κάποια κίνησι, σχεδὸν κάποια ἀνατοιχή, στὸ στάξιμό τοῦ ἀφροῦ πάνω ἀπ' τὸν κοκκινωπὸ βράχο.

— Πολὺ ὡμορφο, εἶπε ὁ Φορτιέ.

Ἀλλὰ ὅταν βγῆκαν ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον καὶ ἀπὸ τὸ Φράχτη ὡμολόγησε στὸ βασιλέα :

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι, μεγαλειότατε πῶς δὲν ὑπάρχει μέσα στὸ Φράχτη ἡ ζωηρὴ αὐτὴ πρωτοτυπία, ποῦ βασιλεύει σ' ὅλο τὸ νησί. Ἡ ποίησίς σας, ἡ τέχνη σας, ἡ φιλοσοφία σας μὲ ἐγοήτευσαν καὶ μ' ἐξέπληξαν. Μὰ μοῦ θύμισαν τὴν Εὐρώπη. Οἱ καλλιτέχνες σας καὶ οἱ ἐπιστήμονές σας χαράζουν

τὸν ἴδιο δρόμο τῶν δικῶν μας.

Ἄλλὰ ὁ βασιλέας, ποῦ εἶχε προσηλωμένο τὸ νοῦ του σὲ κάποια ἰδέα, διέκοψε τὸν ξένο του.

— Τρέμω ὅταν σκέπτομαι πῶς αὐτὰ τὰ σοφίσματα, αὐτὲς οἱ τρέλλες, αὐτὰ τὰ στεῖρα καὶ ἀνθυγιεινὰ παιχνίδια τοῦ μυαλοῦ, μπορούσαν νὰ διαδοθοῦν μεταξὺ τοῦ ἡσυχου πληθυσμοῦ τῆς Παμφιλίας μου. Ἡ τέχνη καὶ ἡ μεταφυσικὴ παρατήρησις δὲν ἐξυψώνουν καὶ δὲν στολίζουν παρὰ μόνο τὰ μυαλὰ ποῦ μπορούν νὰ τὶς ἀνθέξουν. Ἀλλοιῶς ἡ δρᾶσι τους εἶναι καταστρεπτικὴ. Κύτταξε τὸν ποιητὴ Ἀντάρ. Ὅπως ὁ Γκαῖτε εἰς τὸν Βέρτερ, ἔτσι κι' αὐτὸς κηρύσσει ὅτι ἡ αὐτοκτονία εἶναι ὁ μόνος σκοπός, τὸ μόνο κατάντημα μιᾶς παθητικῆς διαταράξεως. Τὴν παραδέχεται μάλιστα ὡς προορισμὸν καὶ καθὲν εὐγενικῆς ψυχῆς. Καὶ παρατηρήσατε ὅτι τέτοιου εἴδους γνῶμαι δὲν προσβάλλουν ποτὲ ἐκεῖνον ποῦ τὶς λέει. Ὁ Ἀντάρ εἶναι χοντρός, παχύς καὶ ροδοκόκκινος. Ἐχει μὲς χαλύβδινους καὶ θὰ ζήσει πολὺ. Ὅμως ὁ Γκαῖτε, ὅπως ὁ Σοπενγκάουερ, ὁ Ἀντάρ ζῇ μὲ ἡδονή, μὲ ἀχορτασιὰ καὶ καλοπερνᾷ. Ἀλλὰ ἡ ποίησις του, ὁ λόγος του θὰ εἶχε γυρίσει τὰ μυαλὰ πολλῶν Παμφιλιανῶν καὶ θὰ εἶχε καταστρέψει τὶς ψυχὰς μας.

»Ξέρετε πῶς ὁ Ἐρρίκος ὁ Μέγας ἀνόμαζε τοὺς κατοίκους τοῦ Φράχτη ; Τοὺς ἀνόμαζε ταραχοποιούς. Τέλος, οἱ φιλόμουσοι καὶ οἱ καλλιτέχναι παρὰ νὰ ἀκολουθοῦν τὸν προορισμὸν του. Εἶναι ἄξιοι σεβασμοῦ. Τὸ ἔργον τους εἶναι ἡ τακτικὴ παραγωγὴ τῆς φύσεώς των. Ἀλλά, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ τοὺς θεωρῇ κανεὶς ὡς ἀνθρώπους ποῦ σπείρουν τὸ ὄνειρον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, ὡς ἐφευρέτας προβλημάτων καὶ ἀνθρώπους ποῦ προκαλοῦν τοὺς μεγάλους ἠθικοὺς πυρετούς. Ταράσσετε ὅσο θέλετε τὶς τρελλὰς σας σκέψεις μέσα στὸ κεφάλι σας, ἀλλὰ μὴ τὶς διαδίδετε σὲ πρόσωπα ποῦ δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ τὶς ὑποφέρουν. Αὐτὸ

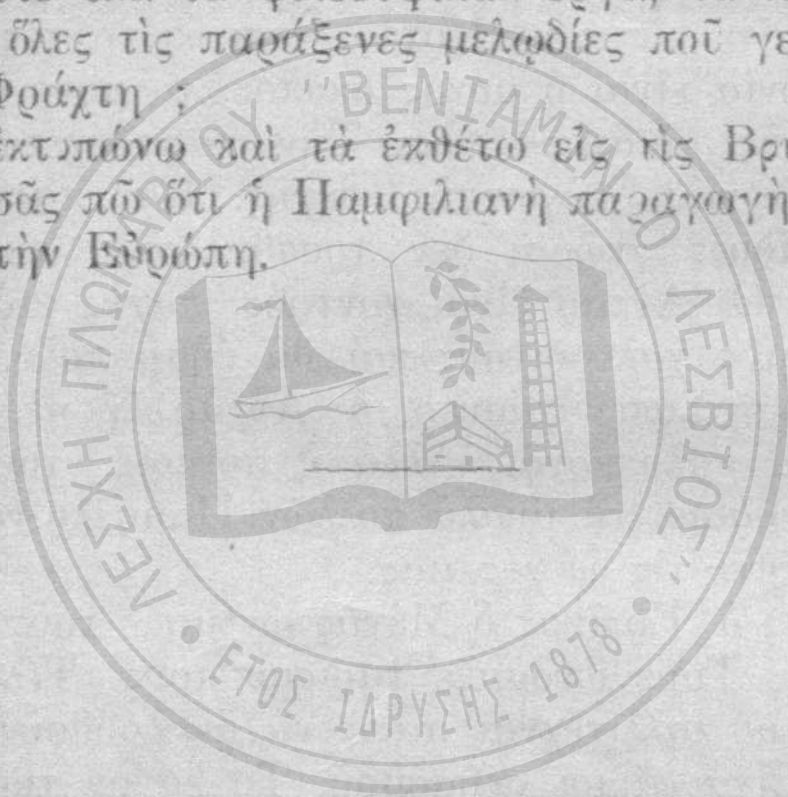
θὰ εἶναι ἓνα μεγάλο κακούργημα καὶ τὸ πιὸ μεγάλο ἀμάρτημα.

Ἀπότομα στάθηκε ὁ βασιλέας.

— Νά, ἤρθαμε μπρὸς στὸ σπίτι τοῦ Πλάτωνος. Μᾶς περιμένουν κι' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξαιρετικὰ φῶτα ποῦ βλέπετε ἀναμμένα δείχνουν πῶς μᾶς ἐπιφυλάσσουν μιὰ θαυμάσια ὑποδοχή. Ὁριεσμένως, θὰ περάσουμε μιὰ θαυμάσια βραδυά, ποῦ θὰ παρατείνετε ὕστερα μὲ ἀξιοζήλευτο τρόπο.

— Μιὰ τελευταία ἐρώτησι, εἶπε μπαίνοντας ὁ Φορτιέ. Τί τὰ κάμετε ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ ἔργα, τὰ ποιήματα, τὶς εἰκόνες κι' ὅλες τὶς παρὰξενες μελωδίες ποῦ γενιῶνται ἐκεῖ μέσα στὸ Φρόχτη ;

— Τὰ ἐκτοπῶνω καὶ τὰ ἐκθέτω εἰς τὶς Βρυξέλλες. Καὶ πρέπει νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἡ Παιμφιλιανὴ παραγωγή ἔχει ἀρκετὴ πελατεία στὴν Εὐρώπῃ.

VII

Η ΚΟΛΑΣΙΣ

Περπατοῦσαν στὴ μεγάλη γαλαρία, στολισμένη μὲ κα-
θρέφτες, ποῦ ἀντανακλοῦσαν τὸ ἐξωτερικὸ περιστύλιο καὶ
πολλαπλασίαζαν ἀμέτρητες φορὲς τοὺς ἡλιολούστους ἥλιους.

Ἡ ἀνοιξι θοιὰμβευε πάνω στὴ γῆ, καὶ ὁ αἶρας ἦταν γε-
μάτος μῦρα τῶν βλασταριῶν καὶ τῶν λουλουδιῶν.

Ὑπακούοντας στὴν πρόσκλησι τοῦ βασιλέα, ὁ Φορτιέ
διηγότανε τίς εὐχάριστες ὥρες τῆς νύχτας ποῦ εἶχε περά-
σει συντροφεύοντας ἡδονικὰ τὴν ὁμορφή Ἀννέλα. Καὶ
ὡμολογοῦσε πῶς ἡ τέλειά αὐτὴ γυναῖκα εἶχε φανῇ γεμάτη
νεωτερισμοὺς καὶ πολύπειρα τεχνάσματα ὅλο τὸν πολύτιμο
καιρὸ ποῦ τοῦ εἶχε χαρίσει.

— Τί λέτε γιὰ τὴν ὁμορφιά της ; ρώτησε ὁ βασιλέας.

— Θαρρῶ πῶς προκαλεῖ τὴ δειλία. Ὅταν ὁ Πλάτων, ὁ
ἀντρας της, μὲ παρουσίασε σ' αὐτὴ καὶ καμάρωσα τὴν πε-
ρήφανη ἐκείνη κορμοστασιά, τὸ τόσο κανονικὸ ἐκεῖνο κε-
φάλι, ὅπου τὰ μάτια μοναχὰ θοριαμβευτικὰ χαλοῦσαν τὸ μέ-
τρο, γιατί ἦταν ὑπερβολικὰ μεγάλα, τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἔμει-
να σὰν ἀπολιθωμένος. Ἡ φωνὴ εἶναι μελωδική καὶ προ-
τιμᾷ νὰ μένη στὶς βαρεῖες νότες. Ἐκεῖνο ποῦ μ' ἄρεσε πιο
πολὺ ἀπ' ὅλα ἦταν τὸ ἀκατάπαυστο τρεμοῦλιασμα τῶν ρου-
θουνιῶν, ποῦ πήγαιναν — θὰ νόμιζε κανεὶς — νὰ προῦ-
παντήσουν τὴν ἡδονή. Πιο ὕστερα, ὅταν βρεθῆκαμε μόνοι,

ἀναγνώρισα πῶς ἡ Ἀννέλα εἶναι ἰδιαίτερος προσωρισμένη εἰς τὸ νὰ κυβερνᾷ τὸ πᾶν, καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἡδονὴ τῶν ἀνδρῶν.

— Ναί, εἶναι θαυμάσια γυναῖκα, ἐπεβεβαίωσε ὁ βασιλέας.

— Τὸ πρωὶ μου ζήτησε ὡς ἐνθύμιον τὸ δαχτυλίδι μου καὶ ἐπίσης μιὰ ἔγγραφο μαρτυρία γιὰ τὴν ἐκανοποιητικὴ νύχτα ποῦ πέρασα κοντά της. Αὐτὸ μου φάνηκε ἀρκετὰ παράξενο.

— Εἶναι καθιερωμένη συνήθεια, ἀποκρίθηκε ὁ βασιλέας.

— Καὶ σὲ τί χρησιμεύει αὐτό ;

— Οἱ ὡμορφες Παμφιλιανὲς ὀνειροπολοῦν νὰ ἔχουν πεντακόσια τουλάχιστον τέτοια πιστοποιητικὰ τῇ στιγμῇ τοῦ θανάτου των. Ἀποδεικνύοντες ἔτσι ὅτι ἔδωσαν τὴν τέλεια εὐτυχία σὲ πεντακόσιους διαφόρους ἄντρες, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀμειψθοῦν μὲ μιὰ μικρὴ πυραμίδα μαρμαρίνη μὲ τ' ὄνομά τους. Στήνουμε τίς πυραμίδες αὐτὲς στὸ Περιβόλι τῶν Ἡδονῶν. Εἶναι τὸ μόνον εἶδος ἀθανασίας, ποῦ ἐπιτρέπουμε στὶς γυναῖκες.

— Μιὰ ποῦ μιλάμε γιὰ ἀθανασία, δέ μου ἐξηγήσατε ποτὲ τὴν ἀντίληψιν τῶν Παμφιλιανῶν σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Πῶς φαντάζονται τὴ μέλλουσα ζωὴ ποῦ τοὺς ὑπόσχεται ἡ θρησκεία των ;

— Θίγετε ἐδῶ, ἀγαπητὲ κύριε Φόρτι, ἓνα σκοτεινὸ σημεῖο. Σᾶς ἔχω εἰπῇ ὅτι ἡ κυβερνήσις μας προσφέρει κάθε χρόνον βραβεῖα σ' ὅσους κατορθώνουν νὰ μὴ σκέπτονται τὴ μέλλουσα ζωὴ. Δημιουργοῦμε τὴν ἐλπίδα κάποιας ἀθανασίας τῆς ψυχῆς τῶν Παμφιλιανῶν καὶ τοὺς βεβαιοῦμε μάλιστα ὅτι θὰ κερδίσουν τὸν παράδεισον. Ἀποφεύγουμε ὥς τόσο νὰ δόσουμε ἐξηγήσεις ἢ λεπτομέρειας σχετικὰς μ' αὐτὸν τὸν παράδεισον.

— Γιατί ;

— Γιατί αὐτὸ εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον.

Οἱ δυστυχισμένοι λαοὶ μποροῦν εὐκόλᾳ νὰ φαντασθoῦν τὸν παράδεισο. Οἱ μωαμεθανοὶ τὸν φαντάζονται σὰν μιὰ ἡσυχὴ χώρα, ὅπου ὁ καθεὶς μπορεῖ ἐπὶ τέλους νὰ τρώῃ, κατὰ τὴν πείνα τοῦ, νὰ πίνη κατὰ τὴ δίψα τοῦ καὶ νὰ διασκεδάσῃ ἡδονικὰ κοντὰ στὶς ὁμορφες Οὐροί. Γιὰ τοὺς χριστιανούς, ὁ παράδεισος εἶναι μιὰ φωτεινὴ χώρα, ὅπου δὲν δουλεύει κανεὶς, ἀκούει τεμπέλικά ὁμορφὴ μουσικὴ ποῦ παίζουν οἱ ἄγγελοι καὶ δοκιμάζει αὐτὴ τὴν ἔλλειψι τοῦ πόνου, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν μακαριότητα. Ὅσο γιὰ τοὺς Παμφιλιανούς, τί θέλετε νὰ τοὺς ὑποσχεθοῦμε ; Μπαίνουν, σὰν νὰ ποῦμε, στὸν παράδεισο. Χαίρουνται ὅσο θέλουν σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, τὴν ὁμορφίαν, τὸν ἥλιον, τὴν φύσιν, τὴν ἡσυχίαν, κάθε τι ποῦ μποροῦν νὰ ζητήσουν καὶ κάθε τι ποῦ μποροῦν νὰ φαντασθoῦν ὡς ἄξιον ἐπιθυμίας. Δὲν πεινοῦν. Δὲν ἔχουν μέσα τοὺς πόνους καὶ δὲν φαντάζονται τίποτε πέραν τοῦ δυνατοῦ. Μακρυνὰ ἀπὸ τὰ λουῖσα, μακρυνὰ ἀπὸ κάθε ταρακτικὴ ἀνάγνωσι, ζῶντες πολὺ λίγον μὲ τὴ φαντασίαν των, δὲν θὰ μπορούσαν μήτε νὰ φαντασθoῦν μήτε νὰ ἐτιμήσουν τοὺς οὐράνιους ἐκείνους ὁραματισμούς, ποῦ ἡ ποιητικὴ ἔξαρσις προκάλεσε μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ τοῦ Δάντε.

— Ἐχετε δίκην, εἰπε ὁ Φορτιέ.

— Ὁ Παράδεισος εἶναι, στὴν Παμφιλίαν, ἐξακολούθησε ὁ βασιλέας. Τὸ χάσιον, τὸ ὄπιον, ἐνωμένα μὲ τὴν ἡδονήν, προσφέρουν εὐκόλᾳ εἰς τοὺς ὑπηκόους μου τὶς λαμπρότερες φαντασμαγορίες ποῦ μπορεῖ νὰ φανταστῇ τὸ μυαλό τους.

— Ὡστε ἡ αἰωνία μακαριότης μένει λοιπὸν ἀόριστος καὶ σκοτεινὴ εἰς τὴν χώρα σας.

— Πλέει στὴν ἀοριστία. Ἐξ ἄλλου ὅμως ἐκεῖνο ποῦ εἶναι καθωρισμένο, εὐκολονόητο καὶ ἐντελῶς εὐκατάληπτο γιὰ ἓνα Παμφιλιανὸ μυαλό, εἶναι ἡ κόλασις.

— Παραδέχεσθε τὴν ὑπαρξιν μιᾶς κολάσεως ;

— Πιστεύουμε σὲ μιὰ φοβερὴ κόλασιν. Μπορεῖτε μ' ὅλην τὴν διάθεσίν σας νὰ κάμετε νὰ χλωμιάσῃ ὅποιος δήποτε κάτοικος τῆς χώρας, μπορεῖτε νὰ προκαλέσειε τὴν λιποθυμίαν τῆς πρὸ ἄφοβης γυναίκας προφέροντας μόνον τὸ ὄνομα. Ἐξ ἄλλου, ἀρκεῖ νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι ὅλη ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ στέμματος καὶ ὁ σωτήριος φόβος τοῦ ἐμπνέει ἡ βασιλικὴ ἐξουσία ὀφείλονται εἰς τὴν ἀπόλυτην βεβαιότητα ὅτι ἡ οἰκογένειά μας εὐρίσκεται εἰς σχέσεις μὲ τὴν κόλασιν.

— Πῶς ! Ὁ θρόνος τῆς Παμφιλίας ἔχει τὶς ρίζες του εἰς τὰ τέταρτα τοῦ Ἄδου ;

— Ναί. Θὰ σᾶς ἐξηγήσω καὶ θὰ σᾶς τὰ διηγηθῶ. Οἱ Ἑρρῖκος ὁ Μέγας, ὁ ἐνδοξὸς πρόγονός μου, πίστευε πῶς στὸ φόβο ἐπάνω βασίζονται ὅλες οἱ μεγάλες δυναστεῖες. Γιὰ νὰ εἶναι λατρευτὸς ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του, ἤθελε πρῶτα νὰ καταστῇ φοβερός. Ἐξ ἄλλου ὅμως ἡ εἰρηνικὴ τοῦ ἰδιοσυγκρασίας τὸν ἔκαμε νὰ συχαίνεται τὸ αἶμα. Σκεφθῆτε λοιπὸν τὸ μεγαλοφυὲς σχέδιον τοῦ νὰ ἐμπνέῃ τὸ φόβο μέσα στὴ φαντασίαν μονάχα, καὶ μὲ πολλὴ φροντίδα κράτησε τὴν κόλασιν καὶ τὰ τρομερὰ τῆς ἀποτελέσματα σὰν κληρονομίαν καὶ ἀποκλειστικὸ δικαίωμα τοῦ στέμματος. Μιὰ φορὰ τὸν χρόνον γιορτάζουν στὴν Παμφιλίαν τὴν Ἡμέραν τοῦ Φόβου, δείχνοντας στὸ λαὸ τὴν βασιλείαν τοῦ διαδόλου.

— Πῶς τὸ κατορθώνετε ;

— Προσφέρουμε, ἀπλούστατα, στὰ ὑπόγειον τοῦ παλατιοῦ τὰ ἀξέχαστα πράγματα τῆς κολάσεως. Ἡ Ἡμέρα τοῦ Φόβου συμπίπτει πάντα μὲ τὴν πρωτοχρονίαν τοῦ νέου ἔτους, ἡμέρα θλίψεως, ἀφοῦ ἓνα μέρος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς χάνεται εἰς τὸ μηδέν. Τῇ μέρᾳ ἐκείνῃ ὁ λαὸς, διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ βασιλέα, βλέπει νὰ ὑψώνεται μπροστά του ἡ αἰώνια κόλασιν.

— Καὶ εἶναι πράγματι φοβερὸ τὸ θέαμα ;

— Εἶναι φοιχτό. Θὰ κρίνετε καὶ ὁ ἴδιος. Παρὰ τοὺς αὐστηροὺς νόμους, ποῦ τιμωροῦν μὲ ἐξορία ὅποιον εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἀπηγορευμένα ὑπόγεια, θὰ κάμω ἐξαίρεσι γιὰ σᾶς, καὶ θὰ σᾶς ὀδηγήσω αὐτοῦ. Αὐτὸ τὸ θέαμα θὰ σᾶς δώσῃ τέλος μιὰ ἰδέα ἀκριβῇ γιὰ τὴ σοφία τοῦ προπάτορός μου.

Ὁ βασιλέας προηγήθη καὶ πῆγε ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα τῆς κόλασης· ὕστερα κατέβηκε μιὰ σειρὰ σκαλιά, στενὰ καὶ ἀπόκρουφα.

— Θέλω νὰ μὴ μᾶς ἰδῇ κανεὶς πῶς μπαίνουμε ἐδῶ μέσα. Ἐνα εἶδος πανικοῦ βασιλεύει γύρω σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους ποῦ ἔφτιασε ὁ παπούλης μου, πέρνοντας παράδειγμα τὰ Μυστήρια τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Εὐαγγελίας. Τεχνιτὲς βροντῆς, ἀστραπῆς καὶ μαγνέσιον, πυροτεχνήματα συνδυασμένα μὲ ὁσιὴ καὶ μένος θείου, κατάλληλο σκοτάδι, τίποτε δὲν παρεμειλήθη γιὰ νὰ προετοιμάσῃ καλλίτερα τὴ λαϊκὴ ψυχὴ στὰ φοβερά ὁράματα.

Καὶ ἀνοίγοντας μιὰ δεύτερη πόρτα·

— Νὰ ἡ αἴθουσα. Βλέπετε πῶς εἶναι ἀπέραντη. Ἐνας μεγάλος ἀριθμὸς προσώπων μπορεῖ νὰ μείνῃ ἐδῶ γιὰ νὰ παρευρεθῇ στὸ θέαμα.

Ὁ Φορτιέ παρατήρησε πῶς οἱ τοῖχοι ἦσαν λίγο γυροτοὶ καὶ σκεπασμένοι μὲ μαύρο βελούδο, μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε ὁ τόπος παρουσίαζε ἕνα χάος μὲ μιὰν ἀπαίσια ἔκτασι.

— Ποιὰ εἶναι αὐτὰ τὰ ὁράματα ποῦ ἐνσπείρουν τὴ φρίκη μέσα στὴν ψυχὴ τῶν Παμφιλιανῶν ;

— Εἶναι κινηματογραφικὲς προβολὲς σὲ πελώρια μεγέθυνοι καὶ κατάλληλα διαλεγμένους γιὰ νὰ προκαλοῦν τὴ φρίκη. Θὰ ἰδῇτε μερικὲς ἀπὸ τὶς πιὸ τρομερές.

Παρὰ τὸ θάρρος του καὶ τὴ μεγάλη συνήθεια τοῦ κινδύνου, ὁ Φορτιέ ἦτο ἀνήσυχος. Μακρυνὰ ἀπὸ κάθε πραγματικὸ φόβο, αἰσθανότανε ἕνα εἶδος συγκινήσεως καὶ μιὰ μυστηριώδη ἀνυπομονησία.

Ὁ βασιλέας χάρηκε μέσα σ' ἓνα διάδρομο, ἔσθυσε τὸ ἡλεκτρικὸ φῶς ποῦ γιὰ λίγες στιγμὲς εἶχε φωτίσει τὸ ὑπόγειο, καὶ ὕστερα ἔβαλε μπρὸς τὸν προβολέα.

Ἀκούστηκε ἓνας ἑλαφρὸς θόρυβος, ἓνας μεγάλος γαλατερὸς κύκλος φάνηκε στὸ βάθος τῆς σκάλας καὶ ἡ πρώτη εἰκόνα ξετυλίχτηκε φοβερή.

Ξαφνισμένος ὁ Φορτιέ, τὸν ἀνεγνώρισε.

Ἦταν τὸ βουλεβάρτο τῶν Ἰταλῶν μιᾶς χειμωνιάτικης μέρας. Κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανό, πασαλειμμένο μὲ φοῦμο καὶ μὲ αἶμα, τὰ ἀντίθετα ρεύματα τῶν ἀμαξῶν, τῶν αὐτοκινήτων, τῶν κάρρων καὶ τῶν λεωφορείων, ἀνακατευόντανε, χτυπιόντανε καὶ φαινόντανε ἀπαίσια, συγχυσμένα στὸ ἀπότομο ἐμπόδιο τῆς κυκλοφορίας. Ἐνας χωροφύλακας μ' ἓνα ραβδί στὸ χέρι ἔκαμε ἀπελπιστικὲς χειρονομίες, σὰν ξεπεσμένος ἄγγελος, ἐνῶ οἱ ἀμαξάδες, ἀνασηκωμένοι ἀπ' τὰ καθίσματά τους, οἱ καρραγωγεῖς μὲ γουρλωμένα μάτια, οἱ σωφὲρ ντυμένοι μὲ κατσιζένιες γούνες, ξελαουγγιζόντανε ἡρωϊκὰ καὶ ἀλληλοῦβριζόντανε. Ὁλοτρόγυρα ἡ πυκνὴ μᾶζα τῶν διαβατῶν, ἡ μαύρη ἀνθρώπινη πυρηνιά, ξεχειλίζει ἀπ' τὰ πεζοδρόμια, βουτιώντανε μέσα στὴ λάσπη, ἡ ξεγλυτροῦσε ἀνάμεσα στὰ καρούλια τῶν ἀμαξῶν.

Οἱ γέροι, διέσχιζαν τὸ δρόμο ριχνόντας τριγύρω τους βλέμματα καταδιωκόμενων θηρίων, οἱ γυναῖκες τραβοῦσαν ἀπότομα ἀπὸ τὸ μπράτσο τοῦς καρπούς τῆς κοιλιᾶς των, οἱ ἐργάτες, ἀγριοιμένοι καὶ κατσούφηδες ἀπ' τὴν πολλὴ δουλειά, ἔσπρωχνε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ οἱ πόρνες, χονδροειδῶς βαμμένες καὶ μὲ τὰ λιπόσαρκα στήθια των, ὑπεράσπιζαν ἄγρια τὰ τσαλακωμένα τους φουστάνια.

Ἡ ὅλη εἰκόνα ἦταν συγχυσένη, κινητὴ, δὲν εὔρισκε κανεὶς μήτε ἄκρη μήτε μέση, τὰ πρόσωπα φαινόντανε τόσο κατσούφικα καὶ τόσο θλιμμένα, ὅσο καὶ ὁ χαμηλὸς οὐρανός. Ὁ Φορτιέ ἀνατρίχιασε.

— Θὰ εἶναι καμμιά γιορτή, σκέφτηκε. Ἴσως ἀπόκορες.
Ὑστερα τὸ θέαμα ἄλλαξε.

Ἦταν τώρα ἓνας σκοτεινὸς λαβύρινθος, ἄμορφες τρύπες, μεγάλα χαρακώματα, τὸ ἓνα πάνω στ' ἄλλο, διάδρομοι διασταυρωμένοι, ἓνα χάος μαῦρο κι' ἓνας γκρεμὸς ἀνοιγότανε πρὸ πέρα. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἓνα συγχυσμένο φῶς τρεμουλιαστὸ ξειφυχιάτικο, ποῦ μόλις νικοῦσε τὸ πυκνὸ σκοτάδι.

Ὁ Πέτρος Φορτιέ ἀνεγνώρισε ἓνα ἀνθρακωρυχεῖο.

Οἱ ἐργάτες πηγαινοερχόντανε μέσα σὲ μιὰ πυκνὴ σκόνη, κρατῶντας τὸ κλεφτοφάναρο στὸ χέρι καὶ χτυπῶντας δυνατὰ μὲ τὶς ἀξίνες των. Μεγάλα κορίτσι μὲ κτηνώδη πρόσωπα κουρελιασμένα, γέροντες ἀκτιμμένοι μὲ λιπόσαρκα πρόσωπα ἔδιναν περισσότερὴ ἐντύπωση στὴν ἀθλιότητα τοῦ θεάματος ποῦ φαινότανε παρμένο ἀπὸ κάποιον σκοτεινὸ πίνακα τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου. Ἀλλάζε καὶ πάλι ἡ προβαλλομένη εἰκόνα καὶ ὁ Φορτιέ εἶδε αὐτὴ τὴ φορά ἄπειρα κελλιά παράξενα, μὲ κανονικὰ ἀραδιασμένα τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο ὅπου λαμποκοποῦσαν ἀτσάλενοι λέβητες, μηχανές ἀραδιασμένες καὶ ξεπροβάλλαν κανόνια. Ὁ Φορτιέ μέτρησε ἑπτὰ πατώματα καὶ παντοῦ οἱ ἄνθρωποι, μὲ τεντωμένα μέλη, σὲ μιὰ στάσι ὑπερτάτης προσπάθειας, ἄλλοι τραβοῦσαν σχοινιά, ἄλλοι ἔρριχναν κάθοντα σὲ κόκκινους ἀρθρῶνιχτους φούρνους καὶ ἄλλοι πάλι δούλευαν πάνω σὲ ἀντλίες καὶ σὲ στρόφεγγες. Κατάλαβε πῶς ἦταν ἡ κάθετη τομὴ κάποιου πελώριου θωρηκτοῦ καὶ ξαφνίστηκε βλέποντας πόσο αὐτὸς ὁ συνδυασμὸς τοῦ ξύλου καὶ τοῦ χάλυβος, ποῦ ἦταν μέσα σπαρμένοι ἄνθρωποι, ἀπέδινε ὅλη τὴν ἀσχημιὰ τῶν καταχθονίων ὁραμάτων.

Ἐπάνω στὸν φωτεινὸ κύκλο φάνηκαν ἄλλες εἰκόνες.

Ἦταν πρῶτα μιὰ ταβέρνα τῆς Μοντιάρτης, ὅπου ξεμαλλιασμένες ἀραπίνες χόρευαν σὰν βακχίδες ἀνάμεσα στοὺς θεατὰς, ἄσελγα ἐρεθισμένους, ὕστερα δὺὸ ταχεῖες

ἀμαξοστοιχίες στὴ φορὶν μιᾶς συγκρούσεως, ὕστερα ἡ τομὴ κάποιου ἀμερικανικοῦ σπιτιοῦ, μὲ δεκαῆξι πατώματα, καὶ τέλος ὁ καπνὸς καὶ οἱ καταστροφές μιᾶς ναυμαχίας.

Ὁ Φορτιέ κύτταζε στενοχωρημένος τὶς συνηθισμένες αὐτὲς σκηνές, ποῦ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν ποῦ τοῦ εἶχε κάμε ἡ παμφιλίανή μακαριότης, τοῦ φαινόντανε τερατώδεις. Ἦδη εὐχότανε νὰ πάψουν μιὰ ὥρα ἀρχήτερα, ὅταν τὸ φῶς ἀναψε καὶ ξαναφάνηκε ὁ βασιλέας.

— Ὑπάρχουν ἑξακόσιες ἀνάλογες προβολές, ἔλεγε. Εἶναι στιγμιαίες, παρμένες ἀπὸ τὸ Παρίσι, Λονδίνο καὶ Βερολῖνο. Ὅλοένα γωνιὲς δρόμων αἰσχροῦν, καταστροφές μεταλλορυχείων, ἐκρήξεις λεβήτων, ἐσωτερικὸν κινητῶν νοσοκομείων, νυκτερινὰ ὄργια. Εἶναι ἡ συσφύρεσις, ὁ πυρετός, ἡ προσπάθεια, ἡ ἀνάμια καὶ ἡ ἀθλιότης ἐκεῖνο ποῦ χαρακτηρίζει τὶς προβολές μας.

— Καταλαβαίνω εὐκόλῃ πῶς ἓνα τέτοιον προᾶμα τρομάζει τοὺς Παμφιλίανους.

— Ἀρκεῖ νὰ σᾶς εἰπῶ πῶς κάθε χρόνον θλίβερά δυστυχήματα ταράσσουν τὴ συνέλευσιν. Οἱ ἄνθρωποι φωνάζουν ἀπὸ φορὶν, οἱ γυναῖκες οὐρλιάζουν καὶ λιποθυμοῦν, οἱ γέροι φεύγουν κλαίοντας.

— Ἡ κόλασις εἶναι λοιπὸν ἡ Εἰρωπῆς εἶπε ὁ Φορτιέ.

— Εἶναι ἡ ἀληθινὴ κόλασις, γὰρ ἄξιόν ἐστι γι' αὐτὸ εἶναι τόσο φορικτὴ καὶ ἐπιδραστικὴ. Ἄν καταφεύγαμε στὴ βοήθεια κάποιου καλλιτέχνη, θὰ μᾶς εἶχε ζωγραφίσει φαντασιώδεις σκηνογραφεῖες, γεμῆτες διαβόλους κόκκινους μὲ κέρατα καὶ μὲ οὐρά. Ἐνῶ οἱ πραγματικὲς αὐτὲς εἰκόνες, μαζεμένες ἐδῶ, τρομάζουν σὰν ἐφιάλτης καὶ μᾶς δίνουν ταυτοχρόνως τὴν δυνατὴ ἐντύπωσιν ποῦ δίνει μονάχα ἡ πραγματικότητα.

— Αὐτὸς ὁ τρόμος ποῦ ἐμπνέει εἰς τοὺς πολίτες τῆς Παμφιλίας σᾶς φαίνεται λοιπὸν πραγματικὰ τόσο ὠφέλιμος ;

— Ἐν πρώτοις δὲ βασίζεται σὲ ψέμμα. Τὸ κάω-κάτω, δὲν κάω ἄλλο παρὰ νὰ δείχνω στοὺς ὑπηκόους μου τὸ μέλλον ποῦ τοὺς περιμένει ἂν παραστρατήσουν ἀπὸ τοὺς σοφοὺς μας νόμους καὶ ἂν μιμηθοῦν τὴν προγονικὴ πλάνη, θέλοντας νὰ σκεφθοῦν, νὰ παλαίσουν, νὰ δράσουν. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ ἡ Παμφιλία θὰ ἤθελε νὰ ὁμοιάσῃ τὴν Εὐρώπη, ἡ κόλασι θὰ πλάκωνε στὸ νησί καὶ θὰ γινότανε μιὰ πραγματικότης.

— Δὲν μπορεῖ νὰ τ' ἀρνηθῇ κανεὶς.

— Ἐπωφελοῦμαι κι' ἐγὼ γιὰ νὰ στερεώσω καλλίτερα τὴν ἐπιρροή μου. Ξέροντας πῶς κρατῶ μέσα στὸ παλάτι μου τὰ καταχθόνια ὄραματα, οἱ Παμφιλιανοὶ μὲ φοβοῦνται, σὰν νὰ λέμε μὲ λατρεύουν. Συγχύζομαι μὲ τὸ θεῖον, δείχνοντας τὴν καλwsύνη μου καὶ τὴν ἐλευθεριότητά μου τὴν ὁποία ἐπιτρέπω τὶς ἡδονές καὶ τέλος τὸν ἥπιο τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο μεταχειρίζομαι τὴ δικαστικὴ ἐξουσία. Αὐτὸ εἶναι πολὺ. Συγχύζομαι ὅμως καὶ μὲ τὸν διάβολο, γιὰτὶ κατέχω τοὺς καταραμένους τόπους. Μπορῶ νὰ πῶ πῶς αἰῶνες ὁλόκληρους ἡ Παμφιλία θὰ εἶναι πιστὴ στὴν οἰκογενειά μας.

— Θὰ ἤθελα μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία νὰ σοῦ ρωτοῦσα ἂν ἡ εὐζωΐα, μέσα στὴν ὁποία πλέουν οἱ Παμφιλιανοί, εἶναι γιὰ πάντα ἐξασφαλισμένη.

— Τί θέλετε νὰ εἰπῇτε ;

— Ἐχετε πολῖτες πλούσιους καὶ πολῖτες φτωχοὺς. Δὲν φοβᾶστε μὴ τὰ πλούτη συσσωρευθοῦν σὲ λίγο στὰ χέρια μερικῶν οἰκογενειῶν, ποῦ θὰ εἶναι οἱ πρὸ ἔξυπνες, οἱ πρὸ ἐργατικές, οἱ πρὸ ἐπιτήδεις ;

— Δὲν τὸ φοβᾶμαι, ἀπάντησε ὁ βασιλεὺς. Ὁ παπούλης μου ἀντιπαθοῦσε τὸ σοσιαλισμό. Ἐκρίνε πῶς ἦταν ὀρθὸ ἡ ἀξία καὶ ἡ ἱκανότης νὰ βρίσκωνται ψηλότερα ἀπὸ τὶς μετριότητες. Οἱ πολιτεῖες, κατὰ τὴ γνώμη του, ἔπρεπε νὰ μιμηθοῦν τὴ φύσι καὶ νὰ βασίζονται στὴν ἀνισότητά καὶ

στήν ἐπιβολή τῶν δυνατῶν. Κάθε Παμφιλιανὸς εἶναι λοιπὸν ἐλεύθερος νὰ μαζέψῃ μὲ τὴ δραστηριότητά του μιὰ μεγάλη περιουσία. Ἀλλὰ οἱ δικοὶ του δὲν ποροῦν νὰ κληρονομήσουν παρὰ τὸ δέκατον τῆς περιουσίας αὐτῆς. Τὸ ὑπόλοιπον τὸ πέρνει τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ τὸ ἐξοδεύει γιὰ νὰ βοηθῇ οὓς φτωχοὺς. Τὰ παιδιά τῶν πλουσίων πρέπει ὁλοένα νὰ ξανακερδίζουν τὰ καλὰ τῶν γονέων των.

— Ὑπάρχει κάποιος ἄλλος κίνδυνος, μοιραῖος νὰ ποῦμε. Ὁ πληθυσμὸς αὐξάνεται ὁλοένα, ἐνῶ ἡ παραγωγή τοῦ νησιοῦ εἶναι ἀναγκαστικὰ περιορισμένη καὶ στάσιμος. Μιὰ μέρα ἢ τὴν ἄλλη, ἡ ἀνισορροπία θὰ ξεσπάσῃ.

— Δὲν θὰ ξεσπάσῃ ποτέ, εἶπε ὁ βασιλεὺς. Ἐπιτρέπουμε τὴν πρόοδο τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅταν θὰ ὑπάρχουν τέσσερις χιλιάδες κατοίκων, νόμοι μαλθουσιάνιοι, ποῦ ἐτοιμάσαμε ἤδη, θὰ ἀρχίσουν νὰ λειτουργοῦν. Αἱ γεννήσεις δὲν θὰ μποροῦν πιά νὰ ξεπεράσουν τὸν ἀριθμὸ τῶν θανάτων.

— Ἐχετε προβλέπει λοιπὸν τὸ πᾶν ἐδῶ στήν Παμφιλία!

— Τὸ πᾶν εἶναι λεπτομερῶς ὑπολογισμένον καὶ καλοχωνεμένο. Καὶ αὐτὸ ἐξ αἰτίας τοῦ σεβασμοῦ ποῦ ἔχουμε στὶς παραδόσεις. Δὲν κάνουμε νεωτερισμούς, δὲν ἔχουμε τὴ μανία τοῦ πρωτοτύπου, δὲν μᾶς ἀρέσει ἡ μεταβολή. Ἡ μεταβολή εἶναι καὶ λίγο θάνατος, κι' ἐμεῖς ἐπιθυμοῦμε νὰ πεθαίνουμε ὅσο τὸ δυνατόν λιγώτερον. Ὁ παπούλης μου καθιέρωσε τὴν λατρεία τῶν προγόνων. Πᾶν ὅ,τι ἔκαμαν αὐτοί, μᾶς εἶναι ἱερό. Δὲν πὼ ξαναθίγουμε πιά. Ἡ βραδυνὴ προσευχὴ ποῦ κάθε καλὸς Παμφιλιανὸς πρέπει νὰ λήῃ τὴν ὥρα ποῦ δύει ὁ ἥλιος, τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ἐκείνη ποῦ ἡ ψυχὴ εἶναι πιὸ τρυφερὴ καὶ ἑτοιμὴ νὰ πέσῃ στὴ μελαγχολία, ἡ προσευχὴ αὕτὴ εἶναι μ' αὐτὰ τὰ λόγια:

«Πατέρα ἄγνωστε καὶ ἀκλόνητε, εὐλογημένος νὰ εἴστε γιὰ τὰ καλὰ καὶ γιὰ τὰ κακὰ τῆς ἡμέρας μου. Κάμετε τὸ

πνεῦμα τῆς φυλῆς μου νὰ ζῇ πάντα μέσα μου καὶ νὰ μὴν καταστρέψω ποτὲς μὲ κανένα νεωτερισμὸ τῇ γραμμῇ τῶν προγόνων μου, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ μείνω πιστὴ ἡχώ καὶ τὸ ζωντανὸ ἀπαύγασμα τῆς σκέψεως καὶ τοῦ ἔργου των. Ἀμήν.»

VIII

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ

Ἀπ' τὸ βασιλικὸ ἐξώστη φαινόντανε οἱ ταπεινὲς στέγες ποῦ φλόγιζε ὁ ἥλιος, οἱ μεγάλοι δρόμοι ποῦ σκέπαζαν τὰ δέντρα καὶ οἱ φαρδυεὲς πλατεῖες.

Τὸ κάθε τι ἦταν εὐχάριστο, ἐμπνευσμένο, τὸ κάθε τι ἀνάπνεε μιὰν ἡσυχὴν χαρὰ τῆς ζωῆς. Οἱ κατοικοὶ τῆς πόλεως βοῦσαν πεταχτοὶ τὰ τεμπέλικα ζῶα τους, αἱ παρὰδες γυρονοῦσαν μὲ τὰ δίχτυα τοὺς γεμάτους ἰσχυροὺς ὁἰκοὺς τῶν περιπατητῶν ἀργοποροῦσαν κουβεντιάζοντες στὸν ἥλιο. Καμαρώνοντας τὴν Παμφιλίαν καὶ τὴν ἡρεμὴν θάλασσαν ποῦ ἐρωτιάριζα χαϊδεύει τ' ἀκρογιάλι, ὁ Φορτὶς ποῦ εἶχε καλὸ μάθει τοὺς κλασσικοὺς, ἔφερονε στὸ μυαλό του καὶ εἰκόνες ἀπόμακρες καὶ ἀρχαῖες, τὴν γῆν τῶν Φωκαίων, ὅπως ἄραγε ὁ πλανεμένος Ὀδυσσεὺς καὶ τὴν ἄλλη ὅπου ὁ Ἑνείας ἀναπαύτηκε προτοῦ πάη νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ τελικὰ πεπρωμένα.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ξένος κύτταζαν πολὺ ὥρα σιωπηλὰ τὸ ποικίλο θέαμα. Ὀνειροπολοῦσαν.

— Τὸ τρισευτυχισμένο νησί σας καὶ κάθε τι τὸ πρωτότυπο ποῦ μοῦ δείξατε, πετοῦν σὰν ὄνειρο στὸ μυαλό μου. Μόλις τολμῶ νὰ τὰ πιστέψω. Ὅταν λέπουμε ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ ἀποικία Εὐρωπαίων, ὡς τόσο βλέπω ἐδῶ

πλάσματα ἀναγεννημένα ποῦ ἀνθίζουν σὲ μιὰ φυσικὴ καὶ ἀπλή ζωή, δὲν μπορῶ νὰ μὴ τὰ συγκρίνω μὲ τοὺς συγγενεῖς τους, ἐπὶ τοὺς ὁποίους ἀποχωρίστηκα ἐδῶ καὶ μερικὲς μέρες καὶ ποῦ πηγαινοέρχονται στὶς ὄχθες οὗ Σηκουάνα ἢ ἄλλου. Δὲν μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε εὐκόλα τὶς ἀντιθέσεις καὶ τὶς διαφορὰς ποῦ μοῦ φέρνει στὸ μυαλὸ αὐτὴ ἡ σύγκρισις.

— Τὶς φαντάζουμε, ἀποκρίθηκε ὁ βασιλέας. Τὴν καίετε τὴ ζωὴ ἐσεῖς οἱ Γυρωπαῖοι, ἐνῶ ἡμεῖς τὴ γουστάρουμε σιγά-σιγά, βαδίζοντες πρὸς τὸ χάρο μὲ μικρὰ βήματα, χωρὶς ἀτμομηχανές, χωρὶς σιδηροδρόμους, χωρὶς πετάμενες μηχανές. Τὴ γῆ αὐτὴ ποῦ μᾶς σηκώνει τὴν κυττάζουμε γιὰ πολὺ καὶ σὰ φίλοι.

Ἐπίσης προσέχουμε καὶ στὰ ἀδελφικὰ πλάσματα ποῦ ἀποτελοῦν μαζὶ μᾶς τὸν κύκλο τῆς ζωῆς, στὰ λουλούδια, τὰ φτερωτά, τὰ ἔντομα, στὰ σπαρταριστὰ τὰ ψάρια, σ' ὅλες τὶς θαυμαστὰς ἀπόψεις τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου. Δὲν μᾶς ζαλίζει ἡ δόξα μήτε ἡ ἀλσζονία, εἴμαστε ἴσοι ὅλοι καὶ ξεσκλαβωμένοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκη. Χωρὶς μόχθο, ἐκτελοῦμε ἓνα εὐκόλο καθήκον καὶ δὲν ἔχουμε μήτε μεγάλες ἐλπίδες, ἀλλὰ μήτε καὶ βίαιες κυταπτώσεις. Ἔχουμε, πρὸ παντός, τὴ φυσικὴ ἐκείνη χάρι τῶν ἀπλοϊκῶν ψυχῶν καὶ τὴν εὐκολία τοῦ νὰ προσφέρουμε τὸ πᾶν στὴ ζωὴ ποῦ ζοῦμε, δίχως πάθη καὶ δίχως σκέψη. Ἐδῶ τὸ κάθε τι βλαστάνει μὲ χάρι, τὸ κάθε τι ἀκολουθεῖ τὴν ἐξέλιξί του σύμφωνα μὲ τὸν προορισμὸ του καὶ φυλάει τὸ φυσικὸ του μῦρο. Τὰ κορίτσια ἔχουν τὴ δροσιὰ τῶν λουλουδιῶν, οἱ ἄντρες ψάλλουν κοντὰ στὰ πουλιὰ κ' ὕστερα ὅλοι γίνονται γέροι καὶ πεθαίνουν, χωρὶς συγκίνησι μήτε φόβο.

— Ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ὁδηγεῖ ἐμᾶς στὸν ἐκφυλισμὸ, εἶπε ὁ Φορτιέ, εἶναι ἡ ὀλότελη ἀνατροπὴ ὅλων τῶν οὐσιωδῶν νόμων τῆς ζωῆς. Ἀντὶ νὰ προσαρμόσουμε τὸν πολιτισμὸ, στὴ

φύσι, ἑμεῖς προσπαθοῦμε τολμηρὰ νὰ ἀναγκάσουμε τὴ φύσιν νὰ ὑποστῇ τὰ παραστρατήματά μας. Τὴ στιγμὴ αὐτῇ, ἐνῶ ἑμεῖς ἐδῶ συνομιλοῦμε ἥρεμα, οἱ Εὐρωπαῖοι τρέχουν μέσα στὴ λάσπη, στὸ φοῦμο, στὸ πετρέλαιο, ἀνάμεσα στ' αἰμάξια τοῦ τρέχουν, στὶς κραυγὲς τοῦ βγάζουν οἱ σφυρηχτρες, στὸ γουργούλισμα τῶν μηχανῶν. Βιάζονται, μακριὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο, τρέχουν κοντὰ στοὺς μουντζουρωμένους τοίχους, προσέχουν στὰ προγράμματα καὶ στὶς ὑβριστικὲς τοιχοκολλησεις κ' ἢ πιὸ μεγάλη τους σκέψι τὴ στιγμὴ ἐκενὴ εἶναι τὸ πῶς νὰ περάσουν τὸ δρόμο, χωρὶς νὰ κτλοῦν, πῶς νὰ προφθάσουν τὸ τράμι, νὰ διασχίσουν τὶς ἀποστάσεις καὶ νὰ φθάσουν ἀκριβῶς στὶς συνεντεύξεις τους, συνεντεύξεις ποῦ πότε ἐλαφρὲς, τιποτένιες, πότε ἀναγκαῖες, καὶ ποῦ ἀποροφοῦν τὸ καλλίτερο μέρος τῆς ζωῆς των.

Οἱ διαβάτες ἔχουν πρσιμένα τὰ μάτια τους καὶ τὸ δέος τους εἶναι σταχτί. Γιατί οἱ νύχτες τους εἶναι πιὸ ἐπίπονες ἀκόμη κ' ἀπ' τὴ μέρα τους, γιατί ὁ ἥλιος τοὺς τσακίζει, ὁ κορσὲς τοὺς σφίγγει, τὰ γεύματα τοὺς ἀποχανώνουν, ἡ σκέψι τους ἐρεθίζεται κ' ὁ ὕπνος τοὺς ἀποφεύγει.

Ἐκείνους ποῦ δὲν τοὺς τρώει τὸ σαράκι τῆς διαφθορᾶς, τῶν καρικευμάτων, τοῦ ἀλκοόλ, τοὺς τρώει τὸ σαράκι τῆς φιλοδοξίας, τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μπλοφάρουν, τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἐπιτύχουν. Οἱ Εὐρωπαῖοι τὰ βλέπουν ὅλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν τάφο καὶ πηγαινοέρχονται, ἀνακατεύονται, καὶ ὅλη τους ἡ δουλειὰ εἶναι τὸ πῶς νὰ ξεσχίσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ τὸ πῶς νὰ χαμογελοῦν ἀναμεταξί τους. Τὰ αἰσχροπάθη, οἱ κρυμμένες σαπίλες, οἱ ἀνισόροπες ιδέες, ὁ ἐκνευρισμὸς καὶ τὸ ἀναποφάσιστο, ὅλα αὐτὰ τρέχουν, πηγαινοέρχονται, περπατοῦν, γελοῦν, διασκεδάζουν, φτιασιδώνονται, ἀγαπιῶνται, κ' ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὶς νεωτεριστικὲς ἀντροπόλεις, τὶς φωτερές, τὶς εὐθυμες, τὶς τερατώδεις καὶ τὶς ἀλύπητες.

Ἐγινε μιὰ μικρὴ σιωπὴ καὶ ὕστερα ὁ Φορτιέ ξαναεῖπε πάλι :

— Ἐδῶ, ὅταν πεθαίνετε, ἔχετε τὴν αἰσθησὶ πῶς ζήσατε καὶ πῶς ἀναπαύεστε ὕστερα ἀπὸ ἓναν περίπατο, ποῦ τὸν στολίζουν ἔργα καὶ ἡδονές.

Δοκιμάζετε τὴ ζωὴν σὰν ἓνα κορσὶ μπροῦστο καὶ φυσικόν. Ἐμεῖς, ἀπ' ἐναντίας, τὴν καταπίνουμε ὅπως τὸ νοθευμένο καὶ ναρκωτικὸ ἀλκοόλ.

— Θὰ ὑπάρχη πάντα, ἀπάντησέ το βασιλέας, καὶ ἀσυμβίβαστο μὲ τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴ ζωὴ. Ἐκεῖ ποῦ χρησίμευσε ὡς ὄργανο καὶ ὡς ἐργαλεῖο στὸν ἀρχέγονο ἄνθρωπο, χρησιμεύει σήμερον ὡς ὄπλο αὐτοκτονίας. Σκοπὸς τῆς ἐπιστήμης ἦταν οἱ ἀρχές ἢ καλλιτέχνες τῆς ζωῆς καὶ σκοπὸς τῆς ἀλήθειας ἦταν ἡ καθοδήγησις καὶ ταξινομήσις τῶν ἀνθρωπίνων ἐρευνῶν. Ἐσεῖς καὶ τὰ δύο αὐτὰ τὰ κάματε εἰδῶλα σκληρὰ καὶ τοὺς θυσιάζετε τὴν ὑγείαν σας καὶ τὴν εὐτυχίαν σας. Στηρίζετε ἀλαζονικὰ ἐπάνω σὲ σχετικὰς ἀλήθειες ἐπιπόλαιες, ποῦ κάθε νεωτερισμὸς, κάθε ἐφεύρεσις τὴν ἀμφισβητεῖ, θάμπλώνετε ἀπὸ μεθιχρὰς ἀναζητήσεις ποῦ δὲν φωτίζουν παρὰ τὰ στοιχεῖα τὰ φαινόμενικα καὶ τὰ ἀκράδαντα τῶν πραγμάτων, καὶ δὲν παύετε νὰ τραχύνετε, νὰ χύνετε σὲ στενοχώριες, παραμελῶντας ὅλες τὶς ἀπλὲς ἀταπάτες, ὅλα τὰ ἀληθινὰ θεμέλια τῆς εὐτυχίας. Ἔτσι πλανημένοι, θέλοντας νὰ πᾶμε μακριὰ, ξεχάσατε πῶς ἡ οὐσιώδης μας ἀποστολὴ εἶναι τὸ νὰ ζοῦμε σὲ μιὰ τέλεια ἀπάντησι. Ἐκεῖνο ποῦ εἶναι δευτερεύον καὶ ἐξαιρετικὸ στὸν ἄνθρωπο, ἡ δημιουργικὴ σκέψις, τὸ κάματε ἓνα αἰώνιον στοιχείον, ὅπως σὰν νὰ ποῦμε τὸν ἔρωτα, ποῦ εἶναι μιὰ μυστικὴ ἡδονή, τὸν κάματε ἓνα ὄργανο ζήλιας, ἀνταγωνισμοῦ καὶ μίσους.

— Ἐὰν, ὡς τόσο, ἀντέτεινε ὁ Φορτιέ, καταργεῖτε τὴν ἐπιστήμην, τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἐρευνά τῆς ἀλήθειας, ἡ ἀν-

θρωπότης θὰ ξαναγυρίσῃ στὴν κτηνώδη κατάστασι καὶ δι-
ερωτῶμαι τότε ἂν ἡ ζωὴ ἀξίζῃ τὸν κόπο νὰ τὴν ζήσῃ κανεὶς.

— Δὲν ἀποτρέπω αὐτά, εἶπε ὁ Ἑρρίκος, ἀλλὰ τὰ βάζω
στὸ φυσικό τους αὐλάκι καὶ τοὺς ἐπαναδίδω τὶς φυσικὰς τους
σχέσεις. Ἄς δουλεύῃ ἡ ἐπιστήμη, χωρὶς ὅμως νὰ ταράσῃ
ἐκείνους, τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ στὸ
θεῖο ρῆγος. Ἡ ἐρευνα τῆς ἀλήθειας νὰ μὴν κάμῃ τὸν ἄν-
θρωπο νὰ παραστρατῇ μακρὰ ἀπὸ τὰ πεπωμένα του καὶ
νὰ μὴ τοῦ νοθεύῃ τὸ αἶσθημα. Πρὸ παντός, ὁ ἔρως νὰ μὴ
γίνεται ἀσυμβίβαστος μετὰ τὴν ζωὴν καὶ ἡ τέχνη νὰ εἶναι τὸ
στολίδι καὶ ὄχι ὁ ἐφιάλτης τῆς ζωῆς. Γιατὶ νὰ μὴ σκεπτώ-
μεθα τὸ σῶμα μας καὶ τὴ φυσικὴν του ἰσορροπία ; Ἐγὼ
ἀπαιτῶ νὰ φροντίζῃ κανεὶς καὶ γιὰ τὸν ἥλιο, καὶ γιὰ τὰ δέν-
τρα καὶ γιὰ τὶς πεταλοῦδες, γιὰ τὸ θεῖο ἔκπνο, νὰ κυττάξῃ
ὁ κόσμος τὶς ὑπέροχες γραμμὰς ποὺ ζωγραφίζονται στὸν
ὀρίζοντα, τὰ σύννεφα καὶ τὶς θαυμάσιες καμπύλες τῶν κυ-
μάτων. Ἄς ἀκοουθῇ ἡ ζωὴ τὸν παγκόσμιον ρυθμό, ἀπ' τὸν
ὁποῖο φαίνεται πῶς παραστράτησε, καὶ ἡ ἀρχέγονη φιλία,
ὁ ἀρχικὸς δεσμὸς μεταξὺ τῆς σάρκας καὶ τοῦ πνεύματος,
ἃς ξανασυσταθῇ. Νὰ ἡ οὐσία τοῦ παμφιλίανου ιδεώδους.
Τὸ βρίσκετε ἄσχημο ;

— Τὸ βρίσκω θαμνάσιο, ἀποκρίθηκε ὁ Φορτιέ. Τὸ εὐ-
ρωπαϊκὸ μου μυαλὸ κατάλαβε τὶς παράξενιές του, ἡ λογικὴ
μου, λογικὴ ἀμερόληπτου κριτῆ, αἰσθάνεται τὴν οὐσίαν του.
Ποιὸς θὰ τόλμοῦσε νὰ ἀρνηθῇ πῶς οἱ μεταρρυθμίσεις αὐ-
τὲς δὲν θὰ ἀποτραβοῦσαν τὸν κόσμο ἀπὸ τὴν παρακμὴ καὶ
ἀπὸ τὸ ξωφρενικὸ σκοτάδι ποῦ τὸν παραμονεύει ;

— Καὶ τὸ κλίμα εἶναι τόσο γλυκὸ στὴν Παμφιλία ! εἶπε
ὁ βασιλέας.

— Τὰ φρούτα τόσο γλυκά, τὰ περιβόλια τόσο εὐθυμα,
ἀπάντησε ὁ Φορτιέ.

— Μήτε χειμῶνα ἔχουμε, μήτε θέρος.

— Ἡ ἀνοιξι, νὰ ἡ ἐποχὴ ποῦ βασιλεύει.

— Θὰ ἔλεγε κανεὶς πῶς ἐδῶ ὁλοένα ἀνθίζουν τὰ λουλούδια.

— Κ' οἱ γυναῖκες εἶναι ὅλες ὡμορφες.

— Ἡ ὅλῃ ράτσα βγαίνει ἀπὸ τὸ σκαρπέλο κάποιου μεγαλοφυοῦς γλύπτου.

— Ἡ ζωὴ περνᾷ χωρὶς μόχθο. Φαίνεται ὅαν νὰ χαμογελᾷ.

— Μὰ, ἐπὶ τέλος, γιατί νὰ μὴ μένατε στὴν Παμφιλία, εἶπε τότες ὁ Ἑρρίκος μὲ τὴν πιὸ προκλητικὴ φωνή του. Οἱ γυναῖκες σᾶς ἀρέσουν καὶ τοὺς ἀρέσετε, οἱ ἐπιστήμονες αἰσθάνονται φιλία γιὰ σᾶς, ἡ συναναστροφή σας μὲ γοητεύει, καὶ μπορείτε νὰ μᾶς παράσχετε ἀληθινὰς ὑπηρεσίας μὲ τὶς μηχανικὲς σας γνώσεις. Σκεφθῆτε πῶς τίποτε δὲν σᾶς ὑποχρεώνει νὰ ἀκολουθήσετε κατὰ γράμμα τὶς παμφιλιανὲς συνήθειες. Θὰ μέινετε ὅσο θέλετε ἐκτὸς νόμου, θὰ κάμετε παιδιὰ καὶ τὸ γένος σας θὰ εὐτυχήσῃ.

Ὁ Πέτρος Φορτιὲ ξεσηκώθηκε τρομαγμένος.

— Εὐχαριστῶ Μεγαλειότατε, ἡ καλωσύνη σας εἶναι μεγάλη. Μὲ φορτώσατε ἤδη μὲ δῶρα καὶ μὲ περιποιήσεις. Ἡ τελευταία αὐτῇ πρότασις κάμει νὰ ξεχειλίσῃ ἡ εὐγνωμοσύνη μου. Δυστυχῶς, εἶναι ἀδύνατον !

— Τί κοῦμα ! Κατὰ τὰ λόγια σας, δὲν ἔχετε οἰκογένεια. Τίποτε λοιπὸν δὲν βιάζει τὴν ἐπιστροφή σας στὸ Παρίσι.

— Ναί, ἀλήθεια. Ὡς τόσο αὐτὸς ὁ τεχνητὸς πολιτισμὸς, ὁ δηλητηριασμένος, ὁ βουτηγμένος μέσα στὰ πάθη καὶ στὴν κερδοσκοπία, μοῦ εἶναι πιὸ γλυκὸς κι' ἀπ' τὸν παράδεισο. Τὸ Παρίσι εἶναι ἡ πόλις μου. Εἶμαι δεμένος στὸ βρωμιαρικο ἄσφαλτό της. Καὶ ὄχι χωρὶς μιὰ ἀληθινὴ ἡδονὴ βουτῶ ἀ πόδια μου στὴ λάσπη τῆς Μονμάρτ.

— Γιατί ;

— Δὲν θὰ μπορούσα νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Εἶναι ἴσως γιατί κάθε ἀλλαγὴ ἐξισοῦται μὲ ἓνα μερικὸ θάνατο γιὰ τὰ ἀνθρώ-

πινα μάτια. Ἡ αἰωνία ζωὴ τοῦ μας ὑπόσχονται ὥς τὸ τέλειον τῆς μακαριότητος, μὲ κάμει ν' ἀνατριχῶ ὅταν τὴ σκέπτομαι. Ἐκεῖνο τοῦ ἀγαπῶ εἶναι τὸ Παρίσι καὶ οἱ ἀνήσυχες καὶ ἡδονικὲς μέρες τοῦ περνῶ ἐκεῖ.

— Τί κρῖμα, εἶπε ὁ βασιλέας, κι' ἐγὼ εἶχα τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ σᾶς κρατοῦσα ἐδῶ.

— Ἐγώ, ἀπ' ἐναντίας, θὰ σᾶς ἰκέτευα νὰ μ' ἐπιτρέψετε νὰ τραβηχτῶ αὐριο τὸ πρωῒ ἀπ' τὶς τόσες σας καλωσύνες. Βιάζομαι νὰ δώσω σημάδι ζωῆς στοὺς φίλους ἐκεῖ πέρα.

— Δὲ θὰ μπορούσα ποτὲ νὰ ἐμποδίσω τὴν ἐξακολούθησι τοῦ ταξιδιοῦ σας. Ἡ βενζίνη ποὺ χρειάζεστε εἶναι ἤδη μέσα στὸ ἀεροπλάνο σας. Θὰ φύγετε αὐριο, ἀφοῦ τὸ ἐπιθυμεῖτε.

— Ἀποκομίζω φεύγοντας μιὰν ἀξέχαστη ἐνθύμησι γιὰ τὴ χώρα σας καὶ γιὰ τὰ θαυμάσια πράγματα καὶ μοναδικὰ στὸ εἶδος τους ποὺ μοῦ ἀποκαλύνετε. Κι' ἐπάνω σ' αὐτό, εἰπῆτε μου, Μεγαλειότατε, πῶς σεῖς ποῦ ζῆτε σὲ μιὰ τόσο ἀπλῇ ζωῇ, τόσο θεληματικὰ ἀσχεγόνῃ, πῶς ἔχετε ἀνιλήψεις τόσο ἀνοιχτές, τόσο μελετημένες καὶ τόσο βαθειὰ σοφές ; Βασιλέας μιᾶς χώρας ποὺ ἔχει ἐπιστρέψει στὴ φύσι, εἴστε ἀνώτερος καὶ θὰ ἔλεγα μάλιστα ξένος, μὲ τὴ λεπτότητά σας καὶ μὲ τὴν πνευματικὴ σας δραστηριότητα.

Μὰ χωρὶς νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, κυττάζοντάς τον τώρα μὲ μάτια γεμᾶτα θλίψι, ὁ βασιλέας τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ ἀποτραβήχτηκε.

ΙΧ

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣΙ

Οἱ φύλακες ἐμπόδιζαν τοὺς περιέρχους νὰ πλησιάσουν καὶ ἓνα ἀπόσπασμα τοῦ πυροσβεστικοῦ λόχου βοηθοῦσε τὸν Φορτιέ εἰς τὸ νὰ ἐπιθεώρησιν καὶ νὰ βάλῃ μπρὸς τὸ μηχανά του.

Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἦταν ἐκεῖ, χαριτωμένη καὶ εὐθυμῇ. Ἡ βασίλισσα εἶχε προσφέρει στὸν Φορτιέ ἓνα ὁμορφὸ σάλι κεντητὸ μὲ τὴν παμφιλίανή μὸδα, ποῦ εἶχε ἐπάνω ζωγραφιστὰ ἀρνάκια καὶ κοτσύφια, ἐνῶ ἡ πριγκιπέσσα Ἀδελαῖς εἶχε ἤδη βάλει μέσα στὸ ἀεροπλάνο ἓνα πανέρι γεμάτο φρούτα, μούσμουλα, μπανάνες, κόκκινα χακὶ καὶ φυστίκια, ὅλα φρεσκοκομμένα καὶ γλυκόχρωμα σὰν τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα.

Τὴν παραμονὴ ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου εἶχε δώσει στὸν Φορτιέ ἓνα μεγάλο ἀμείδιστο ποῦ ἦταν ἐπάνω σκαλισμένο τὸ ὄνομα τῆς Παμφιλίας καὶ μιὰ πεταλούδα, τὸ ἐθνικὸ ἔμβλημα.

Ἡ Μονίκα δὲν εἶχε φέρει παρὰ λουλούδια καὶ κύτταζε τὸ φίλο τῆς μὲ μάτια λαίμαργα καὶ παροδίκως μελαγχολικά.

Ὁρθὸς κοντὰ τῆς ὁ Πέτρος τῆς μιλοῦσε.

Δὲν μπόρεσε νὰ βασταχθῇ καὶ τῆς εἶπε:

— Θυμᾶσαι, Μονίκα, τὶς εὐτυχισμένες νύχτες ποῦ περάσαμε στὸ νὰ ἐπαναλαμβάνουμε καὶ νὰ μεταλλάζουμε τὰ φιλιά μας ;

— Πῶς ! τίς θυμᾶμαι, εἶπε ἡ Μονίκα μὲ τὰ χεῖλη φουσκωμένα καὶ πειστωμένα.

— Κι' ὥς τόσο θὰ σμίξῃ μὲ ἄλλους ἄντρες !

— Φυσικά ! ἀρκεῖ νὰ εἶναι τόσο διασκεδαστικοὶ ὅσο καὶ σύ !

— Ξεχνᾷς λοιπὸν τόσο εὐκόλα, Μονίκα ; ξεφώνησε ὁ Πέτρος μὲ θλίψη.

— Γιατί ἐπιθυμοῦσε ν' ἀφήσῃ ἓνα ἀνεξάλειπτο σημάδι στὸ σῶμα καὶ στὶς αἰσθήσεις τῆς φίλης του ;

Εὐτυχῶς κατάλαβε γρήγορα τὴν ἀνοησία μιᾶς τέτοιας ἐπιθυμίας. Τὰ μάτια του γέμισαν δάκρυα καὶ δοκίμασε τὴν δυνατὴ πίκρα τοῦ σφραγίζει κάθε ἀναχώρησι, τὴν αἰσθήσῃ ἐκείνη τὴν πένθιμη καὶ τὴν ἀπογοητευτικὴ τοῦ χωρισμοῦ.

Βλέποντας τὸν ἑαυτό του περιστοιχισμένον ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πλάσματα, ποὺ τοῦ ἦταν ἄλλοτε ἄγνωστα καὶ ποὺ τὸ πεπονημένο τὰ εἶχε σμίξει γιὰ κάμποσο καιρὸ στὴ ζωὴ του, αἰσθάνθηκε κάποια συγκίνησι.

Θυμήθηκε τότες τὸν Ὀδυσσεύ, ποὺ ὁ βασιλεὺς τῶν Φαιάκων καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τὸν παραφόρτωναν μὲ δῶρα τῇ στιγμῇ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ἐνῶ ἡ γλυκεῖά Ναυσικᾶ, ταραγμένη μέσα στὴν παρθενιά της, εὐχότανε μὲ τὴ σκέψι της νὰ γινότανε σύζυγός της.

Κάμνοντας κάποια προστάθεια στὸν ἑαυτό του ὁ Φορτιέ, ξαναπλησίασε τὴ Μονίκα, τὴ φίλησε, φίλησε καὶ τὴν ἀδελφὴ της καὶ ὕστερα καὶ τὸ νεαρὸ πρίγκηπα.

Θέλησε νὰ σφίξῃ μὲ σεβασμὸ τὸ χέρι τῆς νωχελοῦς καὶ ὁμορφῆς βασίλισσας, μὰ ἐκείνη ἔσκυψε τρυφερὰ καὶ τὸν ἀγκάλιασε.

Ἡ μηχανὴ δούλευε τώρα ἀτίδαση καὶ γρήγορη.

Τέλος ὁ ἀεροπόρος πῆγε πρὸς τὸν βασιλέα γιὰ γὰ τὸν ἀποχαιρετήσῃ.

Ὁ Ἑρῳϊκος τὸν σταμάτησε.

Γυρνῶντας τότε πρὸς τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια καὶ ζυττάζοντας στοργικὰ τὰ παιδιά του :

— Πηγαίνετε, τοὺς εἶπε. Ἀφῆστέ μας μόνους. Ἔχω νὰ μιλήσω λίγο ἀκόμη μὲ τὸ φίλο μας.

Κι' ὅταν ὅλοι ἀποτραβήχτηκαν, ὁ βασιλέας μίλησε μὲ πυρετό, σὰν νὰ εἶχε ἀπὸ καιρὸ πάρει μίαν ὠρισμένην ἀπόφασιν.

— Χθές, εἶπε, ἐξέτασα τὸ ἀεροπλάνο· σας ἐνῶ λάδωναν τὴ μηχανή. Μὲ μεγαάλῃ μου ἐκπληξι εἶδα πῶς εἶχε θέσι γιὰ δυὸ ἀξειδιώτας.

— Πράγματι, εἶπεν ὁ Φορτιέ, χωρὶς νὰ καταλάβῃ ποῦ ἀπέβλεπε ἡ ἐρώτησις αὐτή. Ὑπάρχει μιὰ θέσι πίσω· πέρονω συχνὰ κι' ἓναν ταξειδιώτη μαζί μου.

— Ἀκοῦστε, κύριε Φορτιέ, ἐπανελάβε ἀπότομα ὁ βασιλέας. Θέλετε νὰ μοῦ παραχωρήσετε αὐτὴν τὴ θέσι ;

— Ἐπιθυμεῖτε νὰ κάμετε κανένα γυράκι, νὰ πάρετε τὸ βάπτισμα τοῦ αἵρος ; Τίποτε εὐκολώτερον.

— Ὁχι θέλω νὰ φύγω μαζί σας.

— Τί λέτε ; εἶπε ξαφνισμένος ὁ Φορτιέ.

— Φαντάζεστε, ἂν ἀντιστάθῃκα πολὺν καιρὸ σ' αὐτὴν τὴν ἰδέαν. Τρεῖς μέρες τώρα ποῦ ἀγωνίζομαι, τώρα πῆρα τὴν ἀπόφασίν μου. Προσέξατέ με μιὰ στιγμούλα καὶ θὰ μὲ καταλάβετε.

Τράβηξε τὸν νέο σ' ἓνα ἀπομονωμένον μέρος καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ σ' ἓνα θρανίον.

— Χθές μοῦ εἶχατε εἰπῇ μερικά λόγια γιὰ τὴν ἀντίληψίν μου, γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον μου γιὰ τὶς πνευματικὰς ἐργασίας καὶ γιὰ τὴν ἱκανότητά μου εἰς τὸ νὰ καταλαβαίνω τὰ πιὸ διάφορα ζητήματα. Αὐτοῦ ἀκριβῶς εἶναι ἡ δυστυχία μου καὶ τὴν ἀγγίζετε μὲ τὸ δάχτυλό σας. Σύμφωνα μὲ τὶς παραδόσεις τῶν προγόνων μου, αἰσθανόμουν τὸ καθήκον νὰ εἶμαι ἐνήμερος γιὰ κάθε τι ποῦ γίνεται στὸν πολιτισμένον κό-

σμο, στήν δραστήρια Εὐρώπη. Μόνος στήν Παμφιλία, ἂν ἐξαιρέσουμε τήν ἀποικία τῶν σοφῶν, ἔπερνα ταχτικά ἐφημερίδες, περιοδικά καί βιβλία. Ὁ πατέρας μου ἔκαμε τὸ ἴδιο, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνάγκη. Ἐγὼ συνήθισα σ' αὐτὰ καὶ δὲν μπόρεσα πιά ν' ἀποτραβηχτῶ. Γιατὶ μοῦ συνέβη κάποια περιπέτεια, τὴν ὁποία δὲν σκέφθηκε ὁ Ἑρρίκος ὁ Μέγας. Εἶναι ὅτι βασιλέας γεννήθηκα, ὡς ὅσο μὲ τάλαντο. Τέτοιος, ὅπως με βλέπετε, — ἂν καὶ προσπαθῶ μὲ ζῆλο νὰ τὸ κρύψω ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου — ἔχω μιὰ ἀληθινὴ ροπή στήν ποίησι. Κάμνω στίχους. Στὴν ἀρχὴ ἠλπιζα πῶς οἱ στίχοι αὐτοὶ ἦταν μέτριοι καὶ πῶς τὸ τάλαντό μου θὰ ἠμποδίζετο ἀπὸ τὸ ἐπίσημό μου ἀξίωμα. Ἀλλὰ ἀναγκάστηκα νὰ ἰδῶ τὴν πραγματικότητα. Τόσο, καὶ περισσότερο ἴσως ἀπὸ τὸν ποιητὴ Ἀντάρ, κατέχομαι ἀπὸ λυγισμό. Ἐξ ἄλλου ἡ φαντασία δὲν μοῦ λείπει καὶ μιὰ μεγάλῃ ἀφηρημάδα μοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀντιμετωπίζω τὰ πιὸ ψηλὰ προβλήματα. Τέλος, εἶμαι ποιητὴς φιλόσοφος στὸ εἶδος τῆς κυρίας Ἀκερμανν ἢ τοῦ Σουλὺ Πουντόμ.

Ὁ Πέτρος Φορτιὲ κτύπησε τὸν βασιλέα, τρομαγμένος.

— Καταλαβαίνετε τώρα, ἐξακολούθησε ὁ Ἑρρίκος, πῶς τὸ Παρίσι μὲ τραβᾷ καὶ πῶς ὅλη ἡ κληρονομικότης τοῦ παλαιοῦ ξεφαντωτῆ, τοῦ παλαιοῦ Εὐρωπαίου ἐπιβάλλεται στὸν ἑαυτό μου.

Δὲν ἀπέχω ἀπὸ τὴν παρισινὴ ζωὴ παρὰ ἀπὸ δυὸ μόνο γενεές. Εἶνε λίγο. Αἰσθάνομαι τὴν ἀρρωστίαρὰ ἐπιθυμία νὰ ξαναἰδῶ ἐκεῖνο τὸ περιβάλλον, ποῦ τὸ καταβροχθίζει ὁ πνευματικὸς πυρετός, ποῦ τὸ χαρακώνει τὸ φῶς καὶ ποῦ εἶναι γεμεῖο κίνησι καὶ ὅπου τὰ γεγονότα γίνονται γρήγορα φωτερὰ σὰν πυροτεχνήματα. Τὸ νὰ ζῶ στὸ Παρίσι, νὰ πηγαίνω στὸ θέατρο, νὰ δημοσιεύω στίχους, νὰ ἀναπνέω τὸ φρεσκοτυπωμένο χαρτί, νὰ ἀγωνίζομαι γιὰ νὰ ἐμπνεύσω τὸν ἔρωτα, νὰ κατακτῶ τὶς γυναῖκες ποὺ δὲν προσφέρονται σ' ἐμένα,

καὶ πῶς ὑποφέρω ποῦ δὲν τίς δοκιμάζω.

— Μεγάλες, ἀντεῖπε ὁ Φορτιέ· μοῦ εἶπατε ὥς τόσο πῶς ἡ εὐτυχία εἶναι κοντὰ στὴ φύσι. Τὴν κατορθώνει κανεὶς μὲ τὴν ἀπλότητα, δοκιμάζοντας χωρὶς προσποίηση τὴ ζωὴ.

— Ἀλλοίμονο, δὲν εἶμαι πολὺ βέβαιος γι' αὐτό, ἀποκρίθηκε κατσουφιασμένος ὁ βασιλέας. Ἄν τὸ ὑπεστήριξα τόσο φλογερὰ μπροστά σας, ἦταν γιὰ νὰ πεισθῶ κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος ! Ἡ εὐτυχία ! Ξέρουμε ἐμεῖς, ἄθλιοι, υφλοὶ καθὼς εἴμαστε, ξέρουμε ποῦ βρίσκεται ! Ἡ εὐτυχία γιὰ τὸν καθένα εἶναι νὰ ἀκολουθῇ τὸ πεπρωμένο του. Ὁ Ἑρρίκος Μπουβαλλὸν νόμισε πῶς ἀκολουθοῦσε τὸ δικό του ὅταν ξεμπάρκαρε σ' αὐτὸ τὸ νησί. Ἐκαμε μιὰ πράξι, τῆς ὁποίας δὲν μπορούσε νὰ προβλέψῃ τ' ἀποτελέσματα. Ἐπενέβαινε εἰς τὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητας καὶ πρωταγωνιζότανε νὰ πεπρωμένα. Γιατὶ ἐπὶ τέλους, ἴσως ἡ ἀποστολὴ μας σ' αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ μὴν εἶναι ἡ ἡρεμία καὶ ἡ ὑγεία, ἀλλὰ ἡ πάλη καὶ ὁ πόνος.

Τὸ νὰ μοχθῇ κανεὶς, νὰ συγκινῇται, νὰ φθάσῃ μὲ πόνον εἰς τὴν ὑψηλότεσιν συνείδησι, νὰ κλάψῃ τραγικὰ τὰ μυστικά τῆς ζωῆς, νὰ ἔσῃ ἄλλο εἶδος ἰδεώδους. Τὸ ἐνδιαφέρει, ἂν σπάνουμε τὰ νεύρα μας, ἂν καίμε τὴ ζωὴ μας, ἂν ριψοκινδυνεύουμε νὰ τρελλαθοῦμε, ν' ἀρρωστήσομε, νὰ τσακισθοῦμε ;

Μήπως καὶ τὸ σκουλήκι δὲν ἀποξεραίνεται, δὲν ὑποφέρει, δὲν ἐκφράζεται προτοῦ γίνῃ πεταλούδα φτερωτή ;

Ἄρχεῖ στὸ τέλος, ὁ ἄνθρωπος νὰ ξεπεράσῃ τὸν ἑαυτό του καὶ ν' ἀποτελειώσῃ νικηφόρος τὸν τοληρὸ αὐτὸν ἀγῶνα, ποῦ πρῶτος ἄρχισε ὁ Προμηθεύς, ὁ Κλέφτης τῆς Οὐρανίας Φωτιᾶς. Ἄρχεῖ ἡ συνείδησί μας νὰ μεγαλώσῃ ὥς τὸ σημεῖο τοῦ νὰ ἀντανάγκῃ ὅλο τὸ σύμπαν· ἀρχεῖ ὁ Θεὸς νὰ συγχισθῇ τέλος μὲ τὸν ἄνθρωπον κι' ἓνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους μας ἀπογόνους νὰ κερδίσῃ τὸ ὑπέροχον ἄθλο, ξεπερνώντας τὸ πιὸ

ψηλὸ σκαλὶ τῆς μυστηριώδους αὐτῆς σκάλας, ποῦ ἀκουμπᾷ ταπεινὰ στὸ χῶμα τῆς γῆς καὶ ποῦ ἡ κορυφή της χάνεται ἀνάμεσα στ' ἄστρα.

Ὁ Πέτρος Φορτιέ ἔμενε σιωπηλός, ἀναποφάσιτος. Τέλος ἀποκρίθηκε :

— Ἐλάτε μεγαλειότατε, σᾶς πέρνω μαζί μου. Ἡ δίψα ποῦ ἔχετε νὰ ξαναἰδῆτε τὸν κόσμον ποῦ γνωρίζετε μόνο ἀπὸ ἀόριστες περιγραφές, μοῦ εἶναι καταληπτή. Ἡ μηχανὴ δουλεύει, μπορούμε νὰ πάρουμε τὶς θέσεις μας. Θέλετε ἴσως νὰ ἀποχαιρετήσετε τοὺς δικούς σας. Ἐγκαταλείπετε τὸ θρόνον;

— Ἀφῆσα γραπτὰς στὸν ὑπουργὸ τῶν συνηθειῶν τὶς τελευταῖες του θελήσεις καὶ ὑπέδειξα τὸ φυσικὸ διάδοχό μου, ποῦ εἶναι ὁ γυιὸς μου. Οἱ Παμφιλίανοι θὰ ἔχουν πάντα ἐμπιστοσύνη στὴν οἰκογένειά μου. Ἐξ ὅλου τοῦ νησι εἶναι κτῆμα μας. Αὐτὸ δυναμώνει τὴν πίστι. Τίποτε λοιπὸν δὲν μ' ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ φύγω. Ὅσο γιὰ νὰ ἀποχαιρετίσω τοὺς δικούς μου, ἂν τὸ δοξίμαζα μονάχα θὰ φανέροντα τὰ σχέδιά μου καὶ θὰ ἀποτύγγανα. Πρέπει, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι, ν' ἀνέβω στὸ ἀεροπλάνο πρὶο μπροστὰ ἀπὸ σᾶς, εἶπε ὁ Πέτρος Φορτιέ. Δὲν φυσᾷ ἄερας, ὁ καιρὸς μᾶς εἶναι εὐνοϊκός. Σὲ μερικὲς μέρες θὰ εἵμαστε στὸ Παρίσι. Ἡ μηχανὴ μὲν παύνει 200 χιλιόμετρα τὴν ὥρα. Εἶναι καλὴ γρηγοράδα !

Ἀνέβηκε καὶ εἶπε ἀκόμη :

— Θαρρῶ πῶ σὲ λίγο θὰ ἐπιθυμήσετε τὴν Παμφιλία. Ἀφίνετε τὸν Παράδεισον γιὰ τὴν Κόλασι, πιστέψατέ με. Θὰ νοσταλγήσετε. Οἱ Παρισίνοι θὰ ἐνδιαφεροῦν γὰρ σᾶς ἐπὶ εἴκοσι τέσσερης ὥρες, θὰ σᾶς πάρουν συνεντεύξεις κ' ὕστερα θὰ σᾶς ξεχάσουν. Πῶς θὰ ζήσετε τότες ; Πήρατε τολλάχιστον πολλὰ χρήματα μαζί σας ;

— Πολὺ λίγα. Θέλω οἱ θησαυροί μου νὰ μείνουν στὸ

κράτος καὶ στὴν οἰκογένειά μου. Θὰ ζήσω μὲ τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας μου καὶ τῶν βιβλίων μου.

Ὁ Πέτρος Φορτιέ τὸν κύτταξε μὲ θυμὸ καὶ μὲ θαυμασμό.

Ἡ μηχανὴ ἔκαμε ἓνα φοβερὸ θόρυβο, τὸ πᾶν ἦταν ἔτοιμο.

— Θὰ ἀνέβω ! εἶπε ὁ βασιλέας καὶ ὤρμησε.

Μὰ ἤδη τὸ ἀεροπλάνο κυλοῦσε πάνω στὰ χόρτα. Καὶ ὁ Πέτρος Φορτιέ φώναζε:

— Δὲν μπορῶ νὰ πάρω τὴν εὐθύνη τοῦ νὰ σᾶς φευγάτισω, μεγαλειότατε. Σὲ μερικοὺς μῆνες θὰ βρισκόσαστε στὴ θλιβερὴ ἀνάγκη τοῦ νὰ πουλῆτε καρδόνια στὰ βουλεβάρτα καί, καθὼς θὰ μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ πάρω ρουσφέτι τὸ πιὸ μικρὸ καπνοπωλεῖο γιὰ σᾶς, θὰ αἰσθανόμουναι αἰῶνια

Καὶ ὁ Φορτιέ χαιρέτισε τὸν βασιλέα μὲ μιὰ φιλικὴ χειρομετάνοια.

νομία, γιατί ἀρχίζοντας νὰ τὸν οἰκτείρη δὲν τὸν ἐκτιμοῦσε πιά.

Τὸ ἀεροπλάνο φάνηκε πῶς γινότανε πιὸ ἐλαφρὸ, ὥστε ἀποσπᾶσθηκε εὐκόλα ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ ἀνέβηκε. Σὲ λίγο καιρὸ μέσα χάθηκε.

Κι' ὁ βασιλέας Εὐφύιος γύρισε θλιβερὰ στὸ παλάτι του.

ΤΕΛΟΣ